JÁRAI JUDIT

TRUMP

AZ ELEFÁNTLOVAGLÓ

IDŐJEL KIADÓ

„Soha nem szállok be olyasmibe,
ami vesztes ügynek látszik.
Életemben soha nem mentem
bele vesztes ügyekbe!
S ha egyszer úgy döntenék, hogy
indulok az elnökségért, tuti biztos,
hogy pokolian esélyes vagyok! (...)
Ha én lennék az elnök, többé nem
úgy mennének a dolgok, mint
korábban, higgyen nekem!"

Donald Trump, 1987

320
J45
1005409

JÁRAI JUDIT

TRUMP

AZ ELEFÁNTLOVAGLÓ

JÁRAI JUDIT

TRUMP

AZ ELEFÁNTLOVAGLÓ

IdőJel Kiadó

2024

Ez a kötet ingyenesen jutott el a könyvtárba
a **Nemzeti Kulturális Alap**
könyvtámogatási programja keretében.
2024

© Járai Judit
© IdőJel Kiadó, 2024
Minden jog fenntartva

2

SOMOGYI KÖNYVTÁR 1005703 126 1881 25 SZEGED
320
J45

A kötet megjelenését támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap

Somogyi-könyvtár, Szeged
S00836652

Borítóterv, tördelés: Geosits Zsolt

A borítókép forrása: MTI/AP/Evan Vucci

ISBN: 978-615-6627-08-7

Nyomda: Vareg Hungary Kft, Budapest
www.vareg.hu

IdőJel Kiadó
Baranyi W. Krisztina
www.idojel.hu
idojelkiado@gmail.com

ELŐSZÓ

Járai Judit „Különtudósító" könyvei és nyolc interjúkötete után, amelyek kiemelkedő tudósokkal és közéleti emberekkel folytatott beszélgetéseinek anyagát tartalmazzák, félig-meddig prófétikus könyvvel jelentkezett: műhelytitokként el lehet árulni, hogy a Republikánus Párt történetének szakszerű és frappáns elemzését Donald Trumpnak az idei elnökválasztáson aratott győzelmének megelőlegezésével zárta jóval november 5-e előtt. A jóslat nem csak megérzésen alapult, hanem az amerikai külés belpolitika rendkívül alapos, lényeglátó ismeretének birtokában született, amit a szerző, többek közt, az Egyesült Államokban tudósítóként eltöltött éveiben szerzett meg. Járai Judit ugyanakkor széles körű tájékozottságot árul el a megfelelő szakirodalomban; nagyszerűen ötvözi a történelmi és politológiai művekből leszűrt tanulságokat személyes élményeivel, melyek nagy részére nem a washingtoni „buborékban" ülve tett szert, hanem a földrésznyi ország olyan vidékeire is ellátogatva, gondolok itt, például, Iowa államra, amelyek általában nem szerepelnek az Egyesült Államokról szóló útikönyvek első oldalain.

Pontosan ez az Amerika volt az, amelyik megnyerte Donald Trumpnak a második elnökséget is, s ennek az Amerikának lebecsülése és lenézése volt az, ami miatt a Demokrata Párt másodszor vesztett a nem politikai elitbe tartozó üzletemberrel szemben.

Sem az „elefánt", sem a „szamár" megszelídítése nem könnyű feladat (az előbbi a republikánusok, az utóbbi a demokraták totemállata). Kevés politikusnak sikerült a maga képére formálnia a pártját. A Republikánus Pártban ez egy ideig Theodore Rooseveltnek, majd legközelebb talán csak Ronald Reagannek sikerült – illetve most Donald Trumpnak. Járai Judit a *Grand Old Party* történetének csomópontjait hozzáköti még az elnöknek meg nem választott Barry Goldwaterhez, aki megvetette a republikánusok konzervatív jellegét, ezt döntően befolyásolta, noha elnök soha nem volt. A szerző hozzáköti Richard Nixonhoz is, aki – ahogy' a szerző megállapítja – kiemelkedő tehetségű politikus volt, a nemzetközi erőviszonyokat egy másik „kívülről jött" munkatársával, Henry A. Kissingerrel alapvetően formálta át az 1970-es évek elején. Járai Judit sejteti, hogy Nixon a „mélyállam" egyik áldozata volt, s ahogyan Donald Trumpot próbálták jogi, politikai és erkölcsi alapon ellehetetleníteni, úgy Nixonnak is sok olyan bűnért kellett felelnie, amelyet másoknál elnéztek.

Ám az Egyesült Államokban jelenleg uralkodó meglehetősen végletes megosztottságot a kulturális háttér nélkül nehezen lehetne megérteni. A Demokrata Pártban hangadóvá vált baloldal, az ún. progresszívek erőszakos társadalom-átalakítási törekvései, szinte a fizika törvé-

nyeinek megfelelően, megerősítették a konzervatív oldal hagyományos értékekbe, mindenekelőtt az „amerikai álomba" vetett mitikus hitet, amelyet a „Make America Great Again" szlogen hatásosan erősít fel. Donald Trump, bárhogyan is minősítjük tevékenységét, drámai változásokat hozott az amerikai politikában: ő az első republikánus elnök, akinek 76 millió szavazatnál többet sikerült szereznie, és motorja volt az amerikai történelem ún. kritikus választásai egyikének, amikor a korábbi szavazói bázisokban alapvető átrendeződés zajlott le.

Járai Judit nem véletlenül kapta meg a „Jótollú újságíró díjat" 2024-ben. Könyve élvezetes nyelvezetű, a száraz szakzsargont mellőző olvasmány, amelyet az ember legszívesebben egy ültő helyében elolvasna. Az általa felvetett gondolatok azonban arra is késztetik az olvasót, hogy újra és újra kezébe vegye a kötetet, és újfent elgondolkozzon az abban foglaltakon. Járai Juditnak az amerikai Republikánus Pártról írt könyve nagyszerű tulajdonsággal rendelkezik: arra ösztönzi az olvasót, hogy a témában tovább tájékozódjon – ajtót nyit, és nem bezár.

dr. Magyarics Tamás
ELTE professor emeritus

BEVEZETŐ

Az asszony odagördült a McDonald's drive-in pultjához, vagyis oda, ahol az autóval beálló kuncsaftot szolgálják ki, és meghökkenésében felkiáltott: Úristen, csak nem az elnök úr?! Aztán fülig húzódott a szája, és örömmel és elismeréssel csettintve nyugtázta, hogy bizony, valóban az elnök – mármint a volt és a most újraválasztott – Donald Trump mosolygott rá, sötétkék kötényben (bár alatta nyakkendőben és fehér ingben) és kezében a rósejbnis zacskóval. Ő szolgált ki... Nahát!

Az eset alig több, mint két héttel a mostani, a 2024 novemberében tartott választások előtt – amelyeken Donald Trump földcsuszamlásszerű győzelmet aratott – a pennsylvaniai Feasterville-Trevose nevű kis településen történt. Néhány nappal korábban ugyanis valaki „beszólt" neki, hogy meglehet, jó üzletember, de egy McDonald's-ban nem boldogulna! Trump erre beállt a gyorsétterem pultjához és pikk-pakk, végig robotolta a műszakot. Sőt, még oda is pökött vele demokrata párti vetélytársának, Kamala Harrisnek, mondván, hosszabb ideig dolgozott ott, mint Harris: „mindig szerettem volna McDonald's-ban

dolgozni, de sosem tettem. De most olyannal szemben indulok a választáson, aki azt állítja, dolgozott itt, de mint kiderült, ez kamu" – nyilatkozta a régi-új elnök.

Kamala Harris ugyanis a választási kampányban azt találta mondani, hogy diákként, az oktatási költségei fedezésére, a McDonald's-ban dolgozott. Később persze kiderült, hogy ebben is füllentett: egyáltalán nem serénykedett a gyorsétteremben, ebben sem, mert – mivel a szülei anyagilag jó helyzetben lévő középosztálybeliek voltak – neki nem kellett munkával kiegészítenie a családi bevételeket. Édesanyja, Shyamala Gopalan, ugyanis indiai származású biológus volt, aki a kaliforniai Lawrence Berkeley laboratóriumban végzett kutatásaival a mellrák elleni küzdelmet segítette, édesapja, a Jamaicában született Donald J. Harris a Stanford Egyetem közgazdász-professzoraként vonult vissza, családja pedig Jamaica egyik legnagyobb földbirtokosa és korábban rabszolgatartója volt.

A történethez hozzátartozik, hogy a balliberális CNN, amelyet gyakran a demokraták házi orgánumaként is emlegetnek, azonnal közölte, hogy értesülései szerint a McDonald's nem járult hozzá Trump kuktáskodásához. Ám a cég kisvártatva nyilatkozatban erősítette meg, tudott a kezdeményezésről, és engedélyezte is...

Trump reklámfogása briliáns és hatékony volt; a média egyszeriben tele lett a róla készült fotókkal, amint kiadja az ablakon a hamburgeres zacskókat, amint bent, a McDonald's konyhájában átveszi az elkészített rósejbniket, és amint még azt is megjegyzi, hogy Kamala Harris éppen

azon a napon tölti be a hatvanadik évét. „Boldog születésnapot, Kamala!" – mosolygott huncutul a politikus milliárdos.

Pedig Trumpnak akkor már nem is nagyon volt szüksége ilyesfajta választási reklámfogásra. Kamala Harris hirtelen jött népszerűsége addigra alaposan megcsappant. Az alelnöknőből a Demokrata Párt korifeusai – köztük Barack Obama, volt elnök – azt követően „csinálták" elnökjelöltet, hogy a Donald Trumppal folytatott elnökjelölti vitája után Joe Bident belső „puccsal" visszavonták. Biden, pontosabban a felesége, Jill Biden, aki a krónikák szerint igen szeretett first lady lenni, jócskán meg is sértődött, és Biden nem egyszer látványosan „botot akasztott a küllők közé" a Harris-kampányban (például úgy, hogy amikor Harris jelentősebb rendezvényen vett részt, az elnök rögvest sajtótájékoztatót szervezett, és a híradások erről, és nem az újdonsült elnökjelölt programjáról szóltak).

Szóval, 2024 nyarán a balliberális média már szinte egy emberként sorakozott fel Harris mögött, dicsérte és magasztalta a nem különösebben okos politikusnőt, ám a Harris-momentum október elejére véget ért. A spanyolajkú amerikaiak addigra már nagyobb arányban álltak Trump mögé, mint támogatták Harrist, a fekete amerikaiak is csalódtak Harrisban, aki sokáig azzal házalt, hogy afroamerikai (holott, tudjuk, ez nem igaz). Végül, október közepére Trump „behúzta" az amerikai muszlim szervezetek vezetőinek a nyilvánosság előtt megfogalmazott támogatását is, mivel – mint a közleményük tudatta – Trump az a politikus, aki békét akar a világban.

Csaknem valamennyi közvélemény-kutatás arra az eredményre jutott: a választás győztese Donald Trump lesz. S amikor a választás előtti napokban még az őt nagyon is támogató CNN-ben Anderson Cooper, a hírtelevízió talán legismertebb munkatársa megkérdezte Kamala Harrist, vajon az elmúlt három és fél évben miért nem tette meg azt, amit most ígér, és Kamala Harris csak azt tudta mondani: „én olyan dolgokra mutatok rá, amelyeket meg kell csinálni, amelyek nem lettek megcsinálva, de muszáj megcsinálni őket" – nos, ekkor megszólalt Nate Silver, az Egyesült Államok top-közvéleménykutatója, elemző és író is, aki amerikai és brit médiumoknak azt nyilatkozta: „zsigerből tudom, hogy Donald Trump lesz az elnök, és szerintem sok aggódó demokrata párti is ezt szeretné".

Így lett.

S így lett a 45-ik elnökből a 47-ik is. Földcsuszamlásszerű győzelmet aratott, Amerika bepirosodott, vagyis a térképen a tagállamokat a Republikánus Párt színével, a pirossal satírozták be, és még a hagyományosan demokrata pártiként számon tartott tagállamokban is – Minnesotában, Wisconsinban, Michiganben, Nevadában, Új-Mexikóban – Donald Trumpot és a republikánusokat bízták meg azzal, hogy ismét naggyá tegye az országot.

Történt ez kilenc évvel azután, hogy (2015 júniusában) New York elegáns sugárútja, a Fifth Avenue egyik legelegánsabb modern palotájában, a Trump-toronyban a snájdig és sármos milliárdos lelépdelt a széles lépcsőn, szexbomba szupermodell feleségével együtt, és bejelentette: az Egyesült Államok elnöke akar lenni.

Az lett, akkor is. A snájdig és sármos Donald Trump, az Egyesült Államok egyik legismertebb milliárdosa és New York társasági életének sokáig egyik kedvence, akkor sokakat meghökkentett e bejelentésével. Aztán, ahogy' teltek a hónapok, sokan meg is döbbentek. A demokrata párti politikusokon aggodalom vett erőt, elnökjelöltjükön, Hillary Clintonon pedig eluralkodott a tőle korántsem idegen gyűlölködés. Mindhiába.

A Republikánus Párt indulója, Donald Trump 2016-ban az Egyesült Államok 45. elnöke lett, alaposan felkavarva a megszokás állóvizét az amerikai politikai és közéletben. Hogyisne: az üzleti világból érkezett, a washingtoni politika mocsarán kívül állt, és ráadásul azt ígérte, hogy lecsapolja ezt a mocsarat. Szókimondó volt és furfangos, elszánt és kíméletlen. Csakúgy, mint az üzleti életben. S ez is maradt, politikusként is. Csakhogy a washingtoni politika világa nem egyszerűen lecsapolható mocsár, hanem kiterjedt, nemegyszer a felszín alatt tekergő lápvilág, és a Trump megválasztása utáni pillanatokban máris összeültek a „láp urai", hogy összeszövetkezzenek a kívülálló megbuktatására.

De Donald Trumpnak még így is sikerült először félig, aztán – a 2020-as választási vereség után – teljesen meglovagolnia az *Elefántot*, azaz a Republikánus Pártot és végletesen felbosszantania a *Szamarat*, azaz a demokratákat (merthogy a republikánusoknak az elefánt a jelképük, míg a Demokrata Párté a szamár).

Vajon milyen mértékben lehetett tartós ez a kísérlet? Lehet-e egyáltalán kívülről „bepottyanva" tartósan átalakítani politikát és társadalmat? Kivált manapság...

Donald Trump felemelkedése – valamint a szerencsétlen Joe Biden dicstelen elnöksége és hirtelen visszavonása az újbóli elnöki indulástól – alkalmat ad e kísérlet vizslatására és egyben az amerikai jobboldal helyének, történetének, helyzetének, az amerikai politikában játszott szerepének megidézésére is. Felvillantva egyben a jobboldalt leginkább megtestesítő Republikánus Párt szerepét is, legjelentősebb politikusait, a II. világháború hősétől, Dwight (Ike) Eisenhowertől és az enyhén szólva is zavaros politikai programot felmutató Barry Goldwater szenátortól a méltánytalanul leszólt, de kiváló politikus Richard Nixonon át a jobboldal intézményi hátterét megszilárdító Ronald Reaganig. És igen: Donald Trumpig, akinek sok a múlhatatlan érdeme, köztük például a bíróságok, a szövetségi legfelsőbb bíróság, azaz az alkotmánybíróság átalakítása, és olyan „egyszerű" értékek újbóli felélesztése, mint például a hazaszeretet.

Az „elefántlovaglás" az amerikai jobboldalt, pontosabban történetének egyes szakaszait kívánja bemutatni: a milliárdos üzletembert, aki felrázta a Republikánus Pártot és az amerikai politikát, a konzervatív felmorzsolódás időszakát, az 1950-es évek végétől Eisenhower alelnökének, Richard Nixonnak az elnökválasztási vereségéig, a liberalizmus agóniájának korát, vagyis a Nixon-éveket és Ronald Reagan virágzó Amerikáját, a politikaformáló erővé alakult evangéliumi kereszténységet, és persze, a kívülről jött politikus, Donald Trump színes és izgalmas első elnökségét.

NEM SZERETEK ELNÖKIES LENNI!

Tavaszias este volt, 2018 márciusát írták, és Donald Trump nagygyűlést tartott Moon Township településen. Az alig harmincezer lelket számláló helység Pennsylvaniában, Pittsburgh mellett kucorog, az ipari központ egyik elővárosa az Ohio folyónál.

Aznap este, velem együtt, több tízezren nyüzsgünk itt: árad a tömeg, jönnek mindenfelől a népek. Amerika valahai acélipari központjának vidéke ez, ahol Trump a 2016-os elnökválasztáson húsz százalékot „vert rá" demokrata párti vetélytársára, Hillary Clinton volt külügyminiszterre és volt first ladyre. Most helyi pótválasztásra készülődnek, s az elnök a republikánus Rick Saccone mellett kampányol. Másfél órán keresztül beszél és lelkesít, sztorizik és humorizál. Napi aktualitásokra reagál és egyetlen ziccert sem hagy ki. A közönség tombol.

Egyszer csak, kicsit méltatlankodva, előhozakodik a „The Wall Street Journal" című, konzervatív napilap egyik publicisztikájával.

„Ma olvastam egy cikket, kiváló nő írta, ismerem is, kedvelem is: Peggy Noonan. Vajon Trump jó szónok-e?, kérdezte az írásában, merthogy szerinte nem jó a stílu-

som" – ingatja a fejét Trump. Aztán kifejti, hogy tud ám ő „elnökies" is lenni, de az olyan unalmas lenne! „Igen, maguk itt unatkoznának!" – dünnyögi, és rögvest be is mutatja, szerinte hogyan beszél az, aki „elnökhöz méltó módon" szólal meg.

Még el sem kezdi, a publikum már tapsol és hurrázik.

„Szóval, kiállhatok ide" – igazítja meg zakóját az elnöki stílusra készülődő elnök, komoly ábrázatot ölt, jobbrabalra topogva kihúzza magát, és kenetteljes hangon megszólal:

„Hölgyeim és uraim, köszönöm, hogy itt vannak ma este! Rick Saccone nagyszerű kongresszusi képviselő lesz, sokat segít majd nekem, kiváló ember, csodálatos felesége van. Csak annyit akarok mondani, az Egyesült Államok nevében, hogy nagyra becsüljük a hazának tett szolgálatait!"

Rövidke hatásszünet. Aztán az elnök, komolyra formált arccal, szinte szótagolva megismétli:

„Nagyra becsüljük a szolgálatait."

A nézők ujjonganak és tapsolnak. Trump jelentőségteljesen megjártatja a tekintetét, majd így folytatja:

„És valamennyi katonánknak üzenem: nagyon tisztelünk titeket. Köszönet. Köszönet. Isten áldjon benneteket, és Isten áldja az Egyesült Államokat. Nagyon szépen köszönöm!"

Mindez lassan, kenetteljesen előadva, a nézőközönség visításától kísérve. Aztán Trump megfordul, apró, topogó léptekkel elindul a dobogó kijárata felé. Hirtelen visszalép, szinte tánclépésben, fülig szalad a szája és kajánul közli:

„Hát, ilyen könnyű az elnöki stílus, sokkal könnyebb, mint amit én csinálok, de én hatékonyabb vagyok"...

Ebben igaza van és volt és valószínűleg lesz is.

Donald Trump nagy színész (jó értelemben) és mindig azt a közönséget képes megszólítani, amelyhez beszél. Az egyik legjobb kommunikátor az Egyesült Államokban, majdnem reagani. „Csak" Ronald Reagan műveltebben, szellemesebben, kifinomultabban szólt az amerikaiakhoz. (Peggy Noonan, a „The Wall Street Journal" idézett publicistája egyébként Reagan elnök egyik beszédírója volt.) Igaz, Reagan nem outsider volt a politikában, jóllehet pályafutását hollywoodi színészként kezdte, hanem vérbeli politikus, aki két ciklusban is következetes konzervatívként irányította a liberális Kaliforniát.

Donald Trump üzletember, stílusa is nyersebb, és már elnökké választása előtt celeb, vagyis New York híressége és a bulvárvilág egyik főszereplője volt, meglehet, éppen ezért harsányabb is.

Trump – ahogy' Amerikában mondják: – megcsinálta magát. Üzletemberként is, bár nem elsősorban ekként, hiszen az üzleti életbe apja révén beleszületett, hanem – az amerikai társasági élet közkedvelt személyiségeként, majd részben politikusként is. Igaz, később, elnökké választása után mások is „megcsinálják" őt, megpróbálják elnökké fazonírozni, bár nem teljes sikerrel. Corey Lewandowski, a 2016-os elnökválasztás kampánymenedzsere például végül arra jutott, és ezt könyvben meg is örökítette, hogy „hagyjuk Trumpot, hadd legyen önmaga!". A szakembert Trump a 2024-es elnökválasztási kampány-

SOMOGYI KÖNYVTÁR
1005709
1881
SZEGED

ban is felkérte, és már a republikánusok Milwaukee-ben tartott elnökjelöltállító konvencióján is jelen volt.

De azért Trump – Trump maradt.

EGY ÜZLETEMBER „MEGCSINÁLJA" MAGÁT...

Mielőtt még elnök lett volna, mielőtt még valóság-show sztárjaként is imádták, Donald Trump „egyszerű" milliárdos vállalkozó és tabloidok, vagyis bulvárlapok sztárja is volt. Persze, a bulvárlapokban is leginkább a sikeres vállalkozásai – és változatos nőügyei – okán szerepelt.

Már harmincas évei elején, az 1980-as években, az édesapja vállalkozását folytatva, az egyik, ha nem „a" legsikeresebb ingatlanfejlesztője New York városának. Eszes üzletemberként, jó és agresszív üzleti tárgyalóként ismert, és legendásan munkamániás. Amúgy kifogyhatatlan az ötletekből, és elképzelései megvalósításáért harcba száll üzletfelekkel, konkurensekkel és politikusokkal egyaránt. Évekig húzódó pörben áll Ed Koch-csal, a város akkori polgármesterével, de végül az ő akarata érvényesül. Sikerült alapvetően átalakítania New York, de legfőképpen Manhattan arculatát: lepukkant negyedeket épített újjá, felhőkarcolókat emeltetett, némelyik a nevét is viseli, bevásárlóközpontokat és szállodákat húzott fel. Emellett beszállt az ingatlanfejlesztésen kívül más üzletágakba is. Jórészt ennek is betudható, hogy látványos csatái mellett látványos bukásai is vannak. New Jerseyben például meg-

vásárolt magának egy focicsapatot, amely az NFL (Országos Futball Szövetség), a legnagyobb amerikaifutball-szövetség riválisának, az USFL-nek (Egyesült Államok Futball Szövetségének) a tagja volt, majd amikor az USFL veszített, pert indított az NFL ellen, azt állítva, hogy monopolizálta az amerikaifutballt. A pert megnyerte, a bíróság kimondta, hogy igaza van, de mindösszesen 1, azaz egyetlen dollár kártérítést ítélt meg neki... Az 1980-as években nagy csatát vívott az amerikai médiamágnás és televíziós műsorvezető, Merv Griffin ellen. Griffin – amúgy a Reagan-házaspár egyik közeli barátja – az Atlantic Cityben lévő kaszinó tulajdonosa, ám a játékkaszinó veszteséges lett. Trump nyilatkozott jobbra-balra, tévének és rádiónak, majd a végén kipöccintette Griffint, vagyis megszerezte a kaszinót. „Donald szereti világgá kürtölni, hogy győztem, győztem, győztem, és szereti, ha minden amerikai tudja, hogy ő győzött, mert csakis ő győzhet" – nyilatkozta akkor az NBC televíziónak az amerikaiak imádott Mervje, de mindhiába, a szórakoztató-komplexum Trumpé lett. Igaz, később ő is belebukott a veszteséges bizniszbe...

A Trump-karriert elemzők szerint ekkoriban, a nyolcvanas években sajátította el azt a tárgyalási taktikát, amelyről később könyvet is írt. Tony Schwartz szakíró segítségével írta, ez volt az első könyve, 1987-ben került az amerikai könyvpiacra, és azóta többször is kiadták. Az olvasmányosan, sztorikkal tűzdelve megírt, kicsit önéletrajzi könyv főként a nagy üzleti ügyeiről szól: például a manhattani 42. utca teljes rehabilitálásáról, a Tiffany-üzletről (amikor megvásárolta azt a Fifth Avenue-n,

az Ötödik sugárúton lévő épületet, amely a híres Tiffanynak is otthont adott, és amelyből később a Trump-torony lett). Beavat abba is, hogy szerinte melyik volt – a könyv kiadásáig, azaz 1987-ig – a legnehezebb és a legkönnyebb üzletkötése, és hogy '87 tavaszán végre megtalálta magának azt a repülőgépet, amelyiket megvett. A „Business Week" című lapban cikket olvasott a texasi Diamond Shamrock vállalatról, amely komoly anyagi gondokkal küszködött, de a nagylábon élő cégvezetők bátran és kedvük szerint repkedtek a cég Boeing 727-es gépével.

„Megéreztem a lehetőséget. Hétfőn reggel felhívtam a Diamond Shamrock vezérigazgatóját, akinek a képe ott volt a „Business Week" címlapján. Kiderült, hogy már nem vezérigazgató, éppen kinevezték a helyére Charles Blackburnt. Rögtön kapcsoltak is hozzá, sok szerencsét kívántam neki és azonnal a tárgyra tértem. Elmondtam, hogy olvastam a cikkben a cég 727-es repülőgépéről, s rákérdeztem, nem akarják-e eladni, mert én megvenném" – írja könyvében Trump.

Nyolcmillió dollárért övé a Boeing 727-es. Ez az első magángépe. Elégedetten konstatálja, hogy az új áron 30 millió dollárba kerülő gép viszonylag olcsón az övé lett. „A Diamond Shamrock bajban volt, és nem sokan vannak a piacon, akik 727-est vásárolnának" – kommentálja a jutányos vételt.

A szüleinek dedikált „The Art of the Deal" magyarul is megjelent, „Az üzletkötés művészete" címmel. Ebben Trump már az elején elmondja, hogy nem a pénzért csinálja:

„Van elég pénzem, még talán több is, mint amire valaha is szükségem van. Azért csinálom, hogy csináljam. Az üzletkötés az én művészi önkifejezési formám. Mások gyönyörűen festenek vászonra vagy csodás verseket írnak. Én üzleteket szeretek kötni, lehetőleg nagy üzleteket. Vagánykodásból" – fogalmaz.

„Szeretek nagyban gondolkodni. Mindig is ezt szerettem. Számomra ez nagyon egyszerű: ha már úgyis gondolkodsz, gondolkodhatsz nagyléptékben is" – idézik egyik mondását a könyv hátsó borítóján.

A családi fotókkal is színesített könyvben meglehetős aprólékossággal megidézett sztorik és fotók Trumpot többnyire „akció" közben mutatják: hogyan bonyolítja az üzleti ügyeit és hogyan éli a mindennapi életét, a magánéletét. A magánéletéről azonban nem sokat mond, általában is keveset szokott erről beszélni. A nyolcvanas években sem ő, hanem a bulvárlapok fecsegtek erről sokat: cseh születésű első feleségéről, gyermekeiről, társasági életéről. A Trump-família mindenütt ott volt: fotók jelentek meg, amint síeltek, amint hollywoodi rendezvényeken feszítettek, amint a New York-i felső tízezer szinte minden „buliján" ott mulattak. Trump a könyvében is csak annyit mond el magáról, hogy mindig hatkor kel, nem ebédel, este fél hétnél előbb nem hagyja el az irodát, de otthon is dolgozik, akár éjfélig is, és a hétvégéit legtöbbször szintén a passziójának szenteli. Vagyis az üzletnek.

„Nincs tipikus hetem. Általában reggel nagyon korán, hat körül ébredek, és a nap első öt óráját, minden nap, azzal töltöm, hogy elolvasom a reggeli újságokat. Kilencre

rendszerint bent vagyok az irodában és máris emelem a telefont" – írja. S fontosnak tartja azt is közölni, hogy ez mindig így van, nem is akarná, hogy másképpen legyen. „Megpróbálok tanulni a múltból, de a jövőt tervezem, úgy hogy kizárólag a jelenre koncentrálok. Ez a szórakoztató. És ha ez nem szórakoztat, akkor mi értelme is van?"...

De még az ilyen, a maga útját járó „kalandornak" is megvannak a maga szabályai. Trump – legalábbis e könyvében – tizenegy vezérfonalat, irányelvet fogalmaz meg, amely szerinte a sikerhez szükséges. Például a legnagyobb üzleti sikereiről szólva elkülöníti az üzletkötés folyamatának gyakori, vagy legalapvetőbb elemeit, összezúzza a mítoszokat, néven nevez, világosan kimond és pontosan meghatároz.

„Donald Trump nagy és tehetséges üzletkötő. Üzletkötő olyan természetességgel, ahogyan az oroszlánok húsevők, vagy a víz nedves" – írta a „The Art of the Deal" 1987-es megjelenésekor a „Chicago Tribune". A „Boston Herald" szerint a könyv és nyilván vele Donald Trump élete és karrierje „elbűvölő... magával ragadó... olyan élénken adja vissza Trump átlagnál túlzóbb modorát, hogy az olvasó figyelmét azonnal és teljes egészében magának követeli".

A könyv több, mint sikeres, Trump több, mint népszerű. Az 1980-as években már ő a nemzet Donaldja. Ekkor még imádják.

Mindenesetre a könyvből is leszűrhető, amit egyébként Trump többször és több helyen is elmond: üzleti-tárgyalási stratégiájának lényege, hogy hosszútávú szándékait illetően mindig homályban hagyja tárgyalópartnereit. A fan-

táziájukra bízza, hogy valójában mit is akarhat. Nem kiszámíthatatlan, ám annak mutatja magát, hogy a számára lehető legjobb megállapodást elérje.

Így tett politikusként is.

Bár ekkoriban még elutasítja, hogy konkrétan és közvetlenül is politizáljon. 1980-ban Tom Brokawnak, az NBC tekintélyes műsorvezetőjének azt bizonygatja: a pénzét nem akarja arra fordítani, hogy politizáljon. „Nem, továbbra is csak üzletember akarok maradni" – fogalmaz. Hét évvel később, az amerikai televíziózás egyik nagyasszonya, Barbara Walters azt kérdezi tőle: a milliárdjait nem akarja-e arra is felhasználni, hogy – Walters szavaival – „bevásárolja" magát a Fehér Házba, mire Trump nemmel felel. „Nem, tényleg nem akarok politizálni, bár a politikusokat kedvelem, barátaim is vannak köztük" – fejtegeti.

Ezzel együtt is: 1987-ben az egyik legnagyobb példányszámú lapban egész oldalas hirdetést tesz közzé, amelyet akár politikai manifesztumnak is tarthatnók. Legalábbis mai szemmel nézve.

„Nyílt levél Donald J. Trumptól arról, hogy Amerikának miért kell leállnia azon országok védelmének finanszírozásával, amelyek nem engedhetik meg maguknak a saját védelmüket" – olvasható a manifesztó háromsoros alcímében.

„Az amerikai néphez,

Japán és más nemzetek évtizedeken keresztül kihasználták az Egyesült Államokat. Folytatásos regény ez, amely szünet nélkül tart mindmostanáig, mi védelmezzük például a Perzsa-öböl térségét, amelynek egyébként csekély jelentősége van az Egyesült Államok nyersolaj-utánpótlása szempontjából, de amely térségtől Japán és más országok szinte teljes mértékben függenek. Vajon ezek a nemzetek miért nem fizetnek az Egyesült Államoknak az emberi életekért, miközben mi dollármilliárdokat veszítünk az ő érdekeik védelméért..." – olvasható a tőle akkoriban igencsak szokatlan kiáltványban.

Ezek a gondolatok azután visszaköszönnek elnöksége idején is, amikor ilyen érvekre hivatkozva nógatja az Egyesült Államok NATO-partnereit a védelmi kiadásaik megemelésére. Nem eredménytelenül.

Ebben egyébként igaza volt. Ebben is.

Az 1987-es nyílt levelet kifüggesztették az Ötödik sugárúton lévő Trump Tower (Trump-torony) bejáratánál is. Ez az a felhőkarcoló, közel a Central Parkhoz, amelyben Trump vállalatbirodalmának irodái, valamint a família több emeletet elfoglaló lakosztályai vannak.

A fizetett hirdetésnek a New York-i sajtó nem tudott ellenállni, és heteken-hónapokon keresztül Donald Trump gondolatait elemezgette. Szokásához híven nem tartóztatta meg magát Trump sem. Az egyik tévének arról nyilatkozott, teljes komolysággal, hogy ő igazán alkalmas tárgyalópartner lehetne a nukleáris fegyverek korlátozásáról

szóló tárgyalásokon az oroszokkal. Nem mellékes: az Egyesült Államok elnöke ekkoriban Ronald Reagan, aki a többi között a csillagháborús (vagyis űrfegyverkezési) tervekkel sikeresen térdre kényszerítette Moszkvát, és ugyancsak sikeresen tárgyalt Mihail Gorbacsovval, a peresztrojkát és glasznosztyot, vagyis gazdasági-társadalmi reformokat és nyíltságot hirdető szovjet vezetővel.

„Megvan Önben a zsenialitás, hogy sikeres politikus legyen?" – faggatta őt Barbara Walters.

„Ezt soha nem tudhatjuk. Azt gondolom, hogy igencsak szókimondó vagyok, és ez talán nem a legjobb tulajdonság politikus számára. De: ha már megválasztanak, akkor ez a tulajdonság nagyon is előnyös, mert el tudod végezni a munkát" – válaszolja, ugyancsak szókimondóan a fiatal Trump. S amikor egy esztendővel később, 1988-ban, Oprah Winfrey a beszélgetős műsorában azt kérdezi tőle, gondolkodik-e azon, hogy induljon egy napon az elnökségért, már azt válaszolja:

„Soha nem zárnám ki teljesen, már csak azért sem, mert már unom, amit ezzel az országgal tesznek!"

De 1987-ben Barbara Waltersnek még érvel és fejteget.

„Ön azt is mondta, hogy amennyiben beszállna az elnökségért folytatott küzdelembe, akkor bizonyosan győzne!" – így Walters.

Trump a tőle ekkor már megszokott választ adja:

„Nem is tudom, de úgy gondolom, hogy tényleg győznék. Meg is mondom, miért?! Soha nem szállok be olyasmibe, ami vesztes ügynek látszik. Életemben soha nem mentem bele vesztes ügyekbe! S ha egyszer úgy döntenék,

hogy indulok az elnökségért, tuti biztos, hogy pokolian esélyes vagyok! Szerintem az emberek szintén mélységesen beleuntak, hogy az Egyesült Államok mennyire szétesőben van. Ígérhetek bármit, de egyetlen dolgot bizton mondhatok: ez az ország rakás pénzt szedhetne vissza azoktól, akik az elmúlt 20-25 évben kihasználtak bennünket. Ha én lennék az elnök, többé nem úgy mennének a dolgok, mint korábban, higgyen nekem!".

Donald Trump ekkoriban még csupán felszínes kapcsolatokat ápol politikusokkal, republikánusokkal és demokratákkal egyaránt, sőt, mivel rengeteg pénze van, ezért inkább a politikusok dörgölődznek hozzá. A Clinton-házaspár például nyomakodik, hogy jelen lehessen és fotóztassa magát Trump Melania Knaus, szlovén születésű szupermodellel kötött esküvőjén. (Ez Trump harmadik házassága.) A frigy 2005-ben, több évig tartó együttélés után köttetett a floridai Mar-a-Lagóban, Trump birtokán.

Mar-a-Lago legendás hely. Szinte része a XX. századi amerikai történelemnek. A floridai Palm Beachben van, nem más, mint csodapalota. Az épületkomplexum valaha Marjorie Merryweather Post, az egyik nagy élelmiszeripari vállalat, a General Foods Corporation örökösnője tulajdonában volt, akit a maga korában – az 1920-as években, de később is – Amerika leggazdagabb asszonyaként tartottak számon. 1914-ben, 27 évesen örökölte meg apjától a vállalatbirodalmat. Híres és tehetséges üzletasszony és nagyra becsült filantróp lett, Mar-a-Lago csupán egyike volt a birtokainak.

A nevét is ő adta: Mar-a-Lago, azaz spanyolul: a Tengertől a Tóig. A hispán stílusú csodapalota ugyanis az Atlanti-óceántól a Worth-tóig terpeszkedik, s négy esztendeig tartó építkezés után, 1927-ben nyílt meg. 58 hálószobájával, 33 fürdőszobájával, 36 ezer spanyol csempéjével, olasz márványával, szobraival, festményeivel, aranyozásaival elkápráztatta az amerikaiakat. Merryweather Post 1973-ban bekövetkezett halála után a palota a szövetségi kormány tulajdonába került, elnöki üdülő és állami fogadások otthona lett. Ám mivel a fenntartása túlságosan is drágának bizonyult, a kormányzat a Merryweather Post Alapítványnak adta, és Donald Trump ettől vette meg 1985 decemberében. „Alig" ötmillió dollárt kóstált, igaz, még pluszban több tízmilliót fizetett a bútorokért és a festményekért, szobrokért. Mar-a-Lago egyik része a Trump-család rezidenciája, ugyanakkor másik része, a Mar-a-Lago Club vendégeket is fogad. Persze nem csak az úgy betérőket, hanem a klubtagokat. A tagsági díj évi 200 ezer dollár.

Ahogyan Marjorie Merryweather Post az 1920-1930-as évek fellendülésének és expanzív Amerikájának egyik szimbóluma volt, úgy lett az 1980-1990-es évek gazdag és vidám Amerikájának reprezentánsa Donald Trump is.

Nemegyszer úgy jellemzik őt, mint a tipikus amerikai self-made-mant. Aki önerejéből lett az, aki. Csakhogy ez így nem teljesen igaz.

A Trump-vállalatbirodalmat Donald édesapja, Fred alapította. Ő már New Yorkban született, de az ő édesapja – tehát Donald apai nagyapja – Friedrich Trump, 1885-ben

német bevándorlóként érkezett az Egyesült Államokba. Donald édesanyja, Mary Ann MacLeod, Skóciában született, és 18 esztendősen költözött New Yorkba. A Trump-szülők öt gyermeket neveltek fel: két leányt és három fiút. Mindegyiküket taníttatták. Elizabeth és Maryanne nem a családi bizniszben serénykedett, Maryanne például szövetségi bíró lett (2023-ban hunyt el), Fred repülőgép-pilótaként dolgozott, fiatalon, 1981-ben hunyt el alkoholizmus következtében. Donald Trump mind a mai napig bátyja e küzdelmével indokolja, hogy nem iszik egyetlen korty alkoholt sem. Donald és néhai testvére, Robert pedig a családi cégbirodalomban dolgozott.

Magának Donald Trumpnak öt gyermeke van, három feleségtől. Első felesége a 2022-ben elhunyt, cseh születésű Ivana Zelnicková, a csehszlovákiai olimpiai síválogatott tagja, aki 1973-ban, névházasság révén legálisan költözött Nyugatra, és 1976-ban ismerkedett meg Trumppal. Modell lett és sikeres üzletasszony a Trump-birodalomban. Három gyermekkel, ifjabb Donalddal, Ivankával és Eric-kel ajándékozta meg a férjét. 1990-ben váltak el, Marla Maples modell és színésznő miatt. A válást az amerikai bulvársajtó szinte percről percre követte, a legapróbb részletekkel is traktálta a publikumot, és a megcsalt feleség nem is tett lakatot a szájára. Trump '93-ban vette el Maplest, akitől egy leánya, Tiffany született, ám a házasság nem tartott sokáig. A milliárdos 1998-ban ismerte meg a nála 24 évvel fiatalabb szlovén szupermodellt, Melaniát, egy fiuk született, Barron.

Trumpról mindig az a hír járta, hogy imádja a nőket. Ezt soha nem is tagadta. De nagyon valószínű, hogy a nők ragadtak is rá. Jóképű volt és sármos, a társasági élet virgonc tagja, és – milliárdos.

Az 1946-ban született Donald John Trump, miután elvégzi a jezsuita Fordham Egyetemet New York Cityben, majd a Wharton Üzleti Iskolát a Pennsylvaniai Egyetemen, az édesapja sikeres ingatlanfejlesztő cégénél pallérozódik. Irodában és építkezéseken egyaránt jelen van, az 1970-es években átalakítja és Trump Organization névre át is kereszteli az apai céget. Közben jelentősen terjeszkedik is: New York mellett Virginiában, Ohióban, Nevadában és Kaliforniában vásárol nagy ingatlanokat, de például Nevadában és Kaliforniában nem csupán ingatlanfejlesztésekbe vágja a fejszéjét, hanem szőlészeteket és borászatokat is működtet. Az 1970-es évek végére pedig felhőkarcolóival végérvényesen átalakítja a hagyományosan a New York-i felső tízezer negyedének számító Manhattant. 1976-ban megépíti a Grand Hyatt Hotelt, a csődbe jutott Commodore szálló helyén. Nincs ugyan elég pénze a Commodore megvásárlásához, de sikeresen felhasználja a Hyatt-szállodahálózathoz fűződő személyes kapcsolatait és apja politikai nexusait. (Fred Trump a brooklyni Demokrata Párt tagja volt.) Szokatlan megállapodást sikerül tető alá hoznia New York City vezetőivel: 40 évre szóló adókedvezményt kap; az évente négymillió dolláros adó negyven év alatt négyszázmillióra hízik, s e megtakarítás ígéretével sikerül meggyőznie a Commodore tulajdonosát, hogy adja el neki a szállodát, a Hyattet pedig ráveszi, hogy

partneri kapcsolatot alakítson ki vele. „Két barátom, Fred és Donald, bármit akarjon is ebben a városban, megkapja" – nyilatkozta a furfangos üzlet megkötése után Abraham Beame, a város akkori polgármestere.

Az 1980-as években Donald Trump már Amerika egyik legnagyobb ingatlanfejlesztője. New Yorkban megépíti a luxuslakásoknak otthont adó, 36 emeletes Trump Plazát és a Trump-tornyot, s miután Merv Griffint „kitúrta", belép a kaszinóbizniszbe a New Jersey államban fekvő Atlantic Cityben, ahol felhúzza a Trump Plaza Hotelt és Kaszinót és a szintén kaszinónak otthont adó Trump Kastélyt. 1990-ben hozzávetőleg egymilliárd (!) dolláros költségvetéssel megépíti az igencsak látványos Trump Tadzs Mahalt, amelyet nemes egyszerűséggel „a világ nyolcadik csodájának" nevez. Ötezer játékgép és kétszáztíz játékasztal várja a publikumot.

A nagy üzletkötések ellenére is, a cég, a Trump Organization, komoly pénzügyi kihívásokkal kínlódott. Trump nagy összegeket vett fel a szállodák és a kaszinók beruházásainak finanszírozására. A helyzet oly' komoly volt, hogy a már nyolcvanas éveiben járó Fred papa több mint hárommillió dollárért vásárolt kaszinó-zsetonokat a Trump Kastélyban, hogy a kaszinó kamatokat fizethessen. Ezt a vásárlást később jogszerűtlen kölcsönügyletnek minősítette az illetékes pénzügyi hatóság, és New Jersey állama hatvanötezer dolláros büntetést szabott ki a Trump-vállalatra. Ekkor a vállalatbirodalom két cége is csődeljárásra kényszerült: a Tadzs Mahal 1991-ben, a Trump Plaza Hotel pedig 1992-ben.

A következő esztendőben Trump a csődvédelmi eljárást „használja" több vállalata adósság-átrendezésére, sikeresen fizeti is az adósságokat. „Éltem az ország törvényei biztosította lehetőségekkel, hogy lefaraghassam az adósságot" – magyarázza 2011-ben.

Megpróbálta még újjáéleszteni a kaszinóit Atlantic Cityben, de sikertelenül, 2009-ben és 2014-ben ismét csődeljárást kellett kérnie rájuk. Mire 2015-ben bejelentette, hogy megindítja kampányát az Egyesült Államok elnökjelöltségéért, a szerencsejáték-üzleteit teljesen lezárta.

Lezár, és újraindít, átalakít és újat kezd, tehetséges és kitartó – az egyes kudarcos bizniszek ellenére is, az amerikai közvélemény briliáns üzletemberként tartja számon Donald Trumpot. Akinek immár nemcsak az Egyesült Államokban működnek jövedelmező vállalkozásai, hanem külföldön is, a többi között például Írországban vagy Skóciában. „A neve oly' mértékben szimbóluma a sikernek, hogy még a legmegalázóbb üzleti kudarca sem kezdi ki a reputációját... A másokra kötelező szabályok Trumpra egyszerűen nem érvényesek" – írta 2004-ben a „The New York Times".

Donald Trump megjelentetett pár könyvet is: afféle üzleti tanácsadó könyvek ezek. A legismertebb és legsikeresebb kétségtelenül a már említett „The Art of the Deal".

S szó, ami szó, van is miből, milyen tapasztalatokból tanácsokat adnia: ma már nemcsak vállalatai vannak, hanem koncesszióba adja a nevét is golfpályáknak, üdülőtelepeknek, és marhahústól vodkáig és palackozott ásványvízig egy sor „hétköznapi" portékának is. 1996 és

2015 között tulajdonosa volt a Miss USA, Miss Teen USA és a Miss Universe szépségversenyeknek is. 2004 és 2015 között aktív a szórakoztatóiparban: az NBC televízióban hetente volt műsoron a „The Apprentice" („A tanonc") című valóság-showja. Ebben leendő üzletemberek, vagy legalábbis sikeres üzleti karrierre vágyók vetélkedtek egymással, a döntőbíró maga Trump volt, s a vesztes félnek minden héten ő vágta oda: „You're fired!", vagyis „ki vagy rúgva!". Ez a mondata szólásmondás lett Amerikában.

Az NBC-program nagyon nagy nézettségnek és népszerűségnek örvendett, és sok amerikaiban alakította ki Donald Trumpról a sikeres és karizmatikus üzletember imázsát. A televíziós csatorna akkor fejezte be a műsort, amikor Trump formálisan is bejelentette, hogy pályázik az elnökjelöltségre. Az egyébként balliberális – és elnöksége idején vadul Trump-ellenes – televízió vezetése azzal az ürüggyel hozakodott elő, hogy Trump migránsellenes és rasszista retorikával él, tehát nem készíthet náluk műsort. Valójában nyilván attól tartottak, hogy a folytatással Trump népszerűségének további szélesedését szolgálhatják.

2015-ben tehát egy országszerte híres és kedvelt üzletember, igazi világfi robbant be az amerikai politikába, hogy meglovagolja az Elefántot. Jócskán felforgatta Abraham Lincoln pártját.

Hogy miért „éheztek ki" a republikánus szavazók Donald Trumpra, miért nyerhetett a demokraták nagy média-túlereje és kifejezett összeesküvési próbálkozásai (például Trump oroszbarát-hírbe keverése), valamint egyes

republikánus vezető politikusok ellenállása és később napvilágra került áskálódása ellenére is ez a briliáns üzletember? Ennek megértését segítheti a Republikánus Párt története is.

Alapítása óta a Republikánus Párt, amelyet Gran' Old Party-nak, azaz Nagy Öreg Pártnak (GOP) is szoktak becézni, többször és jelentős átalakulással újította meg magát. Nem csupán a XIX. században, hanem Ronald Reagan elnöksége óta is.

LINCOLNTÓL TRUMPIG

A Republikánus Párt napjainkban ellenzi a túlterjeszkedő, nagy létszámú kormányzatot, kulturálisan konzervatív, általában a déli és a középnyugati tagállamokban erős. Bár szavazóinak tábora mára jócskán átalakult (miként maga az amerikai társadalom is), azért még manapság is főként a fehér szavazók pártja: például a fehér férfiak kétharmada republikánus szavazó, míg a feketék 15-18 százaléka támogatja a republikánusokat. Igaz, mindez kivált sokat változott 2024-ben, Trump második megválasztásakor. 2024 novemberében Donald Trump megkétszerezte fekete szavazói számát, és az Egyesült Államok spanyolajkú állampolgárainak 45 (!) százaléka voksolt rá és a Republikánus Pártra.

Ez azonban nem mindig volt így, sőt. Az elmúlt több mint 160 esztendőben a párt jelentős, figyelemreméltó változásokon ment keresztül. Abraham Lincoln pártjából Donald Trump pártja lett. Teszem hozzá: ez nem szükségszerűen rossz irányú változásokat jelent. Érdemes visszapillantani a kezdetekre: 1854-re, a párt alapításának évére.

Hét évvel vagyunk a polgárháború kirobbanása előtt. Ekkor két párt politizál az Egyesült Államokban: a Demokrata Párt, amelyet az Egyesült Államok hetedik elnöke, az ír-skót gyökerű, ikonikus politikusként tisztelt Andrew Jackson irányít, és a Whig Párt, amely éppen Jackson és a demokraták ellenében jött létre, azzal a céllal, hogy nagyobb hatalmat adjon a szövetségi Kongresszusnak, így ellenőrizve jobban az elnököt. A pártot Henry Clay kentuckyi politikus alapította, aki segédkezik majd az új párt, a Republikánus Párt életre hívásában is. (A whigek utolsó elnöke Millard Fillmore, az Egyesült Államok 13. elnöke volt.)

A mai Egyesült Államok ekkor még nem létezik, a meglévő pedig gyorsan terjeszkedik Nyugat, a Vadnyugat felé, és élénk a vita a pártok között és a társadalomban is arról, hogy vajon az újonnan alakult államokban engedélyezzék-e a rabszolgatartást?! A Demokrata Párt, amelynek ekkor nagyon erős a támogatottsága Délen, egyre erőteljesebben a rabszolgaság híve. Ám a whigeket megosztja e kérdés. Az északon élők komolyan tartanak attól, hogy a növekvő számú rabszolgatartó államok tovább gazdagodnak, ezzel megnövekedik-erősödik a politikai befolyásuk is, s ez szerintük gazdaságilag veszélyezteti a szabad, vagyis nem rabszolgasorban élő fehér munkások gazdasági érdekeit.

1854-ben az országban arról folyik az élénk vita, hogy két új államban, Kansasben és Nebraskában engedélyezzék-e a rabszolgaságot? A whigek képtelenek egyetértésre jutni, a párt összeomlik. Pontosabban: szétesik. Az északon élő whigek új pártot hoznak létre, amely minden erejével küzd majd a rabszolgaság további tagállamokra történő kiterjesztése és általában a rabszolgaság ellen. Az új pártot Republikánus Pártnak nevezik el.

1860-ra a Republikánus Párt az északi vidékeken egyre erősebb és egyre befolyásosabb, és van már annyira erős, hogy egy alig ismert republikánust, Abraham Lincolnt válasszanak meg az Egyesült Államok elnökének. Jóllehet, Lincoln megígéri, hogy nem avatkozik be a rabszolgaság fenntartásáról vagy eltörléséről szóló vitákba azokban a tagállamokban, amelyekben már van rabszolgatartás, ám pártja, és ő személy szerint, túlságosan is rabszolgaság-ellenes ahhoz, hogy ezt a déli tagállamokban tolerálják. S ekkor 11 tagállam kihirdeti, hogy kiválik az Unióból, és létrehozza az Amerikai Államok Konföderációját, vagy röviden, a Konföderációt.

Ez, persze, meglehetősen leegyszerűsített és nem is pontos, nem is árnyalt magyarázata az elszakadásnak. Valójában ugyanis azon háborogtak az Unióból kiválók, hogy a központi kormányzat túlságosan is beavatkozik az ügyeikbe, így gazdasági-kereskedelmi politikájukba is. Az alkotmányban találtak egy szinte eldugott záradékot, amely a tagállami önállóság megcsorbítására hivatkozva lehetővé teszi a kiválást. Magyarán: korántsem egyszerűen a rabszolgaság eltörlése vagy fenntartása miatti vita vezetett a kiváláshoz, majd az 1861 tavaszán kirobbant és 1865 tavaszáig pusztító, a déliek vereségével véget ért polgárháborúhoz, amelynek nyomán az egész országban eltörölték a rabszolgaságot. Legalábbis jogilag.

A polgárháború után a republikánusok belevetik magukat a Délen felszabadított rabszolgák jogainak biztosításáért vívott küzdelmekbe. Lincoln meggyilkolása után egy évvel, 1866-ban, a párt, majd a Kongresszus is, elfogadja a polgári jogokról szóló törvényt (Civil Rights Act). Ez az első polgárjogi törvény az országban s lényegében az állampolgári jogok mindenkire történő kiterjesztését jelenti, vagyis kimondja, hogy a fekete amerikai állampolgároknak ugyanolyan jogaik vannak, mint a fehéreknek. A republikánusok nemcsak hitet tesznek emellett, hanem azért küzdenek, hogy a feketéknek – vagy elegáns szóhasználattal: az afroamerikaiaknak – szavazati joguk legyen, s ennek érdekében új törvényeket és alkotmánymódosításokat fogadnak el.

De a polgárháború éveiben történt valami, ami kezdte megváltoztatni a fiatal Republikánus Pártot.

A háborús kormányzat költekezésének köszönhetően sok északi üzletember nemcsak módos lett, hanem kifejezetten nagyon meggazdagodott. S ezek a dúsgazdag iparmágnások és bankárok egyre inkább átvették a vezető szerepeket a pártban. Megszerették a hatalmat, és úgy gondolhatták, hogy a hatalom megtartásának nem a legjobb módja a feketék jogaiért folytatott harc egy többségében fehér társadalomban. Közben a déli tagállamokban a fehérek ellenálltak az új, fajgyűlölet-ellenes törvényeknek és reformoknak, s tették ezt nemegyszer erőszakkal. Sok republikánus szavazó és politikai vezető pedig már úgy érzi, hogy sok mindent tett a déli fekete bőrű állam-

polgárokért, és a maga részéről ennyi elég is. Más témákkal kell foglalkozni...

Az 1870-es évekre a Republikánus Párt lényegében feladta, hogy megreformálja a Délt, s hagyta, hogy a déli tagállamok maguk oldják meg ezeket a gondokat, még akkor is, ha ez azt jelentette, hogy a fekete amerikaiakat továbbra is elnyomták és megfosztották jogaiktól, elsősorban is szavazati joguktól. A Délt politikailag továbbra is a fehérek fajgyűlölettől sem mentes Demokrata Pártja uralta.

Az új évszázadban, az 1920-as években a Republikánus Párt lényegében a nagyvállalkozók pártja lett. Ez működőképes is volt, amikor a gazdaság virágzott, de nem annyira, amikor 1929-ben befuccsolt a gazdaság és megkezdődtek a Nagy Depresszió, azaz a Nagy Világválság évei. A válság Franklin Delano Rooseveltet és a demokratákat sodorta a hatalomba, és ekkortól drámaian megnövekszik a szövetségi kormányzat nagysága és szerepe. FDR – ahogyan Rooseveltet a neve kezdőbetűi alapján becézték – így próbált meg küzdeni a válság ellen és jobbítani az amerikaiak mindennapi életén. A republikánusok ellenzik a kormányzat e gyors terjeszkedését, és a nagy, kiterjedt és túlhatalmúnak ítélt központi kormányzat ellenzőiként határozzák meg magukat. Ez az önmeghatározás, bár időről időre változgatott, alapjában véve mind a mai napig igaz.

Azután az ötvenes-hatvanas években az országos politika homlokterébe ismét a Dél és a fajgyűlölet, a feketék és fehérek egyenjogúsága kerül. Az erősödő polgárjogi mozgalom megpróbál véget vetni a szegregációnak (a feketék elkülönítésének) és biztosítani, hogy a feketék sza-

vazhassanak. A polgárjogi mozgalom sokáig valójában mintha regionális mozgalom volna: az északi tagállamokban élők, republikánusok és demokraták egyaránt, hívei a mozgalomnak, míg a déli tagállamok republikánusai és demokratái ódzkodnak tőle. 1964 júliusában egy rasszistaként elkönyvelt elnök, a demokrata párti Lyndon B. Johnson aláírja a Polgárjogi Törvényt, amely Amerika legfontosabb egyenjogúsági törvénye: felszámolja a feketék közéleti és magánéleti szegregációját.

A törvény megtilt mindenféle faji, bőrszín, vallás, nemi vagy nemzetiségi alapú diszkriminációt az Egyesült Államok valamennyi intézményében és magánvállalkozásánál. A történészek kiemelik, hogy a törvényt olyan déli (texasi), demokrata párti elnök írta alá, aki kül- és belpolitikai konzervativizmusáról volt ismert, s akiről még a törvény aláírása előtt fél évvel is valószínűtlennek tartották, hogy sikeresen átviszi az egészet a Kongresszuson és aztán alá is írja a törvényt. (Amelynek első tervezetét egyébként elődje, a texasi Dallasban 1963 novemberében meggyilkolt John F. Kennedy elnök dolgozta ki.)

Apró adalék: több anekdota is megemlékezik arról, hogy Johnson élete végéig fajgyűlölő volt, és a saját sofőrjét például „leniggerezte". Robert Caro, az elnök életrajzírója is felidézte, hogy Johnson kifejezetten ragaszkodott fekete sofőrjéhez, Robert Parkerhez, de déli fehér szokás szerint „srácnak", „niggernek", vagy épp „főnöknek" szólította a férfit, és nem a nevén. Egyszer meg is kérdezte Parkert, jobban szeretné-e, ha inkább a keresztnevén szólítaná a szokásos gúnynevek helyett. A férfi lelkesen azt felelte,

hogy ez lenne a legjobb, mire az elnök éktelen haragra gerjedve vágott vissza neki:

„Amíg csak fekete vagy, és a halálod napjáig az leszel, fekete leszel, senki sem szólít majd az istenverte neveden! Tehát teljesen mindegy, hogyan hívnak, te nigger, az egyszerűen csak le fog peregni rólad, mint a víz... De kérlek, mostantól tegyél úgy, mintha csak rohadt bútordarab lennél, és pofa be!"

Az MSNBC hírcsatorna 2014-ben azzal emlékezett meg a törvény aláírásának ötvenedik évfordulójáról, hogy internetes portálján ezzel a címmel jelent meg összefoglaló: „Lyndon B. Johnson polgárjogi hős volt. És rasszista is".

De azért tegyük hozzá: Johnson volt az, aki 1967 júniusában Thurgood Marshall személyében az alkotmánybíróság szerepét betöltő szövetségi Legfelsőbb Bíróság első fekete bíráját jelölte. A marylandi Baltimore-ban született Marshallt a szokásos meghallgatási eljárás után, 1967. augusztus 30-án a szenátus meg is szavazta.

Nos, az akkori republikánus elnökjelölt, az arizonai, tehát szintén déli, politikailag nem különösebben érdemdús Barry Goldwater szenátor ellenezte a Polgárjogi Törvényt, azzal érvelve, hogy túlságosan is kiterjeszti a szövetségi kormányzat hatalmát.

Ekkor és ezért történik a Republikánus Párt támogatói bázisának nagy átalakulása. A fekete szavazók csaknem mindannyian új védelmezőikhez, a demokratákhoz pártoltak. Ironikus, hogy éppen egy fajgyűlölő demokrata párti elnöknek sikerült ezt elérnie.

A fehér szavazók Délen – akik eladdig demokraták voltak – immár morognak a szerintük túlterjeszkedő kormányzat miatt, s nem csupán a költségvetési kiadásokat nehezményezik, hanem az abortusz vagy az iskolai imádkozás ügyében történő kormányzati lépéseket is. S a hatvanas évektől kezdődő három évtizedben a déli fehérek lassan, de biztosan „átszivárognak" a GOP-hez, vagyis a Gran' Old Party-hoz, a Nagy Öreg Párthoz.

Az amerikai Dél ma már elsöprő többségében – republikánus.

Ám a GOP csak az 1980-as években kezd olyanná válni, amilyennek ma ismerjük. Megválasztják Ronald Reagant, aki harcot hirdet a kormányzati túlterjeszkedés ellen, az alacsonyabb adókért és a hagyományos családi értékek védelméért.

A XXI. század elejére az Egyesült Államokban jelentős demográfiai s ennek nyomán társadalmi változások történnek: átalakul a társadalom összetétele. Nagy lélekszámban érkeznek spanyolajkúak, legálisan és illegálisan egyaránt. A demokraták és az üzleti élet elitjének egy része az Egyesült Államokban magát meghúzó, becslések szerint mintegy tízmillió illegális migráns helyzetének legalizálását akarja, azt hangoztatva, hogy meg kell reformálni az érvényben lévő bevándorlási törvényeket. A republikánusok a „kemény" bevándorlási politika mellett törnek lándzsát. Retorikájukkal és politikájukkal az amerikaiak nagy többsége egyetért. Aztán 2012-ben, amikor Mitt Romney, a milliárdos üzletember, a republikánusok elnökjelöltjeként alul marad a demokrata párti

szenátorral, Barack Obamával szemben, kiderült, hogy a spanyolajkú szavazók egyáltalán nem támogatják a republikánus bevándorlási politikát. A felmérések szerint ugyanis 71 százalékuk Obamára voksolt.

Elemzők, többnyire a balliberálisok, azt kezdik sulykolni, hogy a Republikánus Párt a fehérek pártja az egyre jobban „színesedő" országban. Ez persze több, mint leegyszerűsítés, inkább szándékosan a republikánusokat negatív színben feltüntetni próbáló magyarázat. A Republikánus Párt ugyanis nem bevándorlás-ellenes – nem is lehet, hiszen az ország maga is bevándorlók országa, nem európai értelemben vett nemzetállam –, hanem a szabályozott és ellenőrzött bevándorlás híve. Az az ország, amelynek nincs határa, nem állam – szokta mondani Donald Trump. S ő például ennek megfelelően is cselekedett.

A spanyolajkúak nem szükségszerűen baloldaliak, sőt. Sokan közülük a republikánusok vallotta hagyományos értékrend szerint élnek. Szorgalmasak, családszeretők, nem hívei a woke-őrületnek és az egyéb balos butaságoknak. Nem véletlen, hogy Floridában, ahol rendkívül nagy lélekszámban élnek spanyolajkúak, Donald Trump elsöprő győzelmet aratott 2016-ban is. Igaz, floridai győzelmének ekkor más oka is volt. Ebben a napfényes államban a spanyolajkúak többsége kubai és venezuelai származású, s ők a demokratákat „túl puhának" tartották a venezuelai és a kubai rendszerekkel szemben, erősen nehezményezve a többi között azt is, hogy az Obama-kormányzat diplomáciai kapcsolatokat létesített Kubával.

2024-re aztán Florida teljesen „bepirosodott", vagyis egyetlen megye kivételével csakis a republikánusokra voksolt, s ekkor már nemcsak a Venezuelával és Kubával folytatott demokrata párti politika okán. Elkornyasztotta őket a gazdasági helyzet, és főként a déli határvidéken kialakult rémes állapotok.

Ugyanez érvényes a szintén régóta republikánus kormányzó irányította Texasra is.

Ugyanakkor a párt Washingtonban sertepertélő képviselőinek és szenátorainak jó része igyekezett együttműködni Barack Obama demokratáival, illetve a mindenkori demokrata párti korifeusokkal. A washingtoni jóléthez és kényelemhez oly' könnyen hozzászokó republikánusok és demokraták, nemegyszer a választói akaratoknak is fittyet hányva, vígan összedolgoztak. Az „aranyéletre" és a közösködésre csupán egyetlen, igaz, kirívó példa: az Obama-kormányzat alelnöke, Joe Biden alkoholista és kábítószeres fia, Hunter Biden, sokáig igazgatótanácsi tagja volt az ukrán energetikai óriáscégnek, a Burismának. De: a republikánus Mitt Romney szoros munkatársa, Kofer Black is ugyanennek az ukrán cégnek volt az igazgatósági tagja...

Demokraták és republikánusok összecsiszolt együttműködését látva, a republikánus szavazótábor 2015-re készen állt „egy" Donald Trump elnökségére. Vagyis a kívülről jött, nem a washingtoni elittel paktáló, annak nem lekötelezett elnökjelöltre. Szorított a bevándorlási helyzet, rosszabbodott a gazdaság, és fura intézkedések jelentek meg a mindennapokban; az Obama-kormányzat például

kötelezővé tette az állami iskolák számára az úgynevezett „vegyes" mosdókat, azaz eltörölte a külön vécéket a kisfiúknak és a kislányoknak, azzal fenyegetve az iskolákat, hogy ahol nem hajtják végre az elnöki rendeletet, attól az intézménytől megvonják az állami támogatást. Arról is kormányzati döntés született (csak a gyakorlatban már nem nagyon maradt idő az alkalmazására), hogy az édesapát egyes számú, az édesanyát pedig kettes számú szülőnek kell nevezni a hivatalos iratokban.

Trump ugyan nem volt hagyományos konzervatív, de értett a gazdasághoz, új munkahelyeket és alacsony adókat ígért, az illegális migránsok áradatának megállításával kecsegtetett, mégpedig falak építésével az amerikai-mexikói határon, és a mindennapi életben a normalitások embere volt.

A Kívülről Jött Üzletembert a párt vezető politikusai közül sokan érthetően kelletlenkedve és vonakodva fogadták. Sőt, mint később kiderült, John McCain arizonai szenátor még az ellentábor elnökjelöltjével, Hillary Clinton demokrata párti politikussal és csapatával is összejátszott, levitézlett brit hírszerzőt béreltek fel Trump-ellenes dosszié összeállítására, csak hogy rákenjék Trumpra az oroszbarátságot, és így megbízhatatlannak, nem az amerikai érdekeket képviselő politikusnak állítsák be... Ám Donald Trump az előválasztásokon és a jelölőgyűléseken még így is elég támogatót „szerzett" ahhoz, hogy ő legyen a GOP elnökjelöltje...

...És 2017. január 20-án a Fehér Házba „megérkezett" Donald Trump, akit sokan megalapozatlanul ócsároltak, mint annak idején Richard Nixont, de akinek az elnöksége majdnem olyan jó volt, mint Ronald Reagané.

De a ma már Trump uralta Elefánt is jócskán más volt, mint a II. világháború utáni esztendőké. Amikor Dwight Eisenhower személyében nem tipikus republikánus, vagyis nem elkötelezetten konzervatív elnök került a Fehér Házba, aztán (Johnson elnöksége után) volt egy tehetséges, külpolitikájában igazán nagyívű elnöke, Richard Nixon, aki belebukott a választási csalás kísérletébe, konkrétan a demokrata párti ellenfelek titkos lehallgatásába (a Watergate-ügybe). Bár, ha meggondoljuk, a Watergate-botrányt akár szende lányregénynek is tarthatnók a Trump ellen 2016-ban szövögetett összeesküvés, vagy a 2024-ben ellene elkövetett, szerencsére sikertelen gyilkos merénylet fényében. De a reagani évek nagyszerűsége és a George W. Bush elnökségével igazán befolyásossá vált evangéliumi keresztények „kora" szintén az Elefánté volt, és ugyancsak más arcot mutatott, mint akár Eisenhower, akár Nixon országlásakor.

Sok minden történt a Republikánus Párttal, mire Trump „meglovagolta" az Elefántot.

RAGYOGÓ VÁROS A HEGYEN

Az Egyesült Államoknak hegyen épült ragyogó városnak kell lennie, olyannak, amely a nemzetek között a legkiválóbb, gazdagságban, tudásban, tisztaságban egyaránt – fogalmazott Ronald Reagan, amikor nyolc évnyi elnökség után, 1989 januárjában, a televízió képernyőjén búcsúzott az amerikaiaktól.

Híres beszéd volt ez, sokszor, sokan hivatkoznak rá. Reagan nemcsak jól beszélt, vagyis hát kiváló szónok volt, hanem ebben a búcsúbeszédben nagyon jókat is mondott. A míves beszédnek leginkább ez a része vonult be az amerikaiak történelmi emlékezetébe:

„Egész politikai karrierem során folyvást erről a ragyogó városról beszéltem. Nem is tudom, hogy valaha is teljesen kifejtettem-e, mire gondolok. De a fejemben ez magas, büszke város, amely olyan sziklára épült, amely erősebb az óceánoknál, a szél járásánál, és amely Isten áldotta hely, ahol mindenféle emberek nyüzsögnek, harmóniában és békességben. Egy város, amelynek szabad kikötői vannak, zsúfolva kereskedelemmel és telve alkotóerővel. És ha ennek a városnak vannak falai, s a falakon

vannak ajtók, akkor azok az ajtók mindenki előtt nyitva állnak, akiben megvan az akarat és a szív, hogy itt, bent legyen. Így láttam én, és most is így látom.

Hogyan áll ez a város ma, ezen a téli éjszakán? Gazdagabban, biztonságosabban és boldogabban, mint nyolc évvel ezelőtt. De még ennél is többről van szó: kétszáz év után, két évszázad után az ország még mindig erősen és igazul áll a gránit-sziklán, és fénye minden vihartól függetlenül ragyog. S még mindig sugárzó világítótorony, még mindig mágnes mindazoknak, akiknek szabadságra van szükségük. Minden elveszett helyről érkező zarándoknak, aki a sötétségen vergődik át az otthon felé..."

Bibliai töltetűek Ronald Reagan szavai, ám nem idegenek a minden ellenkező híresztelés ellenére vallásos amerikaiaktól. Ebben a híres beszédben maga Reagan is elmondta, hogy John Winthrop beszélt először, 1630-ban, erről a hegytetőn álló ragyogó városról.

Winthrop az északkeleti partvidéken kucorgó, nem túl nagy Massachusetts állam első kormányzója – az új-angliai protestantizmus meghatározó alakja és az Új-Angliát alapító puritánok vezetője – volt, aki beiktatási beszédében idézte Máté evangéliumának szavait, miszerint Jézus a Hegyi Beszédben arra figyelmeztet, hogy „hegyen lévő várost nem lehet rejtegetni". („Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. A lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek

előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat!" (Máté evangéliuma, 5:14-16)

Winthrop akkor arra figyelmeztette puritán honfitársait, hogy új közösségük olyan lesz, „mint a város a hegyen, amelyre minden ember tekintete szegeződik". S ezt azóta több amerikai vezető is magáénak vallotta. Az igazságnak tartozunk, hogy nemcsak republikánus, hanem demokrata párti elnök, John F. Kennedy szintén ezt hirdette, s mint Abram C. Van Engen történész, a St. Louis-i Egyetem professzora 2020-ban megjelent, „Város a hegyen: az amerikai kivételesség története" című, nagyszerű könyvében írta, ez a „város a hegyen"-gondolat formálta az Egyesült Államok különlegességéről, kivételességéről alkotott koncepciót a XX. században.

Nem tagadható azonban, hogy az amerikai kivételességről hirdetett gondolatok és a szentírási idézetek inkább a republikánusok világa, mint a demokratáké. S ez a világ, vele Amerika is, Ronald Reagan elnöksége idején éli fénykorát, majd részben Donald Trump első négy esztendejében is.

Addig szintén ismét sok minden, sok változás történik a republikánusokkal. Jön Ike és Dick. Azaz Dwight Eisenhower és Richard Nixon.

A LAZA, A RÉMISZTŐ, AZ ELBUKOTT ÉS A DERŰS, VAGYIS IKE, BARRY, DICK ÉS RONNIE

1952-ben, csaknem negyedszázaddal Herbert Hoover elnöksége után kerül ismét republikánus elnök a Fehér Házba: Dwight (Ike) Eisenhover.

Ike nagy többséggel, 55 százalékos támogatottsággal arat győzelmet Adlai Stevenson, a demokraták elnökjelöltje fölött, aki a választók 45 százalékának bizalmát érdemli ki. Ekkor nemcsak a Fehér Házba kerül republikánus politikus, hanem a Kongresszus mindkét házában, a képviselőházban és a szenátusban is republikánus a többség (bár a szenátusban a többség az alelnök szavazatától függ).

Eisenhower tábornoknak óriási a személyes presztízse, hiszen a II. világháborúban a Szövetségesek seregeit ő vezette győzelemre. De nem konzervatív aktivista. Mivel csaknem teljes felnőtt életét a szövetségi kormányzat szolgálatában tölti, nincs ideje az ideológiákra, még kevésbé a radikális ideológiákra. A tábornok gyakran „progresszív republikánusként" jellemzi magát, de mások nevezik őt konzervatív demokratának is. Ez a jellemzés sem teljesen

alaptalan: mielőtt ugyanis elfogadja a republikánus felkérést az elnökjelöltségre 1952-ben, a demokraták is ezzel a kéréssel környékezik meg. 1956-ban pedig, amikor ismét kényelmesen legyőzi Stevensont, az egyik újságíró még azt is felveti, hogy neki kellene mindkét párt jelöltjének lennie... Elsősorban személyes barátságainak köszönhetően, Eisenhower a republikánusok mellett dönt. Beiktatási beszédét egy majdani demokrata párti elnök, az akkor még a demokraták szenátusi vezetőjeként politizáló texasi Lyndon B. Johnson dicséri: „az elmúlt húsz év demokrata programjainak nagyon is kiváló ismertetéseként" élteti.

Külpolitikájában Ike tábornok a vörös veszély (a kommunista fenyegetés) féken tartását favorizálja, a belpolitikában pedig meg sem próbálja a roosevelti New Deal-politikát felszámolni, és az adóterhek enyhítését sem vállalja fel. Sőt: kiáll a szövetségi kormányzat – ahogyan fogalmaz: – „fokozatos terjeszkedése" mellett, mert érvelése szerint ez a gyors gazdasági növekedés ára. „Bármely politikai párt, amely megpróbálná eltörölni a társadalombiztosítást, semmissé tenni a munkát szabályozó törvényeket, vagy a farmerprogramokat, eltűnne, s országunk politikai történetében nem is hallanánk többet róla" – idézi a „The right nation" („A jobb nemzet") című könyvében John Micklethwait és Adrian Wooldridge azt a levelet, amelyet Ike a testvérének, a nála jóval konzervatívabb Edgarnak írt. Eisenhower úgy véli: elenyésző azon republikánusok lélekszáma, aki ilyes politikát támogatna, és szerinte ők „úgyis hülyék".

Első javaslata a Kongresszushoz az volt: állítsanak fel új minisztériumot, az egészségügyi, oktatási és jóléti tárcát. Amikor a tárca vezetője, Oveta Culp Hobby asszony előterjesztette tervezetét arról, hogy megnyirbálja az oktatásra fordítandó költségvetést, Eisenhower elképedten reagál. „Hüledezem a gondolatra, hogy megvágják az oktatási költségvetést! Ez a legfontosabb dolog a társadalomban. Minden liberális – beleértve engem is – elutasítja majd" – idézi őt Henry W. Brands, amerikai történész (több mint harminc könyv szerzője az Egyesült Államok történelméről) „Az amerikai liberalizmus különös halála" című könyvében.

Azt mondják, ha Eisenhowernek volt valamiféle filozófiája, akkor az nem más, mint a menedzserszemlélet. Ismertséget és elismertséget ugyan azzal vívott ki, hogy koordinálta a Szövetségesek haderőit a II. világháború poklának Európájában, de emellett nagyon jól ismerte és igen kedvelte is az üzleti világot. A General Motors elnökét, Charles Wilsont például védelmi miniszterévé nevezi ki. De kabinetjében helyet kapnak a liberális establishment emberei is, azok is, akik korábban demokrata párti elnök idején szolgáltak. Elnökválasztási kampányát ugyanakkor a rendíthetetlen republikánus Henry Cabot Lodge irányítja, aki később ENSZ-nagykövet is lesz. John Foster Dulles, szintén hűséges republikánus, külügyminiszterként szilárd híve a NATO-nak, a külföldi segítségnyújtásnak és az internacionalizmusnak. Az Eisenhower-kormányzat alelnöke pedig nem más, mint egy majdani elnök: Richard Nixon.

Eisenhower megengedhette magának, hogy lekezelje a párton belüli konzervatív oldalt, mert hiszen nem nagyon volt olyan jobboldal, amely képes lett volna visszavágni.

A Republikánus Párton belül ekkor két irányzat, két frakcióféle él együtt, az a két irányzat, amely általában is végigvonul a republikánusok történelmében: az izolacionista és az internacionalista törekvés. Az Ike körül csoportosuló politikusok az internacionalizmus hívei, vezető személyiségük Thomas Dewey, mellettük vagy ellenükben tevékenykedik a politikai akaratképzésben jóval gyöngébb Robert Taft-csapat. Robert Taft ohiói szenátor volt, a tekintélyes és befolyásos Taft-dinasztia leszármazottja. Édesapja William Howard Taft, az Egyesült Államok 27. elnöke volt. Az ohiói szenátor szerette magát „Mr. Republikánusnak" nevezni, és azt is szerette, ha mások is így hívják őt. Engesztelhetetlen bírálója a roosevelti New Dealnek és a NATO-nak. „Csöndben elfogadtuk azt a tendenciát, hogy beavatkozzunk más nemzetek ügyeibe, mintha félistenek vagy Mikulások lennénk, hogy megoldjuk a világ problémáit" – panaszolta egyszer 1949-ben. Vele ellentétben a Dewey-csoport, amely nevét Thomas Dewey New York-i kormányzóról kapta, elfogadja a New Deal gazdaságpolitikáját, és nagyon is ínyére van az internacionalista politika, magyarán, a külföldi beavatkozások politikája.

A Dewey-republikánusok többségben vannak a pártban, és a Kongresszusban is. Ők nyernek el minden republikánus elnökjelöltséget 1940 és 1960 között, ők adják az ország legnagyobb tagállamainak – köztük Pennsyl-

vaniának és Kaliforniának – a kormányzóit, és az ő befolyásuk érvényesül a republikánus véleményformáló médiumoknál, így a „Time", a „Life", vagy a „New York Herald" című lapoknál is. S a konzervatívok Taft vezette csapatának – nevezzük konzervatív mozgalomnak – még a kongresszusinál is kisebb befolyása van az értelmiség körében. Egyetlen lapjuk van, a „Human Events", afféle heti hírlevél nyolc oldalon. 1944-ben alapították, és George H. Nash adatai szerint ekkoriban mindösszesen 127 olvasója van... (Nash a Harvard történésze és az amerikai konzervatív mozgalom szakértője. Herbert Hooverről írt életrajzot, de legismertebb műve – amelyből az imént idézett adat is származik – az először 1976-ban megjelent és azóta többször bővített „A konzervatív értelmiségi mozgalom Amerikában 1945 óta".)

A kor republikánus érzületét vagy talán szervezetlenségét is, jól jellemezheti, hogy Russell Kirk, az amerikai konzervativizmus atyja korszakos művének, az 1953-ban megjelent „The Conservative Mind: from Burke to Santayana" („A konzervatív gondolat: Burke-től Santayanaig") című, az angolszász konzervativizmusról szóló alapműnek a munkacíme az volt: „A konzervatív megfutamodás"...

Mindeközben Eisenhower Amerikájában három lényeges társadalmi változás is felszínre bukik: megjelenik az új konzervatív értelmiségiek befolyásos csoportja, erősödik Délen az elégedetlenség a Demokrata Párttal szemben, és az Egyesült Államok gazdasági súlypontja a Nyugat, mármint a nyugati-délnyugati tagállamok felé mozdul el. Mindez előkészíti Barry Goldwater, arizonai republikánus

szenátor eléggé elhibázott elnökjelöltségét, majd a Johnsontól 1964-ben elszenvedett súlyos veresége után a republikánus haragot és sértettséget voksra váltó Richard Nixon elnökké választását 1969-ben.

Mindmáig nem lebecsülhető az amerikai politikára gyakorolt befolyása az ekkor felbukkant és igen aktív értelmiségi körnek, kivált vezető személyiségének: a 2008-ban elhunyt William F. Buckleynek. Buckley magas, jóképű, kollokviális, modern figura, nem az a vaskalaposnak gondolt konzervatív, akit a demokraták kikezdhetnének. Tehetős is, vállalkozásainak anyagi hátterét részben az olajbizniszben érdekelt édesapja biztosítja. Tevékenységének jelentősége nem hangsúlyozható eléggé. 1955-ben dönt úgy, hogy létrehozza a „National Review" című, máig mérvadó konzervatív lapot, amely az egyik legszínvonalasabb orgánuma a konzervatív ideáknak és eszmecseréknek.

Maga Buckley is rendkívül eredeti és színes figura. Nagy önbizalommal és nagy tervekkel. A krónikák szerint ötéves, amikor levelet kanyarít V. György királynak Londonba, és azt javasolja, hogy Őfelsége fizesse ki az Egyesült Királyság szerinte régóta esedékes háborús tartozását az Egyesült Államoknak. A Yale Egyetemen diplomázva (1951-ben), szikrázó-izzó támadást intéz az alma matere ellen. „Isten és ember a Yale-en" című könyvében a saját egyetemi tapasztalatait összegezve felrója a híres intézménynek, hogy ellenségesen viseltetik mind a kereszténységgel, mind a kapitalizmussal szemben.

1960. szeptemberében, a Connecticut államban lévő Sharon városkában, gyermekkorának György-stílusú „koloniális" kúriájában – amelyet a család 2024 nyarán adott el – fiatal konzervatívokat hív össze és közösen írásba foglalják azokat az elveket-eszményeket, amelyek évtizedeken keresztül érvényesek maradnak a konzervatív mozgalom számára. S amelyet 2022-ben újabb nyilatkozatban erősítettek meg a nemzeti konzervatívok. (Ez utóbbi nyilatkozatot külföldiek is aláírták, köztük a magyar Orbán Balázs politikai igazgató.)

A több mint hatvan esztendővel ezelőtti kiáltványt megfogalmazó Buckleynek sok erénye van: rendkívül művelt, szellemes, jó humorú, nem visszahúzódó, bármikor kész a szópárbajra a baloldaliakkal. Határozott és rendíthetetlenül konzervatív liberális. Meg akarja állítani az éppen divatos ateizmust és kollektivista szemléletet, mindazt, amit a saját egyetemén megtapasztalt, s megpróbálja összeegyeztetni az 1950-es évek konzervativizmusának áramlatait: a tradicionalizmust, a libertárius ideológiát és az antikommunizmust. Egyben meg akarja szabadítani a konzervativizmust az egymástól elkülönülő regionális ideáktól, így a „National Review" hasábjain teret ad a déli és a középnyugati konzervativizmusnak egyaránt. A lap a jobboldal tekintélyes vitafórumává válik, szerzői között olyan neves történészek vannak, mint James Burnham vagy az akkor még pályakezdő (később ikonikus alakká nemesedő) írónő, Joan Didion. Buckley külön érdeme, hogy ez a fórum nem csupán a demokratákat bírálja, hanem a jobboldal általa felelőtlennek tartott megnyilvánu-

lásait is. S közben megjelenik könyvbemutatókon és televíziókban vitázik liberálisokkal, létrehozza az országban aztán futótűzként terjedő Fiatal Amerikaiak a Szabadságért nevű ifjúsági mozgalmat és fotóztatja magát éjszakai klubokban is.

Világfi.

Szalont működtet, amely a hatvanas-hetvenes évek egyik legkeresettebb fóruma. S nemcsak a konzervatívok körében.

Megélénkül hát az intellektuális élet a jobboldalon, ám egy elhibázott elnökjelöltség visszaveti, országszerte páriává változtatja a Republikánus Pártot és híveinek seregét.

Valószínűleg éppen azért, mert az ország gazdasági súlypontja a nyugati, középnyugati tagállamok felé mozdul, a republikánusoknak „sikerül" 1964-ben olyan déli (arizonai) politikust jelölniük, aki megtestesíti mindazt, ami a déli tagállamokon kívüli országrészekben élő, fehér republikánusokat is taszítja. A jelölt: Barry Goldwater. Aki úgy lett elnökjelölt, hogy mesteri módon kijátszotta a párt liberális szárnyát.

Az arizonai szenátor ugyan csinos, jóképű, jól beszélő férfi volt, Thunderbirdöt vezető vadászpilóta, aki az őt jelölő San Franciscó-i republikánus konvención összevissza cikázott az égbolton, s akit olyan értelmiségi „nagyágyúk" is nyíltan támogattak, mint a közgazdász Milton Friedman, Robert Bork bíró, William Rehnquist (aki később a szövetségi alkotmánybíróság elnöke lesz), vagy Joan Didion. De Barry Goldwater egyike volt annak a nyolc republikánus szenátornak is, aki a Polgárjogi Törvény ellen voksolt. Azzal

érvelt, hogy a szövetségi kormányzat túlterjeszkedik, a tagállamoknak van joguk ezekhez a döntésekhez is. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy Goldwater kiállt a szegregáció mellett. Egyébként is pocsék elnökválasztási kampányának középpontjában is ez az ügy szerepelt.

A kampány tényleg csapnivaló volt: Goldwater – akinek a nagyapja oroszországi bevándorló volt – mindenkinek odamondogatott, nagyon sokakat, köztük republikánus személyiségeket is nevükön nevezve sértegetett, és általában véve is felrúgta a józan politizálás alapelveit. Nyugat-Virginiában például, ahol akkoriban nagy volt a szegénység, szidta Johnson elnök szegénység felszámolására meghirdetett programját, Texasban, ahol a houstoni űrközpont dolgozik, azt hangoztatta, hogy a világűrprogramra vonatkozó szerződéseket inkább a Seattle-ben lévő Boeingnek kellett volna megkapnia, semmint helyi vállalatnak, a társadalombiztosítást pedig több kampánygyűlésen is „ingyenes nyugdíjnak" minősítette. Külpolitikai kérdésekről szólva egyenesen rémségeket beszélt. Amikor például a kaliforniai előválasztáson megkérdezték tőle, hogyan vágná el a kommunisták Dél-Vietnamba érkező utánpótlás-vonalait, azt válaszolta: „lombtalanítani kell az erdőket, mégpedig alacsony hatásfokú atomfegyverekkel".

De az elnökjelölt-állító konvención is „sikerült" megriasztania az amerikaiak jó részét. Ott fejtette ki hírhedtté vált álláspontját, miszerint a szabadság védelmében nem bűn szélsőségesnek lenni, s az Egyesült Államoknak nem kell félnie a Szovjetunió elleni nyílt háborútól.

A kampány önmagában is rémes volt, a demokraták híressé vált „margarétás" kampányreklámja pedig teljesen megsemmisítette ezt a fenyegető atomfegyveres álláspontot.

Lyndon B. Johnson elnök nagyon nagyarányú győzelemmel akarta megnyerni az elnökválasztást, valószínűleg azért, hogy bizonyítsa: Kennedy meggyilkolása után, alelnökként került ugyan az elnöki Ovális Irodába, de nem érdemtelen rá. S a győzelem érdekében a legendás Doyle Dane Bernbach (DDB) céget bízta meg a kampányhirdetések elkészítésével. A DDB alig egyperces reklámfilmje, a „margarétás lány", kislányt ábrázol, amint a margaréta szirmait tépkedi, és közben számolgatja a letépett szirmokat. A kép egyszer csak kimerevedik, s közben egy felnőtt hangja nukleáris fegyver bevetésének visszaszámlálását zsolozsmázza. A kamera ráközelít a kislány szemére, majd atomrobbanás látható. Aztán Johnson elnök egyik beszédéből kivágott részlet hangzik:. „Ezek a tétek. Hogy olyan világot hozunk-e létre, amelyben Isten valamennyi gyermeke élhet, vagy a sötétség jön. Szeretnünk kell egymást, vagy meg kell halnunk" – hallható a beszédrészlet. S végül a szöveg: „Szavazzon Johnsonra!". Ehhez még egy hang hozzáteszi: „Túl nagy a tét, hogy otthon maradjon".

A reklámfilmecske, amely azóta alapmű lett a politikai kampányok számára, szinte atombombaként robbant. Teljes egészében és többször bemutatták a nagy televíziók híradóiban, cikkek és kommentárok jelentek meg róla, s címlap lett a „Time" magazinban is. Az egész ország erről beszélt. S bár Goldwater neve el sem hangzott a rek-

lámban, maguk a republikánusok azonnal támadni kezdték, azt hangoztatva, hogy ízléstelen, félelemre épít és meggondolatlan, mi több, veszélyes politikusként állítja be Goldwatert.

„Pontosan ezt akartuk sugalmazni, s reménykedtünk, hogy ezt Goldwater köreiből mondja ki valaki, és nem mi. Megtették" – írta Johnsonnak az elnöki kampány vezetője, a 2024 tavaszán kilencvenedik életévét betöltött Bill Moyers. Aki később (1965 és 1967 között) a Fehér Ház sajtófőnöke lett.

Goldwater kampánya, szerepe, és egyáltalán, a politikája, mind a mai napig foglalkoztatja – és meg is osztja – az Egyesült Államokban a politikai élet iránt érdeklődőket. Emlékszem, 2008-ban a konzervatív Heritage Alapítvány konferenciát is szervezett róla Washingtonban, egyben bemutatva a fia, Barry M. Goldwater Jr. róla írt könyvét. Ez afféle életrajzi munka, személyes benyomásokkal és családi emlékekkel, a politikus apa interjúinak gyűjteményével és korábban nem publikált levelezéseivel. A John W. Deannel közösen írt mű („Pure Goldwater") mottójául a néhai szenátor egyik kedvenc indián közmondása idéztetik: „mindörökre arról az ösvényről ismernek meg bennünket, amelyet magunk mögött hagyunk".

A fia persze azt írja róla a könyvben, hogy „igazi amerikai" volt, és szerinte „modellként is szolgálhat, bár nem volt tökéletes". De az arizonai szenátor neve és politikai öröksége az amerikai köztudatban mégis csak a kor akkori radikalizmusa és nyomában a kudarc jelképe maradt.

1964-ben a republikánusok választási veresége megsemmisítő lett, az amerikai politikatörténet addigi legdrámaibbjaként tartják számon. Goldwater a déli fehérek szavazatainak 55 százalékát szerezte meg, ez is az úgynevezett Mély Dél öt tagállamában sikeredett, s a leginkább fajgyűlölő Mississippi államban aratott 87.1 százalékos győzelmet. Goldwaterre 27 milliónyian voksoltak, míg Lyndon B. Johnsont 43 millió szavazattal, az összes voksok 61 százalékával választották újra. 44 tagállamban ő győzött. Vesztettek a republikánusok a kormányzóválasztásokon is, az 50 kormányzói posztból 17-et sikerült megőrizniük, és nagy arányban maradtak alul a Kongresszus mindkét házában is.

A republikánusok elszigetelődtek, kirekesztettek, a társadalom peremére szorultak. Ennek alátámasztására az amerikai történészek elemzéseiben több helyen is említik Karl Hess pechjét.

Hess Goldwater beszédíró csapatának vezetője volt, s pillanatokon belül utcán találta magát. Egy-egy választási vereség után a beszédírók, pláne, ha ők vezetik a teamet, általában könnyen biztos állást találnak a párton belül, valahol a párt politikusainak apparátusában. Hesst azonban sehol senki nem akarta foglalkoztatni. Jelentkezett konzervatív kongresszusi politikusoknál, hiába, telefonált a pártapparátusba, eredmény nélkül, aztán már megelégedett volna azzal is, ha liftesként alkalmazzák a Kongresszusban, de ez sem jött össze. Munkanélküli lett, beiratkozott hegesztő-tanfolyamra, végül gépeket forgalmazó boltban dolgozott eladóként.

A megsemmisülés azonban valamire mégis jó volt: a Republikánus Párt átgondolta a déli, vagyis a déli tagállamokkal kapcsolatos politikáját.

A republikánusok számkivetettségét, nehezteléséét, fájdalmát aztán az a politikus váltotta voksokra, akire a jobboldalon sokan hősként tekintettek. Annak ellenére, hogy később, már elnökként, lemondásra kényszerült.

Ez a politikus: a szerény körülmények között élő kvéker családból származó Dick. Azaz Richard Nixon.

Bár bizonyos körökben szinte divat szidni és leszólni, mi több, lenézni őt, Nixon – igaz, ellentmondásos, de – jó elnök, jó politikus volt. Gyakorlott is, hiszen volt képviselő és szenátor, majd 1953 és 1961 között Eisenhower alelnöke. Külpolitikájában pedig korszakos döntéseket hozott.

Nixon kaliforniai politikus. Nem csinál titkot abból, hogy utálja a keleti parti establishmentet. Kemény antikommunista, aktív szerepe volt Alger Hiss leleplezésében. (Alger Hiss amerikai kormányzati tisztségviselő volt, akiről kiderült, hogy a Szovjetuniónak kémkedett, már az 1930-as évektől kezdve.) Konzervatívként kampányol, és szakértők szerint zseniális: sikeresen használja ki a Demokrata Párt hívei körében erősödő morgást, amely főleg George Wallace, alabamai fajgyűlölő kormányzó miatt erősödött fel. (A demokrata párti Wallace ugyanis hitet tesz a fajgyűlölő politika mellett, s például a kormányzói beiktatási beszédében azt találja mondani, hogy Alabamának joga van folytatnia a rasszista szegregációs politikát. Amerika alapító atyáira hivatkozik, akik szerint minden tagállamnak joga van saját törvények megszavazásához.) Kihasz-

nálva a demokraták belső vitáit és forrongásait, Nixon ugyanakkor hangot ad a keleti parti kulturális elit miatti elégedetlenségének is. Vagy inkább ellenszenvének. Erőtlen sznoboknak tartja ezeket az eliteket, amelyek kézben tartottak olyan intézményeket, mint a Harvard Egyetem, vagy a „The Washington Post" című lap, amely a maga idejében valóban intézmény volt az Egyesült Államokban. S kivált az lesz a Nixont megbuktató Watergate-botrányban játszott szerepével.

Nixon a „liberális" kifejezésnek új, pejoratív értelmet ad, s mindahányszor kiemeli, hogy ezek az elitisták minden mást fontosabbnak tartanak, mint a keményen dolgozó fehér amerikaiakat. Meghívta csapatába Pat Buchanant (aki később Ronald Reagan sajtófőnöke lesz a Fehér Házban) és alelnökének választotta Spiro Agnewt, aki szintén rendszeresen ostorozza a „radikális liberálisokat", mert szerinte „a mindent tagadás állandóan zsörtölődő nábobjai".

Richard Nixon az első republikánus elnök, aki maga mellé állította a dolgozó rétegek többségét, a katolikusokat és a szakszervezetekre szavazókat is. 1968-as győzelme reménnyel töltötte el a konzervatívokat. Kormányzatába vezető konzervatív személyiségeket nevez ki: Warren Nuttert a védelmi minisztériumba államtitkárként, Martin Andersont a Fehér Házba tanácsadónak, vagy Arthur Burnst a FED kormányzó-tanácsa tagjának (a FED a jegybank szerepét betöltő szövetségi tartalékrendszer, amely – eltérően a világban a legtöbb helyen alkalmazott gyakorlattól – nem állami, hanem vegyes, állami-privát rend-

szerben működik). Két különleges politikust is „behoz" a kormányzatba: egyikük republikánus, de nem Barry Goldwater, hanem Nelson Rockefeller híve, másikukat pedig szoros kapcsolatok fűzik a Kennedyek demokratáihoz. Henry Kissingerről és Daniel Patrick Moynihanről van szó. Kissingerrel együtt korszakos külpolitikai döntések fűződnek majd a nevéhez.

Dick (Nixon) egyetértett Ike (Eisenhower) internacionalista-beavatkozáspárti politikájával, és úgy gondolta, a belpolitikában a republikánusoknak az a dolguk, hogy jól menedzseljék a roosevelti New Dealt. Társadalmi kérdésekben szabadelvű, mondhatnók, igazi demokratikus érzületű politikus. Sokkal többet törődik az amerikai feketék jogaival, mint Eisenhower. Ő az első elnök, aki szívből magáénak vallja a közigazgatásban alkalmazott pozitív diszkrimináció elvét és politikáját, amelyet kiterjeszt a nőkre és a feketékre egyaránt. A szövetségi kiadások és a szövetségi szabályozások jóval gyorsabban szaporodtak az ő elnöksége idején, mint a nagy szociális programokat meghirdető Johnson elnöksége alatt. Először fordult elő, hogy a szociális kiadások meghaladták a védelmi kiadásokra fordított összegeket. 1970-ben az ő kezdeményezésére elfogadják a Tiszta Levegőért Törvényt, a rákövetkező évben átfogó országos egészségbiztosítási terv elfogadására nógat. Létrehoz két olyan intézményt is, amelytől a konzervatívok azóta is igyekeznek megszabadulni: a Környezetvédelmi Ügynökséget (EPA) és a Munkavédelmi és Egészségügyi Hatóságot (OSHA). Még az árak és a bérek ellenőrzésére is létrehoz szervezetet: a Megélhetési

Költségek Tanácsát. Ennek vezetője Donald Rumsfeld, a későbbi iraki nagykövet, majd George W. Bush kormányának védelmi minisztere.

Ez már sok a republikánusok libertáriusainak, akik kifogásolják a szerintük túlzó állami szerepvállalást, vagy ha úgy tetszik, a beavatkozást a gazdaságba. 1971 nyarán több prominens republikánus, köztük éppen William Buckley is, bejelenti, hogy „felfüggeszti támogatását a kormányzatnak".

Az amerikaiak többsége örömmel fogadja az új politikát, de a jobboldali értelmiség egy része berzenkedik. Elsősorban is a kissingeri reálpolitika miatt nyafog, s megalkuvásnak tartja Amerika kivonulását Vietnamból, az akkori enyhülési politikát a Szovjetunióval, a korszakos nyitást és megállapodást Pekinggel. Pedig Nixon ezzel jelentős hatást gyakorolt nemcsak a saját kora, hanem az őt követő időszak amerikai külpolitikájára is.

1972. februárjában Kínában járt, ahol Mao Ce-tung pártvezérrel és Csou En-laj miniszterelnökkel tárgyalt, és ezzel kezdetét vette az amerikai-kínai stratégiai együttműködés. Történt mindez alig pár évvel az 1966-ban megkezdődött (és 1976-ig húzódó) kínai kulturális forradalom pusztításai idején... Ezt követően Leonyid Brezsnyev szovjet vezetővel Moszkvában aláírta az első átfogó, a stratégiai fegyverzetek korlátozására vonatkozó megállapodást, amelyet SALT-I néven ismer a világ.

Mindenesetre, Kínával, és a még ereje teljében lévő Szovjetunióval is tárgyalva, Richard Nixon legalább el-

kezdte a szükséges – a világ békessége érdekében elengedhetetlen – párbeszédeket.

Könyvében Kissinger arról ír, hogy Nixon a kvékerek békéről alkotott elképzeléseit igyekezett valóra váltani. Szerinte ezzel (is) magyarázható, hogy hazavitte az amerikai csapatokat Vietnamból, hogy igyekezett véget vetni a közel-keleti háborúskodásnak, hogy tárgyalt Pekinggel és Moszkvával, és hogy a kínai nyitással megpróbálta többpólusúvá tenni a globális rendszert.

Történészek és elemzők szerint Nixon geopolitikai felfogása manapság is időszerű. Kissinger magyarul is megjelent könyvében („Hat politikai stratégia a XX. századból") szintén azt állítja, hogy Nixon külpolitikája, amelynek alakításában – nemzetbiztonsági tanácsadóként, majd külügyminiszterként – ő is tevékenyen részt vett, jelentős volt, az Egyesült Államok 37. elnöke hajlíthatatlan és merész külpolitikát valósított meg.

1972-ben robban a Watergate-botrány, két év múltán Richard Nixon lemond.

A skandalum Amerika XX. századi történelmének egyik legnagyobb politikai botránya, amelyet társadalmi válság követ. Pedig: ha megnézzük, hogy mit műveltek politikai ellenfelei Donald Trumppal 2016-ban, milyen gondosan eltervezett összeesküvéssel igyekeztek távol tartani őt a hatalomtól, sőt, 2024-es újraindulásakor még három merényletet is elkövettek ellene (s az első meg is sebesítette őt), amelyben nagy valószínűséggel ludas volt a Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) is, akkor nyugodtan kijelenthető, hogy a Watergate-ügy valóban gyermekmese.

De akadnak elemzők, akik úgy fogalmaznak: mintha egyes körök 2024-ben megismételni akarták volna a Watergate-botrányt, csak kicsit másképpen.

A Watergate-ügy megrázta Amerikát.

A botrányt a „The Washington Post" és két újságírója, Carl Bernstein és Bob Woodward robbantotta ki. (Woodward-ról a 2000-es évek elején az is kiderült, hogy újságírói karrierje szorosan kötődött az FBI-hoz is.) Nyilvánosságra hozták, hogy a washingtoni Watergate épületkomplexumban lévő demokrata párti választási központban tetten értek öt embert, amint lehallgató készülékeket szerel be a Demokrata Párt akkori elnökének, Larry O'Briennek az irodájában. A letartóztatott betörők telefonkönyvében találtak egy Fehér Ház-i számot is, és ezzel elindult a lavina. A Fehér Házat rögtön meggyanúsították, hogy tudott róla, aztán lassanként azt is leírták, hogy szerintük maga Nixon adott utasítást politikai riválisai lehallgatására. A belpolitikai válsággá terebélyesedő botrányban 69 kormánytisztviselőt vádoltak meg és végül 48-at találtak bűnösnek. Köztük John Mitchell igazságügyi minisztert, Richard Haldemant, Nixon kabinetfőnökét, John Deant, az elnök tanácsadóját, vagy a kereskedelmi tárca vezetőjét, Maurice Stanst. Többeket börtönbüntetésre is ítéltek.

Több mint 30 esztendőnek kellett eltelnie, mire a „The Washington Post" addig csak Mély Torokként ismert informátora felfedte magát: 2005-ben, az akkor már nagybeteg Mark Felt bejelentette, ő volt a Mély Torok, aki nagyon belső és nagyon titkos információkkal és adatokkal

látta el a lapot, méghozzá tervszerűen és folyamatosan. Felt a botrány idején az FBI harmadik legfontosabb vezetője volt.

Tucker Carlson, a mai amerikai újságírás kiváló információkkal rendelkező és okosan elemző „fenegyereke" szerint Nixont az úgynevezett Mély Állam buktatta meg, mégpedig belpolitikai okokból azért, hogy a tehetséges és következetes Nixon helyébe szavazás nélkül egy szürke és politikailag jelentéktelen politikust juttasson a Fehér Házba. Ez volt a nebraskai Gerald Ford, Nixon alelnöke. Carlson 2023. januárjában a Fox televízióban fejtette ki ezt az elméletét. Amely persze vitatható, de mindenesetre érdekes.

Carlson arra emlékeztet, hogy Nixon népszerű volt és 1972-ben nagy arányban választották meg újra. Tizenhét millióval több voksot kapott, mint kihívója, a demokrata párti George McGovern. Hogyan és miért történhetett meg hát, hogy két év múltán mégis távoznia kellett? Nixon úgy gondolta: a szövetségi adminisztráció egyes tagjai régóta azon dolgoztak, hogy aláássák a hatalmát és megbuktassák őt. Ezt gyakran el is mondta. S bár ezért gyakran „paranoiásnak" bélyegezték, ettől aggodalma még igaz lehetett. Tucker Carlson szerint igaza is volt. Ennek alátámasztására egy – a Nixon Elnöki Könyvtárban megőrzött – hangfelvételre hivatkozik. Ez a felvétel 1972. június 23-án készült, amikor Nixon találkozott Jesse Helmsszel, a CIA (Központi Hírszerző Ügynökség) akkori igazgatójával a Fehér Házban. A beszélgetés során az elnök sejtetni engedte a CIA-főnöknek, tudja, „ki lőtte le Johnt".

Azaz John F. Kennedy elnököt. Majd arra utalt, hogy a Kennedy-gyilkosságban a CIA közvetlenül részt vett.

Helms sokatmondó válasza – a teljes és hosszan tartó csönd volt. De Carlson szerint ez valójában már nem sokat számított Nixon politikai jövője szempontjából. A „The Washington Post" ugyanis négy nappal korábban jelentette meg első történetét a Watergate-épület irodájába történt betörésről. Nixon nem tudta, a „The Washington Post" pedig nem közölte, hogy a betörést elkövető öt figura közül négy a CIA-nak dolgozott. A sok Watergate-sztori első „darabját" egy 29 éves riporter jegyezte: Bob Woodward.

Ki volt Bob Woodward? – tette fel a kérdést Tucker Carlson a Fox-televízióban. Meg is válaszolta. Mint elmondta, Woodward korábban még nem újságíroskodott. A Watergate-ügy előtt nem sokkal a Pentagonban dolgozott tengerésztisztként. Rendszeresen együttműködött hírszerző ügynökségekkel, időnként még a Fehér Házba is bejárt, ahol Nixon főtanácsadóihoz volt kapcsolata. Nem tudni, miért hagyta ott a tengerésztiszti állást, de tény, hogy hirtelen az egyik legbefolyásosabb újság alkalmazta őt, és újságírói zöldfülűsége ellenére is rábízta az amerikai politika egyik legnagyobb sztoriját.

Pár évvel később az is kiderült, hogy már jóval Mark Felt, azaz a Mély Torok előtt kapcsolatban állt az FBI-jal (a Szövetségi Nyomozó Irodával). Obskurus figura.

Nixon lemondása szinte romokba döntötte a Republikánus Pártot. Utódja, Gerald Ford, tisztességes, becsületes jogász, afféle szürke eminenciás volt, nagyívű ötletek híján. Kívülről nézve a feladata mintha csupán az lett volna, hogy segítsen meggyógyulni az országnak a Watergate-trauma után. Igaz, vissza is kellett szereznie a Fehér Ház iránti, elveszített közbizalmat. S az is igaz: lényegében „átvette" és folytatta a nixoni külpolitikát, kabinetje külügyminisztere ugyanis Henry Kissinger volt. Tucker Carlson az említett Fox-beszélgetésben emlékeztetett arra is, hogy Ford tagja volt annak a Warren-bizottságnak, amely felmentette a CIA-t a Kennedy-gyilkosságban felmerült esetleges minden felelőssége alól.

Carl Albert, oklahomai politikus, aki 1972-ben a képviselőház demokrata párti elnöke volt, később elmondta: a Kongresszus demokrata párti politikusai szinte rákényszerítették Nixont, hogy Fordot válassza alelnökéül. „Nem adtunk Nixonnak más választási lehetőséget, mint Fordot" – idézte Carlson Albertet.

Nyolc hónappal később Gerald Ford, a Warren-bizottság munkatársa volt az Egyesült Államok elnöke. Az első olyan elnöke az országnak, aki nem választásokkal került az Ovális Irodába.

Belpolitikája nem volt népszerű, s ezt valószínűleg ő is tudta. A választás éjszakáján, 1976-ban, meg sem várta az eredményt, vagyis a saját választási vereségét, hanem – aludni ment.

Ha valaki közelről és folyamatosan figyelte az amerikai politikát Donald Trump 2016-os győzelme és közvetlenül a beiktatása után, feltűnhetett némely hasonló történés. Például az, hogy a „szolgálatok" legelőször Michael Flynn

tábornokot, Trump első nemzetbiztonsági tanácsadóját kezdték ki. Miért őt? Flynn a hadsereg hírszerzésénél dolgozott, a védelmi hírszerzést, a katonai elhárítást irányította, és elszánt híve volt a „rendcsinálásnak", vagyis az addig működő rendszer megreformálásának. Tudta, hogyan működik „a" rendszer és megvolt a képessége is, hogy szembeszálljon vele.

Négy nappal Trump beiktatása után Flynn tábornokot az FBI találkozóra invitálta, ügyvéd nélkül, és egy sor bűnt olvasott a fejére, lemondásra kényszerítve őt. Az is igaz: Flynn adott erre némi alapot: törököknek dolgozott tanácsadóként a választási kampány idején. De az is igaz, ettől még nem kellett volna lemondásra kényszeríteni (kivált, ha meggondoljuk, hogy a Biden-família milyen korrupciógyanús ügyekbe keveredett!)

Mindenestre tény, hogy a Watergate-ügy megrázta Amerikát és szinte megsemmisítette a Republikánus Pártot. Egy 1974-ben készült felmérés szerint a magukat republikánusoknak vallók lélekszáma 20 százalékosra apadt. Egy William Buckleyről szóló könyv (John Judis: „William F. Buckley, Patron Saint of the Conservatives", azaz „William F. Buckley, a konzervatívok védőszentje") pedig azt idézi fel, hogy a Republikánus Országos Bizottság, amely a párt vezető szerve a választások közötti időszakokban, olyan reklámokat tett közzé, amelyekben azt kérdezte: „Ugyan, mikor volt könnyű republikánusnak lenni?"...

Ehhez képest négy év múltán a republikánusok nagyon is győzedelmesen térnek vissza a hatalomba. Ronald Reagan váltja a demokrata párti Jimmy Cartert.

Carter rendes, tisztességes és jóságos ember volt. De nem jó politikus. Ma azt mondják róla: ex-elnökként a legjobb. Az 1980-as elnökválasztás előtt három százalékkal kisebb volt a népszerűsége, mint Nixonnak a lemondása előtti hónapokban.

A konzervatívoknak 1980-ra már több kutatóintézetük is van, az American Enterprise Institute mellett létrejön és egyre népszerűbb a Heritage Alapítvány, befolyásos aktivisták gazdagítják a mozgalmat, olyanok, mint a hatgyermekes alkotmányjogász és politikai aktivista, Phyllis Schlafly. S ebben a megváltozóban lévő társadalomban jelenik meg a derűt és bizalmat árasztó kaliforniai kormányzó, Ronald Reagan.

Reagant is „kívülről jött" politikusnak tartották. Bár kétszer volt kormányzója, sőt, sikeres kormányzója a liberális Kaliforniának, mégis gyakran csak úgy emlegették, mint „a kis színész". Tény és való, hogy pályáját színészként kezdte, aztán a nagyhatalmú színész-szakszervezet vezetője és antikommunista aktivistája volt, annak ellenére, hogy fiatalon még a demokratákhoz húzott a szíve és csodálta Rooseveltet. Szegény családból származván, nem járt az elitegyetemek egyikébe sem, a kicsiny Eureka Főiskolán végzett, amely magánfőiskola Illinois államban, Eureka városkában (Peoria mellett). Szociológiából és közgazdaságtanból diplomázott. Chicagóban rádiós sportriporterként kezdte a pályáját, majd 1937-ben Hollywoodba költözött. Kétszer nősült, a szakszervezetben kezdett politizálni, majd a hatvanas évek végén a „nagy-

ragadta magával. 1967-ben választották először kormányzóvá.

Reagan tipikus nyugati parti republikánus, vagyis az Egyesült Államok nyugati tagállamának konzervatívja: Ike-kal és Dick-kel ellentétben a kis létszámú kormány és a nagyon korlátozott kormányzati beavatkozás híve, rendíthetetlen antikommunista és őszintén hisz a konzervatív értékekben, a családban és a hazaszeretetben. A krónikások feljegyzik, hogy voltak furcsaságai: a felesége, Nancy túlságosan is befolyásolta őt, a first lady asztrológusa sokszor jobban inspirálta elhatározásait és választásait, mint valamelyik kormánytagja, és a kormányzati politika döntései is gyakran a konyhai asztalnál dőltek el, igaz, politikusok részvételével. (Ez volt az úgynevezett „kitchen cabinet", vagyis „konyhai kabinet".)

Ezzel együtt is: Ronnie – ahogyan a felesége becézte őt – nagyon sikeres elnök volt. Felpezsdítette a gazdaságot (még akkor is, ha nem igazán csökkentette a közkiadásokat és közben megnyirbálta az adókat, jókora államháztartási hiányt okozva ezzel), és ami alkalmasint a világnak is a legfontosabb: végtére is hozzájárult a kommunizmus bukásához, s a hidegháború lezárásához. Az 1983-ban, a többi között Teller Ede javaslatára meghirdetett Stratégiai Védelmi Kezdeményezésével, közkeletű nevén a „csillagháborúval", ő roppantotta meg az akkori Szovjetuniót, és 1987 júniusában ő vágta oda Nyugat-Berlinben Mihail Gorbacsovnak, a Szovjetunió akkori vezetőjének a berlini fal mellett, hogy: „elnök úr, rombolja le ezt a falat!". Történelmi beszéd volt ez a Brandenburgi-kapu előtt.

Reagant konzekvens és kíméletlen és dörzsölt politikusként tartják számon. Kíméletlen, mert 1980-ban úgy kampányol, hogy megállapodik Ruhollah Khomeini ajatollah, iráni vezetővel, miszerint nem engedi szabadon a Teheránban fogva tartott amerikai túszokat, csakis azért, hogy biztos legyen Carter bukása. Ezért, már elnökként, éveken keresztül megkönnyíti fegyverek eladását – közvetítő révén – a fegyverembargóval sújtott Teheránnak, a pénzből pedig a nicaraguai marxista kormány ellen harcoló sandinistákat támogatja. Erre 1986-ban, az úgynevezett iráni/kontra-botrányban derül majd fény, de maga Reagan tiszta marad. És Reagan dörzsölt is: elvált emberként sikerül elnyernie-kivívnia az ekkor már erősödő Moral Majority (Morális Többség) mozgalom és általában az evangéliumi keresztények jóindulatát, majd erőteljes támogatását.

Az 1980-as évek végéig aktív Moral Majorityt 1979-ben Jerry Falwell baptista lelkész alapította, az evangéliumi keresztények mozgalma pedig mind a mai napig aktív és befolyásos, nemcsak az amerikai belpolitikában, hanem a külpolitikai döntéshozatalban is. Persze csak akkor, ha republikánusok vannak hatalmon.

A brit John Micklethwait és az amerikai Adrian Wooldridge a már idézett, „The right nation" („A jobb nemzet") című, 2004-ben megjelent kiváló elemző könyvükben a többi között úgy jellemzik Reagant: optimista volt egy olyan pártban, amely „rászokott" a pesszimizmusra, s nem voltak kétségei afelől, hogy mélyen az amerikai néplélekben van valami, ami kihúzhatja az országot bár-

mely átmeneti rossz helyzetből. Ráadásul megvolt benne az a ritka képesség is, hogy humorral hatástalanítsa a konzervatív mozgalom egyik nagy félelmét: vad tekintetű szélsőségesek uralják a republikánusok pártját.

Több sztorit is őriz a kaliforniai Reagan Elnöki Könyvtár ezekről a humoros megnyilvánulásairól, amelyek nagyon gyakran értékítéletet fejeztek ki. Például:

Az 1960-as évek radikális diáklázadásai rémülettel és haraggal töltötték el a konzervatívokat, erre mit mond ezekről a nemcsak lázadozó, hanem atrocitásokat is elkövető fiatalokról Reagan? „Úgy cselekedtek, mint Tarzan, úgy néztek ki, mint Jane és úgy illatoznak, mint Csita" – fogalmazott, a híres Tarzan-film figuráit megidézve. (Csita a Tarzan-filmek állandó csimpánzszereplője.)

Másik alkalommal, elegáns rendezvény publikuma előtt mesélte el a republikánus politikus kampányának sztoriját. A közhivatalra pályázó republikánus potenciális választók után kutakodott, akiknek kifejtheti álláspontját, amikor kies farmhoz ért.

„Ugyan, kerüljön beljebb, mondja csak el, amit akar!" – invitálta őt a farmer.

„Rendben" – válaszolta a politikus, és körbejárt, hol is mondhatná el a beszédét. Sehol semmi, mire végre a kert hátsó traktusában kisebb dombocskát pillantott meg. Jobb híján arra állt fel. Trágyadomb volt, de mindegy, elmondta a kis kampánybeszédét.

„Nahát, ez volt életemben az első alkalom, hogy republikánus beszédet hallottam" – örvendezett a gazda.

Mire a politikus: „nekem pedig ez volt az első alkalmam, hogy republikánus beszédet mondhattam demokrata párti platformon"...

Reagant imádták a jó humoráért.

De vajon az amerikai társadalom készen állt-e egy ilyen konzervatív politikusra? – kérdezték az elemzők. Maga a Republikánus Párt is megosztott volt ebben a kérdésben, de az 1980-as választásokon Ronald Reagan a tagállamok közül 44-ben aratott győzelmet, összesen 489 elektori szavazattal, jelöltsége 22 újabb bársonyszéket, s ezzel több, mint két évtized után ismét többséget hozott a szenátusban, és plusz 33 képviselőt eredményezett a képviselőházban.

De miért is ne lett volna ez így? Végtére is a republikánusok a Kennedy-, és a Johnson-érát és Carter négy rossz évét kivéve, különbözőképpen politizálva ugyan, de hosszú ideig voltak hatalmon. Mindig igyekezvén alkalmazkodni a társadalom változásaihoz is. Magyarán: a republikánus ethosznak van széles társadalmi bázisa az Államokban, még akkor is, ha ez a „republikánusság" időnként különös figuráknak teremtett lehetőségeket.

Ronnie Reagan „másként" republikánus, mint Dick Nixon, vagy akár Ike Eisenhower volt, és majd Donald Trump lesz. Sikerei – győzelme a hidegháborúban, az ország gazdaságának felvirágoztatása, valamint Amerika büszkeségének visszaszerzése – nem kérdőjelezik meg ezt a „másként" politizálást. Miként Donald Trumpét sem.

SOMOGYI KÖNYVTÁR 1005709 1881 SZEGED

EGY KÜLÖNÖS VILÁG: AZ EVANGÉLIUMI KERESZTÉNYEK

Jól emlékszem: a virginiai Alexandriában – Washingtonnal átellenben, a Potomac túloldalán – laktam, napsütéses vasárnap délelőtt volt, és én otthon meredten néztem a tévé képernyőjét. Valami jóféle politikai vitaműsort keresgéltem – vasárnaponként minden nagy, vagy fontos csatornán vitaműsorok vannak, ahol valamirevaló politikusnak illik megjelennie – amikor egyszeriben az egyik csatornán fess fiatalember tűnt fel. Óriási csarnokban adott elő valamit. Művészi performanszot? Lelkesítő politikai beszédet? Turistáknak szóló látványosságot? Az emberek időnként beletapsoltak, aztán felállva éljeneztek. A látvány vonzónak látszott, kellemes vasárnap délelőtti esztrádnak, gyorsan felcsavartam hát a hangot is.

Meghökkentem. A férfi, aki amúgy fiatalnak csak látszott, de igazán nem volt már zsenge korú – prédikált. Nem tévedés: Biblia-olvasóknak, Krisztus-hívőknek beszélt, nagy és széles mozdulatokkal, Jézusról, Máriáról, a Bibliáról magyarázott. Kisvártatva feltűnt mellette a felesége is, igazi szőke csinibaba. Hurrázás és halleluja, Is-

ten és Jézus, Biblia és keresztényi erkölcs – ezek voltak a „hívószavak". Európai fül és szem számára meghökkentő leegyszerűsítésekkel, színpadias előadásban.

Pedig.

Pedig az Egyesült Államok egyik legnagyobb temploma, a texasi Lakewood Church vasárnapi istentiszteletének tévéközvetítését láttam, a prédikátor pedig nem más volt, mint Joel Osteen, a lelkipásztor. Krisztus egyik megaközösségét – vagy ahogyan Amerikában mondják: mega-egyházát – vezeti a texasi Houstonban, a tíz legnagyobb mega-egyház egyikét, és... mit mondjak... bomlanak érte az amerikaiak. Leginkább azok az amerikaiak, akiket evangéliumi keresztényekként tartanak számon.

2003-at írtak, s után azt gondoltam, hogy az 1980-as évek közepén kitört „tévéprédikátorok háborúja" és a szexskandalumokba és adócsalási botrányokba belebukott Jim Bakker prédikátor bukása után az Egyesült Államokban visszafogottabbak lettek e magukat morális többségnek hirdetők. Pontosabban a vezetőik és a prédikátoraik. Nem így volt. Sőt, mint később megtapasztaltam, az ezredforduló első évtizedében az evangéliumi keresztények csoportjai lélekszámban is gyarapodtak, valahogyan úgy, ahogyan az 1950-1960-as években, ám mintegy 80-90 millió lelket számláló közösségeik hitélete és -gyakorlata korántsem azonos az Osteen-féle színpadias látványossággal. S az amerikai politikára rendkívüli befolyást gyakorolnak.

Elég csupán két elnök, George W. Bush és Donald Trump példáját felemlíteni. (Bár inkább Bushét, mint Trumpét.)

Sokaknak leesett az álluk, amikor – még 2005-ben – Mahmúd Abbasz, a Palesztin Hatóság mai elnöke nyilatkozatát olvasták. A politikus a brit BBC munkatársainak nem mást fecsegett el, mint azt, hogy még 2003-ban George W. Bush, az Egyesült Államok elnökeként azt közölte vele: egyenesen az Úr parancsolta meg neki, hogy tegyen rendet és csináljon békét a Közel-Keleten! Ezt a békét, legalább átmenetileg, később egyébként Donald Trump nagyjából tető alá is hozza, az Ábrahám Egyezményekkel, anélkül azonban, hogy az Úrra hivatkozna...

„Azt mondta az Úr: George, indulj Afganisztánba, és harcolj a terroristák ellen, és én így is cselekedtem. Aztán azt mondta az Úr: George, vess véget a zsarnokságnak Irakban, és én így cselekedtem. És most úgy érzem, az Úr újra üzen. Azt mondja: George, teremts államot a palesztinoknak és teremts biztonságot a zsidóknak, teremts békét a Közel-Keleten! Istenemre mondom, így cselekszem majd" – idézte a BBC az Abbász által elmondottakat.

A Fehér Ház ugyan cáfolta, hogy ez így elhangzott volna, de hát hangfelvétel nem készült, és az ifjabb Bush viselkedéséből, politikai beszédeiből és állásfoglalásaiból azért logikusan következik, hogy valóban így fogalmazhatott.

George W. Bush újjászületett keresztény. Negyvenéves koráig léha, iszákos, mihaszna ember volt, de akkor (állítólag a felesége, Laura, válással fenyegette meg, ha nem hagy fel a léhaskodással), megtért, ahogyan mondani szokták, „Isten gyermekévé vált", vagyis újjászületett keresztény lett. Evangéliumi keresztény.

Fontos tudni: az evangéliumi keresztény nem evangélikus, hanem evangelizáló – a hitet lankadatlanul terjesztő – keresztény.

Az ifjabb Bush, akinek édesapja, George H. Bush Reagan elnök alelnöke volt, majd őt követően az Egyesült Államok elnöke, nyolc évet töltött a Fehér Házban (2001 és 2009 között), s ez alatt Isten az amerikai politika egyik legfőbb alakítója volt. Ifjabb Bush, a híradások szerint, minden egyes napját azzal kezdte, hogy térdre ereszkedett és imádkozott, majd elolvasott egy passzust a Bibliából. Legjelentősebb világpolitikai döntéseit is gyakran a hite befolyásolta. Legfontosabb politikai filozófusának, mint azt még elnökjelöltként fejtegette, Jézus Krisztust tartotta, mert „megváltoztatta a szívemet". Dubya (ahogyan becézték őt) politikusként is evangéliumi keresztény volt.

A hit és a vallás szerepe az amerikai politikában, és persze a mindennapi életben is, első pillantásra meglepő lehet. De az amerikaiak másként gondolkodnak a vallásról, és másként élik meg a hitüket, mint mi, európaiak. Alkotmányban garantált az állam és az egyház szétválasztása, de azért az Óperencián túl a beiktatásakor a mindenkori elnök a Bibliára esküszik (lett légyen republikánus, vagy demokrata párti), és természetes, hogy az átlag amerikai, legalábbis a kisvárosi, vasárnaponként kicsinosítja magát és elmegy a templomba, és hogy a hitbéli kérdések gyakorta alakítják a politikát. Ez nagyjából érthető is, hiszen az Egyesült Államok a vallásuk miatt (is) üldözött bevándorlók országa (is), alkotmánya biztosítja a vallásszabadságot mindenkinek és minden hitnek.

Amerika a hitek, az erős hitek országa. Nincs a világon még egy ország, ahol a keresztény vallás nagyobb hatással lenne az emberek lelkére, mint Amerika – a francia Alexis de Tocqueville-nek, Amerika, az amerikai demokrácia nagy tanulmányozójának tulajdonítják e megállapítást. Igaza lehet.

A második világháború óta az amerikai vallási élet átalakult, sok szempontból is. Hiszen míg korábban nagyon sokat számítottak a felekezeti különbségek, ezek a XX. század közepére már csaknem teljesen érvényüket veszítették. Bár: amikor 1960-ban John F. Kennedy megindította elnökválasztási kampányát, még azzal támadták őt, hogy katolikus és ezért „biztosan" a Vatikán irányítja majd a politikáját... De igaz: a XIX. században a protestánsok és a katolikusok még azon vitáztak, hogy Jakab király Bibliáját használják-e az állami iskolákban, ma viszont már a hagyományos és a progresszívnek mondott szemlélet között van vita, s mindkét áramlat egymástól eltérő erkölcsi alapot, tekintélyt és világnézetet alkalmaz.

De ez a kontinensnyi ország úgy lépett a XXI. századba, hogy polgárainak 85 százaléka hívő, és elnökétől ugyancsak elvárja, hogy mély hitéről tegyen tanúbizonyságot.

2016-ban, még első elnökválasztási kampánya elején, Donald Trump az iowai Muscatine városka templomába látogatott. Fontos volt. Neki és a választóinak egyaránt.

A milliárdos üzletemberből lett elnök aztán mélyen hívő politikust, Indiana állam egykori kormányzóját, Mike Pence-t választotta alelnökéül. Mike Pence evangéliumi keresztény.

Kevéssé ismerjük itthon az evangéliumi kereszténységet, bár több ismert személyiségük, például Hal Lindsay, Pat Robertson vagy John Hagee könyvei magyarul is olvashatók.

Rekkenő nyár volt, amikor Washington DC-ben, a Capitolium és a Washington Emlékmű között nyújtózó, híresneves Mall szélesen terpeszkedő parkjában nagyszabású összejövetelt tartottak. Keresztény találkozót. Nyüzsgött a nép mindenfelé, dobolt a keresztény rock, zsinatoltak még a kiskutyák is, egyiküknek a nyakára óriás-keresztet tettek a gazdái, és ismeretlenek köszöntek egymásnak régi jó barátként.

Egyszer csak rám is kedves asszony köszöntött.

„Elizabeth vagyok!" – mutatkozott be.

Szóba elegyedtünk. Ő háziasszony, mondta, és fontosnak tartotta rögtön közölni azt is, hogy evangéliumi keresztény.

Életem sok különös beszélgetése közül az egyik legkülönösebb volt ez.

„Judit, te keresztény vagy?" – kérdezte minden bevezető nélkül. Magyarországon, azt hiszem, nem nagyon tennének fel szabadkozás nélkül ilyes kérdést.

Elizabeth aztán bemutatott a férjének is. John Bibliafoglalkozásokat tartott a Kongresszusban a politikusok-

nak. Mindketten aktívak voltak az egyházkerületükben, a baptistáknál, az amerikai főváros elővárosának számító elegáns virginiai településen, Falls Churchben. Nyári találkozónk után még sokáig leveleztünk, sőt, a templomukban is jártam. Szokatlan volt az istentisztelet harsánysága. Később, amikor már túlságosan is meg akartak győzni az ő hitük előbbre valóságáról, lazítottam az amúgy sem túl szoros barátságon.

Igen, az evangéliumi kereszténységnek erős meggyőződésük, hogy „meg kell osztani a hitet" másokkal. Erősen térítők. Többnyire heves lelkiismeret-furdalásuk van, ha nem tesznek eleget hitükből fakadó vállalásaiknak és kötelezettségeiknek, de már akkor is aggodalmasak, ha nem megfelelő szigorral vagy elragadtatással tesznek ezeknek eleget. Talán ezért is sok közöttük a „spirituális atléta" – lelkipásztorok, utazgató térítők, istenfélő matriarchák sora – aki személyes jámborságával is igyekszik példát mutatni. Vannak köztük pünkösdisták, baptisták, presbiteriánusok, metodisták, neoprotestáns kisközösségek – közös bennük az, hogy valamennyien igyekeznek terjeszteni a hitet. S megférnek egymás mellett a magukat „újraszületett keresztényeknek" valló motoros bandák Arkansas államban, a rock-istentiszteletet és istállóban prédikációt tartó lelkészek Texasban, a szexbombának öltözött prédikátor-hitves, aki urával együtt már milliárdokat „kaszált" a mega-temploma istentiszteleteiből és a nyomukban született tanácsadó könyvecskékből, vagy a dél-kaliforniai gyülekezet, amely az 1970-es évek Jézus-

mozgalmából született. És evangéliumi keresztény a katolikusokat ördögöknek bélyegző, texasi John Hagee lelkész és teleevangélista, akitől még a néhai John McCain szenátornak is el kellett határolódnia, amikor a republikánusok elnökjelöltje lett.

Az európai szellemnek – amely azért a római Szent Péter bazilika, az Oroszlánszívű Richárdot őrző dél-franciaországi Fontevraud-i apátság vagy a kölni Dóm árnyékában csiszolódott – nemegyszer különösnek látszó világ, ám okvetlenül megismerendő. Kivált, mert befolyásos.

Az evangéliumi keresztények az Írás, azaz a Szentírás szó szerinti beteljesedésében hisznek, ezt várják. A Bibliához tartják magukat és nem a hagyományokhoz, s úgy gondolják, vagy legalábbis a többségük úgy hiszi, hogy Isten ma is képes csodát tenni. Neoprotestáns mozgalom ez, amely fontosnak tartja a megtérést és az úgynevezett újjászületést, valamint a hit okvetlen terjesztését.

Maga a mozgalom a XVIII. század elején-közepén kezdődött és Jonathan Edwards, massachusettsi lelkész nevéhez fűződik. Ő úgy vélte, hogy meg kell újítani a hitet Krisztusban és a lelkesedést iránta, és 1741-ben elmondott, nagyon híres igehirdetésében („Sinners in the Hand of an Angry God", azaz „Bűnösök egy haragos Isten kezében") erről prédikált. Heves reakciókat váltott ki. Az akkor még koloniális, vagyis a brit Koronához tartozó gyarmati Amerikában települések tucatjain tartottak utcai, szabadtéri igehirdetéseket, emberek százai-ezrei vettek részt rajtuk, és még azok is elkocogtak ilyen prédikációkra, akik korábban nem jártak templomba, olyan városok is érdek-

lődni kezdtek a keresztény hit iránt, amelyek nem arról voltak ismertek, hogy vallásos népek lakják. (Ilyen helyként tartották számon egyébként a Washington DC-hez viszonylag közeli Baltimore városát.) Ezt a hitbéli megélénkülést nevezik az evangéliumiak Nagy Ébredésnek. Az Edwards-féle volt az első.

A Második Nagy Ébredés az 1700-as évek végén következett be. A kettő között az a különbség, hogy míg Jonathan Edwards szerint az ember eredendő bűnössége megakadályozza az üdvösséget, illetve ennek eléréséhez a Szentlélekre van szükség, addig a Második Nagy Ébredés igehirdetői, például Nathaniel Taylor szerint az embereknek önmaguknak, a saját erejükből kell dönteniük Jézus mellett.

Mind a mai napig tart a vita a történészek, elsősorban a keresztény történészek körében arról, hogy vajon van-e folytonosság az első Nagy Ébredés és a korai protestáns reformista mozgalmak között. De ez már a vallás-, illetve az egyháztörténészek dolga...

A XX. század derekán, a II. világháború után, Billy Graham, a híres – és a rendszerváltozás éveiben Magyarországon is járt – déli baptista prédikátor, mondjuk úgy, élesztette újjá az evangéliumi keresztények mozgalmát. A 2018-ban, százesztendős korában elhunyt Graham „keresztes hadjáratoknak" nevezte világjáró hitszónoklatait. Némi pikírtséggel „Isten géppuskásának" is nevezték őt: 185 országban több mint 200 millió embert próbált meggyőzni hite igazáról. Nem mindenütt sikerült: Manfred Görtemaker, a potsdami egyetem történeti in-

tézetének professzora az „A Német Szövetségi Köztársaság története" című könyvében eleveníti fel az amerikai hitszónok és Konrad Adenauer német kancellár találkozóját. Billy Graham 1963-ban, „keresztes hadjáratai" egyikén látogatta meg Adenauert, aki nemes egyszerűséggel közölte vele: „Mindenkinek örülök, aki elvezeti az embereket Istenhez, de kérem, ne vegye zokon, ha kimondom: látva, hogy Ön mennyire biztos a hitében, én örülök, hogy katolikus vagyok"...

Az észak-karolinai farmercsaládban született Graham mindenesetre az Egyesült Államokban sikeres volt. Barátkozott vele a katolikus Kennedy és kereste barátságát a kvéker Nixon, Jimmy Cartert, a déli baptistát és Ronald Reagant, a presbiteriánust pedig igaz barátaiként emlegette. A Nagy Prédikátor nagy üzleti birodalmat is felépített és a Billy Graham Evangelistic Association ma is igen aktív. Elnöke Billy Graham öt gyermeke közül a negyedik, az 1952-ben született fia, Franklin, aki szintén gyakran vesz részt keresztény „ébredési körutakon".

Billy Graham azt szokta volt mondani: mindig Isten üzenetét közvetíti, ifjabb Bushnak pedig azt üzente: Istent játszani veszélyes.

Kérdés persze, hogy milyen is az amerikai elnökök hite? Mennyire volt vallásos a kvéker Richard Nixon, aki ugyan többször is hivatkozott a nyilvánosság előtt Istenre, de a nagyon erősen háborúellenes kvéker egyházzal szemben nem volt pacifista, s ezt a vietnami háborúval kapcsolatos egyes döntései is jelezték. Ugyanakkor ő vette fel a diplo-

máciai kapcsolatokat a Vatikánnal, s nem elődje, a katolikus Kennedy elnök.

„Baptista vagyok, mert úgy gondolom, hogy ez a vallás adja meg az egyszerű ember számára a legrövidebb és legközvetlenebb utat Istenhez" – ezt már a presbiteriánus és baptista családban felnőtt Harry Truman elnök fogalmazta meg, kézzel írott önéletrajzi jegyzeteiben. Truman ritkán beszélt a hitéről, de az atombomba létrehozását és „használatát", azt, hogy létrehozták, majd Hirosimára ledobták az atombombát, már a vallás nyelvezetén tudatta honfitársaival. „Hálát adunk Istennek, hogy ez (az atombomba) hozzánk került, nem pedig az ellenségeinkhez" – mondta első nyilvános beszédében a japán város lebombázása után. Majd imádkozott Istenhez, hogy „Ő vezessen bennünket abban, hogyan használjuk azt az Ő módjain az Ő céljaira!"

Dermesztő mondatok. Hiszen két nappal Hirosima után Nagaszakira dobtak le atombombát.

Szóval, fogas kérdés, hogy egy-egy politikus mennyire tényleg a hit embere, amikor a külvilág számára ezt mutatja? Ám az is meglehet, hogy éppen a hite (vak hite?) sarkallhatja rosszra? Hiszen ifjabb Bush a hitére és Istenre hivatkozva rohanta le Irakot... Évek múltán kiderült – a brit Chilcot-bizottság többezer oldalas jelentéséből – hogy Irak 2003. márciusi lerohanása előtt pár hónappal Bush Washingtonban egyeztetett Tony Blair brit kormányfővel, a TotalFina francia energetikai cég és a Shell vezetőivel az iraki olajmezők felosztásáról. (Nem mellékesen: miközben például Franciaország nem vett részt ebben

a háborúban és Jacques Chirac akkori francia elnök erőteljesen bírálta is, addig az akkori magyar baloldali kormány azonnal küldött kontingenst...)

S mi van, ha őszintén hívők tömegei szorgalmaznak háborút? – hitelveikből eredően...

Az evangéliumi keresztények elsöprő többségükben cionista keresztények. Miközben várják Jézus újbóli eljövetelét a mai Izrael földjén, meggyőződésük, hogy ez akkor történik meg, ha bekövetkezik az Armageddon: vagyis a Jeruzsálemtől északnyugatra fekvő Armageddon völgyében eljő a végső csata, bekövetkezik a világvége, s az igazak megigazulnak és elnyerik az örök életet. Kik lesznek ők? Azok a zsidók, akik elismerik Jézust Messiásként, és azok a keresztények, akik újjászületnek Jézus Krisztusban. Ezért ezek az evangelikálisok nem egyszer sürgetik is az Armageddon eljövetelét. Valószínűleg úgy gondolják, ez fontosabb mindennél. A Közel-Kelet tragikus folyamatait is úgy tekintik, mint lehetősége(ke)t a próféciák beteljesülésére.

Adalék: John Hagee texasi hitszónok annak idején – saját elmondása szerint – csaknem négymillió dollárt adományozott Izraelnek, hogy így támogassa a volt Szovjetunió területéről érkező zsidók letelepedését és integrálódását. Mint mondta: ez a bevándorlás szerinte a bibliai próféciák beteljesülését jelzi.

A Nobel-békedíjas Jimmy Carter, az Egyesült Államok 39. elnöke, mélyen hívő ember. Déli baptista. Rendszeres templomjáró, georgiai szülővárosában, Plainsben egészen 2020-ig tanított a vasárnapi iskolában. Elnökként 1977

októberében nemzetbiztonsági tanácsadója, a lengyel gyökerű Zbigniew Brzezinski ösztökélésére javaslatot tett a genfi közel-keleti tárgyalások felújítására. E kezdeményezése, valamint az a törekvése – amely mellett mindig és hajlíthatatlanul kitartott –, hogy létre kell hozni egy palesztin entitást, harcias ellenállást gerjesztett az evangéliumi keresztény vezetőkben, és persze az evangéliumi kereszténységet „alapból" támogató jobboldali izraeli politikusokban is. Az Egyesült Államok és Izrael „különleges viszonyát" kicsit ez is magyarázza.

Hite ellenére Carter visszautasította őket. S ekkor ezek a politizáló keresztény vezetők – köztük Pat Robertson, vagy Jerry Falwell, a „Moral Majority" vezetője – elfordultak Cartertől. Az 1980-as elnökválasztási kampányban Ronald Reagan mellé álltak. Miként az akkori izraeli jobboldali kormányfő, Menahem Begin is.

Az evangéliumi keresztények Reagan elnöksége idején lettek az amerikai politika-külpolitika bennfentesei és befolyásolói. És az izraeli és az amerikai politika vezetői is nagyjából ekkortól ápolnak egymással szorosabb kapcsolatokat.

Különös módon, a közel-keleti térségben a békességet, még ha csupán részlegesen és átmeneti időre is, Donald Trump teremtette meg az Ábrahám Egyezményekkel. Az a Trump, aki presbiteriánus, de nem evangéliumi keresztény, s nagy valószínűséggel nem, vagy nem olyan mértékben hívő, mint egynémely elődje. De figyel a hitre és a vallásra, a politikában is, s nem véletlen, hogy elnökként rendszeresen meghívott a Fehér Házba prédi-

kátorokat is, és aláírta azt a vallásszabadságról szóló törvényt, amely lehetővé teszi a vallásos és nem vallásos intézményeknek, hogy hitüknek megfelelően ne hajtsanak végre abortuszt. Trump meggyőződése – mint ezt nemegyszer el is mondta –, hogy az Egyesült Államok a keresztény értékrenden alapul és ezt a törvényeknek is tükrözniük illik.

Donald Trump első, 2016-os elnöki győzelméhez jelentős mértékben járultak hozzá az evangéliumi keresztények. Bár azt vallják, hogy nem politizáló mozgalom, vagy politikai párt az övék, hanem egyszerűen csak Jézus iránt elkötelezettek, de tisztán látják, hogy hitük, meggyőződésük nyílt megvallása, vallásuk gyakorlása és elveik napi gyakorlatban történő „alkalmazása" inkább lehetséges, ha republikánus elnök irányít a Fehér Házban, mint ha a napjainkban többnyire csupán romboló politikára képes demokraták soraiból kerül ki az elnök.

Az evangéliumi keresztények a 2024-es elnökválasztási kampányban is aktivizálódtak – Trump mellett. Sőt, még erőteljesebben biztosították őt a támogatásukról. Nagy valószínűséggel azért is, mert elborzadtak a Biden-elnökség éveitől és cselekedeteitől, attól, hogy a magát hívő katolikusnak mondó Biden mindenkinél többet kínlódott a homoszexuálisokkal és jogaikkal, drag queent nevezett ki a Pentagonban a nukleáris biztonságot felügyelő hivatal élére, női ruhában parádézó, szőkített és ondolált hajú férfit, a transznemű Rachel Levine admirálist tette meg a szövetségi egészségügyi miniszter, Xavier Becerra helyettesének, s nem emelte fel szavát az ellen, hogy a szin-

tén demokrata párti minnesotai kormányzó, Kamala Harris későbbi alelnökjelöltje, Tim Walz olyan törvényt írt alá, amely szerint a születés pillanatában is lehet abortuszt végezni, mégpedig úgy, hogy a megszületett kisbabát nem látják el, hanem hagyják meghalni.... Rémálom.

Egyszóval, a Biden-adminisztráció rémségeivel szemben Donald Trump 2024-ben is változatlanul a normalitást képviselte, s bebizonyosodott, hogy gyakran lármásnak ható megszólalásai hátterében helyes döntések vannak.

Az újjászületett keresztények 2024-ben sokféleképpen, Iowában például majdhogynem bombasztikus videóval is támogatták Trumpot. A videónak már a címe is meghökkentő: „Isten megteremtette Trumpot".

„Isten lenézett az ő eltervezett Édenkertjére és azt mondta, szükségem van egy gondozóra" – hallható a videók narrátorszövegében, amelyet diszkrét zongoradallamok kísérnek. „Isten tehát megadta nekünk Trumpot" – így a szöveg. A narrátor szerint a volt és immár újból megválasztott elnök Isten akaratát valósítja meg, „az emberiség pásztora", aki majd „megharcol a marxistákkal", mégpedig „elég erős fegyverekkel ahhoz, hogy lebirkózza a Mély Államot".

A videó tónusa nem teljesen új. Készítői az egyik amerikai rádiós, Paul Harvey 1978-ban elhangzott beszédéből merítettek. Harvey „És Isten megteremtette a farmert" címmel adta elő mondandóját, dicsérve és magasztalva az egyszerű vidéki amerikai élet erényeit.

Steve Scheffler, Trump egyik rendíthetetlen támogatója és a szintén befolyásos Iowai Hit és Szabadság Koalíciója elnöke 2024-ben, az iowai caucusok idején azt nyilatkozta a brit BBC-nek: azért támogatják Trumpot, mert teljesítette a vallásos jobboldalnak tett ígéreteit, és arra számítanak, hogy ezt 2024-ben is megteszi.

Első elnöksége idején Trump valóban ért el olyan lényeges változásokat, amelyeket az evangéliumi keresztények, pontosabban ők is, örömmel fogadtak. Például a szövetségi legfelsőbb bíróságba (az alkotmánybíróságba) sikerrel jelölt három konzervatív bírót, s az immár konzervatív többségű alkotmánybíróság aztán (2022-ben) hatályon kívül helyezte az 1973-ban hozott, úgynevezett Roe kontra Wade alkotmánybírósági határozatot, amely szövetségi szinten garantálta az abortuszhoz való jogot. A hatályon kívül helyezés azonban – a baloldal propagandájával ellentétben – korántsem az abortusz jogának megszüntetését jelenti, hanem azt, hogy lebontották a központi szabályozást és a tagállamok visszakapták a jogot az abortuszról történő rendelkezésre.

„Az evangéliumi keresztény szavazók tudják, olyan társadalomban élünk, amelyben a dolgok kudarcba fulladtak" – fogalmazott újságíróknak, Scheffler, kudarcként említve a Biden-adminisztráció indította kultúrharc olyan témáit, mint a gender-elmélet és a woke-ideológia erőltetése a gyakorlatban. „Mi azt hisszük, a dolgok nagyon rosszul állnak, s ha nem szállunk be, akkor még rosszabbra fordul majd a helyzet" – tette hozzá. S fontosnak tartotta azt is

kimondani: a 2024-es elnökválasztást a jobboldalon sokan életük legfontosabb választásának tartották.

„Milyen elnököt akartok? Olyat, aki talán kicsit nyersen fogalmaz, de hihetetlenül jól politizál, és jobbá teszi az életeteket, vagy olyat, aki aranyszájú, csupa jó dolgot mond és lekerekítetten beszél, de szörnyű a politikája, amellyel tönkreteszi az életeteket, a gyermekeitek és az unokáitok életét is?!" – fogalmazott Ben Carson sebészorvos, a Trump-kormány egyik minisztere 2024 telén Iowában.

2024 októberében, szinte napokkal a novemberi elnökválasztás előtt került nyilvánosságra: Joe Biden és Kamala Harris kormányzata régóta arra ösztökélte a bírákat, hogy „vigyék be" a gender-ideológiát a bíróságokra, a gyermekek sorsát is érintő bírói döntésekbe. Vagyis a családi ügyekkel foglalkozó tárgyalásokon a bírák szigorúan ítéljék meg (és lehetőleg ítéljék el) azokat a szülőket, akik nem akarják elismerni, tiszteletben tartani gyermekeik nemi eltévelyedését, amely magyarázható például kíváncsisággal, külső befolyásolással vagy akár divathóborttal is.

Mindez az állítás nem valamiféle republikánus ármány volt a választási kampány hajrájában. Nem, mert faktum például: a szövetségi igazságügyi tárca 2023-ban egymillió dolláros, megpályázható támogatást nyújtott arra, hogy a gender-ideológiát országszerte vezessék be a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási, és a gyermekjóléti rendszerbe egyaránt, és az is tény: Kaliforniában az egyik özvegy édesanyától elvették a 14 éves kislányát, mert nem támogatta, hogy a kislány fiúként azonosítsa magát.

A gyermeket állami gondozásba vették, hozzá is segítették a nemváltáshoz – amelyet most már meg is bánt. „Ez rosszabb volt, mint amikor a férjemet veszítettem el" – nyilatkozta az édesanya a „The Daily Signal" című konzervatív portálnak.

Hogy Kamala Harris, a demokraták elnökjelöltje veszített, annak sok oka van. De az egyik nem vitathatóan e gender-ideológia kártékony erőltetése volt.

GIGÁSZOK HARCA: SZAMARAK ÉS ELEFÁNTOK ERŐLKÖDÉSEI

Iowában barangolok, 2015 végén. Fontos állam: részben mert itt igen erős az evangéliumi keresztények befolyása – akárcsak Texasban vagy Coloradóban –, részben pedig mert évtizedek óta itt kezdődik az amerikai elnökválasztási folyamat, s bár ez a tagállam csupán 6 delegátust küld az elnökjelöltállító országos konvencióra, majd ennyi delegátusa van az elektori kollégiumban is, de az iowai győzelem bármely jelölt kampányát megizmosítja.

Többször voltam Iowában, de ez a festői vidék kétségtelenül a választási kampányok idején a legérdekesebb és leginkább felkeresett. (A választási kampányt és Iowát 2024-ben sajnos már itthon, az interneten követem.)

Iowa a majdnem legészakibb közép-nyugati tagállam, Minnesota alatt. Nagyon messze az amerikai fővárostól, pláne, hogy autóval araszolok. Decemberi tél, különleges táj. Sík vidék és magányos házak fagyoskodnak a télben. Némelyiküknél, sőt, a legtöbbjüknél magtárak, silók mezőgazdasági melléképületek. Régi agrárvidék.

Keskeny falusi úton vezetek, marhalegelők és kukoricaföldek között kanyarogva. Még nem borít hótakaró, de csíp a hideg, decembert írjuk, 2015-ben. Az iowai fővárostól, Des Moines-tól nem messze fekvő Winterset felé igyekszem. De nem a híres steppelt ágytakarók múzeumába, hanem az egyik fedett híd felé. Egyébként is imádom a fedett hidakat, Marylandben és Pennsylvaniában módszeresen feltérképeztem és bejártam őket, de itt, az iowai Madison megyében azt a nagyon híreset keresem, amelyet Meryl Streep és Clint Eastwood filmje tett világszerte ismertté.

A film 1995-ben készült „Madison megye hídjai" címmel (magyarul „A szív hídjai" címet kapta), és ez a James Waller regényéből készült melodráma meghódította az egész világot, Oscar-díjjal is elismerték. Alig négy napig tartó, de izzó és romantikus szerelem története egy olasz születésű, és Iowába házasodott asszony (Meryl Streep) és a „National Geographic" című folyóirat fotósa (Clint Eastwood) között. Robert Kincaid (Eastwood) a megye fedett hídjait fotózza a híres folyóirat számára, és információért tér be a farmra Francescához (Streep), aki egyedül van, mert a férje és a gyermekei elmentek pár napra a vásárba. Heves szerelem bontakozik ki közöttük, a szenvedély elragadja őket, ám az asszony nem hagyja ott a családját. A fotós emlékét azonban élete végéig őrzi.

Romantikus történet, kicsit cukormázas is, de örökre világhíressé tette Iowának ezt a megyéjét és ezt az ódon fedett hídját.

Megtalálom a hidat, Hogback-hídnak hívják, és a lusta North-folyó felett nem is átível, hanem elterpeszkedik. Ez a North-folyó a Mississippi vízgyűjtő területének egyik mellékfolyója.

Persze, nem a Hogback-folyó végett jöttem Iowába, illetve Wintersetbe, hanem mert néhány hónappal korábban itt járt Donald Trump, ekkor még csak elnökjelöltként. Itt, Wintersetben született John Wayne, az Oscar-díjas filmszínész, és valahai szülőháza ma a múzeum. A négyszobás házat úgy restaurálták, ahogyan 1907-ben, Wayne születésekor kinézett.

Trumpra jó szívvel emlékeznek a helybéliek. De ugyanezt tapasztalom a környék többi településén, Oskaloosában, Keotában, Fairfieldben is. Az üzletemberből lett politikust ezen a tájon csaknem mindenütt kedvelik, mint mondják azért, mert józan paraszti esze van, jókat mond, közvetlen az emberekkel, nem játssza meg magát. Nyolc évvel később, 2024-ben, az iowaiak azt nyilatkozzák a külföldi újságíróknak, hogy tisztelik is Trumpot, mert megtartotta ígéreteit az evangéliumi kereszténynek is.

Nagyon úgy tűnik, hogy Trump nem csupán a médiát, hanem az embereket is szinte hipnotizálja. Sikeresen alakítja, hogy „nem elnökies". Így volt ez 2020-ban is, amikor azonban nem ő nyerte az elnökválasztást, igaz, ez a kudarc részben nem neki köszönhető. Hanem például az akkor még csak sejtett, de azóta már dokumentumokkal igazolt, egynémely választási csalásnak is.

Iowába mindig minden elnökjelölt és alelnökjelölt ellátogat, főleg a nagy őszi vásárra. 1972 óta, még Jimmy Carter elnök döntése nyomán, ez a sorrendben első amerikai tagállam, ahol az amerikai választási folyamat megkezdődik. Caucusokkal, azaz jelölőgyűlésekkel, és nem előválasztásokkal. A kettő közt lényeges a különbség: az előválasztásokon titkosan, fülkében voksolnak, a caucusokon viszont nyílt a szavazás, kézfeltartással történik. A caucusok megtartására a választásért felelős hatóságok pár helyiséget jelölnek ki, szerte a tagállamban, a választók itt jó pár órán keresztül elvitatkozgatnak, a jelöltről és a politikai ajánlatokról, aztán kézfeltartással szavaznak a jelöltekről, illetve az őket képviselő delegátusokról, akik majd az elnökjelöltállító országos konvención voksolnak a caucusokon megszerzett felhatalmazás alapján.

Csupán zárójelben egy korántsem zárójeles kérdésről: az amerikai választási rendszerről, amely nagyon sajátos, az európaitól nagyon is eltérő, hosszadalmas, bonyolult és nem utolsósorban, költséges.

Útmutató következik.

Az Egyesült Államokban valamennyi, 18. életévét betöltött amerikai állampolgár szavazhat. Érdekesség, hogy a rabszolgaság eltörlése után a déli államokban a fekete amerikaiaknak írási-olvasási teszthez és adófizetésük igazolásához kötötték a választási részvételt. A voksoláshoz előzetesen regisztrálni kell, s egyben jelezni, hogy valaki republikánus, demokrata párti, avagy független szavazóként azonosítja-e magát. Ennek az előválasztásokon van

jelentősége, a legtöbb tagállamban ugyanis csakis az adott pártnál regisztráltak szavazhatnak a jelöltekre.

Szavazni lehet képviselőre, szenátorra és elnökre; a képviselőjelöltséghez minimum 25 éves életkor szükséges, a szenátori megbízatáshoz be kell tölteni a harmincadik életévet, elnök pedig csakis 35 éven felüli, az Egyesült Államok területén született és legalább 14 éve az országban élő személy lehet.

A képviselő- és szenátorjelölteket nem a pártjuk választja meg, hanem az előválasztásokon indulók közül maguk a választók. Az előválasztásoknak két formája van: a caucus vagy jelölőgyűlés – mint Iowában – és az előválasztás. Az előválasztási folyamatban elektorokat választanak, akik az összesen 538 fős elektori kollégium tagjai, s ők választják meg az elnököt. Az amerikai alkotmány értelmében ugyanis az ország elnökét a tagállamok választják meg, a delegáltjaik révén. Az elektori kollégium soha nem ül össze; nincs székhelye, hivatala vagy személyzete; voksaikat az elektorok tagállamonként adják le. Minden tagállamban más rendszer szerint választják az elektorokat, mint ahogyan az államoknak saját választási törvényeik vannak.

Minden egyes tagállam a lélekszámának megfelelő számú képviselőt küld a szövetségi kongresszus alsóházába, és minden egyes tagállamnak két szenátora van a felsőházban. Erről az Egyesült Államok alapító atyái döntöttek; a tagállamok mindegyike azért „kap" egyformán két-két szenátort, hogy a kisebb területű és kevesebb lakosú államok ne kerülhessenek hátrányba. Az alig több

mint egymillió lakost számláló Maine állam például így egyenlő esélyeket kap a harmincmilliós Texasszal vagy a csaknem negyvenmilliós Kaliforniával szemben.

A voksolás azért mindig a november első hétfőjét követő kedden van, mert az első választások idején az Egyesült Államok még agrárország volt, s november élejére a nagy mezőgazdasági munkák már lezárultak, az idő viszont még enyhének mutatta magát. Vasárnap nem lehetett szavazni, mert az az istentisztelet napja, a szerda pedig a piacolásé volt, és ha az első novemberi kedd november elsejére esett, az a Mindenszentek emlékezéséé. Így esett a választás a november első hétfőjét követő keddre. S azért nem hétfő, vagy csütörtök, mert akkoriban még lóval közlekedtek, s bizony, hosszú volt az út a szavazóhelyiségig, a voksolást pedig mindenképpen szerdáig akarták lezárni. (Az első elnökválasztást egyébként 1788. december 15. és 1789. január 7. között tartották, és természetesen George Washingtont, a függetlenségi háború legendás, amúgy rabszolgatartó hősét választották meg egyhangúlag.)

Még egy, nem kevésbé fontos tudnivaló: lehet szavazni személyesen, vagy levélben is, sőt, a kijelölt napnál korábban levélben is. Először 1864-ben, a polgárháború esztendejében voksoltak levélben. 2016-ban a koronavírus-járvány miatt volt rengeteg a levélszavazás. S ezzel sok a csalás lehetősége is. Minden ellenkező híresztelés ellenére: voltak választási csalások. És voltak ezt követően felelősségre vonások is.

A pártok hívei között korántsem csak a caucusokon dúl heves verbális vita. Több amerikai elnökválasztási folyamat idején dolgoztam az Egyesült Államokban. George W. Bush második elnökké választásakor csakúgy, mint Barack Obama első elnöki választási győzelmekor, valamint Donald Trump 2016-os választási győzelmekor és 2020-as választási vereségekor is. Az érzelmek mindig hevesek, de 2015-ben és 2016-ban, és aztán 2020-ban is különösen hevesek, már-már gyűlölködők voltak. Igaz, nem volt mentes ez alól a 2024-es választás sem, amikor Donald Trumpot lefasisztázták, lenácizták, nem is más, mint Joe Biden elnök és Kamala Harris alelnök, akiből aztán a Demokrata Párt, belső puccs után, elnökjelöltet „csinált". Az országban elharapódzott gyűlöletbeszédre nem mentség az egyébként példaadónak remélt politikusok kiadós gyűlölködése. Ebben elsősorban is a demokrata pártiak és – bármily meglepő! – a nők járnak élen. 2016-ban Hillary Clinton, a volt first lady és az Obama-adminisztráció külügyminisztere vitte a prímet, 2024-ben a nem különösebben eszes Kamala Harris, aki mintha intellektuális képességeinek gyatraságát akarta volna a gyűlölködéssel és az állandó vihogással pótolni. Clinton, a maga szokásos arroganciájával és pökhendiségével szerette kifejteni, hogy Trump támogatóinak a fele „rakás szerencsétlenség", és ékesszólóan káposztafejeknek minősíteni a republikánus választókat. 2024-ben már ő is nácizta Donald Trumpot, s amikor a republikánus politikus a választás előtti héten a New Yorkban lévő, híres Madison Square Gardenben tartott

frenetikus nagygyűlést, Clintonné azt találta mondani, hogy Trump egy régi, náci gyűlést ismétel meg. Ezzel az 1939-ben, a Madison Square Gardenben megtartott rendezvényre emlékeztetett, amelyet a Hitlerrel rokonszenvező, German American Bund (ott élő németek szervezete) rendezett. Kamala Harris is „imádott" gyűlölködni, de a már jócskán szellemi képességeit elveszített Joe Bidennek is arra azért volt esze, hogy a republikánus szavazók táborát „hulladéknak" minősítse.

Az elmúlt években erőlködtek a Szamarak és szamár módon viselkedtek az Elefánttal szemben, még akkor is, amikor ők voltak hatalmon. Ez a szamárkodás 2016-ban is érvényes volt a kisemberekre és a hírességekre egyaránt, és nem volt másként 2024-ben sem. (Igaz, 2004-ben, George W. Bush újraválasztásakor sem. Bár akkor Clintonné még nem gyűlölködött, a demokratáknak még volt stílusuk, Bill Clinton remekbe szabott, elegáns és szellemes beszédet mondott a demokraták bostoni konvencióján. Magam is elbűvölten hallgattam...)

Néhány „kampánygyöngyszem".

A „Stevens Point City-Times" című wisconsini lap vehemens hölgy szavait örökítette meg, aki mogyoróvajjal kente be azoknak az autóit, akikről azt gondolta, hogy a republikánus elnökjelölt, Donald Trump támogatói, a kiérkező rendőröknek pedig azt kiáltotta oda, hogy „még mindig jobb a mogyoróvaj, mint a gyújtóbomba!".

Oprah Winfrey, a televíziós show-műsorok népszerű vezetője annak idején úgy buzdította a szavazókat a demokrata párti elnökjelölt, Hillary Clinton támogatására:

„Nem vacsoravendég, nem kell szeretni őt, de szavazzatok rá!". 2024-ben, természetesen már a választások után, novemberben az derült ki, hogy Winfrey egymillió dollárt (!) kapott a Harris-kampánytól azért, hogy nyilvánosan is támogatásáról biztosítsa az alelnökből elnökjelöltté avanzsált Kamala Harrist. Winfrey ugyan tagadta, de a Harris-kampány újságírói kérdésre sem nem volt hajlandó cáfolni ezt.

Brian Babin kongresszusi politikus Donald Trumpot védve az egyik tévéműsorban azt szögezte le: „Néha egy hölgynek muszáj megmondani, ha undok!". Trump ugyanis az egyik vitában „undok nőnek" nevezte vetélytársát. „Mi, undok nők az undok lábunkon elsétálunk a szavazóhelyiségekbe, és leadjuk undok szavazatunkat, hogy kizárjunk benneteket az életünkből" – replikázott Elizabeth Warren, massachusettsi demokrata párti szenátor. Aki amúgy korábban a különféle támogatások bezsebelése és a felsőoktatásban egészen a közelmúltig érvényben lévő pozitív diszkrimináció előnyeinek kihasználása végett évtizedeken keresztül azt hazudta, hogy indián vér is csörgedezik az ereiben...

Elmentek, szavaztak, és – hoppon maradtak az undok nők. 2016-ban és 2024-ben egyaránt.

A médiakampányokban szükségszerűen egymás ellen fenekednek politikusok és jelöltek. De valahogyan a baloldal (az Egyesült Államok esetében a demokrata pártiak tábora) valahogyan mindig kirekesztőbbnek, közönségesebbnek, harsányabbnak, és butábbnak mutatja magát, mint a konzervatívok.

A fő ellenségük évek óta: Donald Trump.

Ebben, mármint a mesterséges ellenség-képzésben szoros és hűséges szövetségesük a balliberális média.

A DEMOKRÁCIA MEGHAL A SÖTÉTSÉGBEN, AVAGY A MÉDIA MEGHAL A HAZUGSÁGBAN

„Nyomtuk a propagandát azért, hogy eltávolítsuk Trump elnököt. Ez volt a célunk. Én is azért jöttem a CNN-hez, hogy részese legyek ennek". Ma már világszerte ismertek ezek az egyébként igencsak kínos és sajnálatos mondatok. Charlie Chester, a CNN hírtelevízió egyik igazgatója mondta ki őket, egy titokban készített felvételen. A „Project Veritas" nevű, jobboldali oknyomozó-tényfeltáró riporter-csoport egyik tagja faggatta az immár volt igazgatót. Aki óvatlanul feltárta a valóságot. Amelyet nélküle is tudhatott minden, józanul gondolkodó tévénéző. Hogy tudniillik a CNN a 2020-as elnökválasztási kampányban is tudatosan, szándékosan, előre eltervezett módon – hazudott. Nem tévedett, hanem – hazudott.

Emlékeztetőül néhány mondat Chester igazgató úrtól.

„Kicsináltuk Trumpot. Száz százalékig biztos vagyok benne, hogy ha nincs a CNN, akkor nem tudom, vajon kiszavazták volna-e Trumpot?" Majd részletezte: hogyan találtak ki történeteket a republikánus elnökről, olyan

történeteket „persze", amelyek rossz színben tüntetik fel, befeketítik, lejáratják őt.

„Azt hiszem, Trump keze remegett, vagy valami ilyesmi. Baromi sok orvost hívtunk be, hogy mindegyikük meséljen el olyan történeteket, amelyek pusztán spekulációk voltak, de valamennyien azt próbálták elhitetni, hogy Trump ideggyenge, agykárosodott, elvesztette az ítélőképességét. Vagyis hogy alkalmatlan bármire. Olyan történeteket fabrikáltunk, amelyekről fogalmunk sem volt" – mondta a Nagy Manipulátorok egyike a „Project Veritas" munkatársnőjének. Akivel egyébként az egyik társkereső internetes portálon ismerkedett meg, és azt hitte, azért találkoznak, hogy csapja a szelet neki. Később kiderült: a „Project Veritas" nem véletlenül találta meg őt, sőt, kifejezetten utazott rá, hiszen a társkereső portálon Chester úgy hirdette magát, mint a CNN munkatársa. A szemfüles riporternő ápolónőnek adta ki magát, és több alkalommal is randevúzott vele, mindahányszor rögzítve, amit Chester elfecsegett.

Tanulságos, hogy a riporternő kérdésére, aki azt feszegette, vajon a demokrata párti elnökjelölt, Joe Biden egészségi állapotával is bíbelődnek-e, Chester azzal válaszolt, Bidenről olyan képkockákat mutatnak, amelyek például kocogás közben készültek róla, merthogy mindenképpen azt akarják sugározni, Biden fiatalos és egészséges ember. Miközben mindenki – és aki a CNN-en kívül más forrásokat is követ – tudván tudta, hogy Biden már a 2020-as választási kampányban is rozzant volt, gyakorta

azt az erős benyomást keltette, mintha már nem mindig lenne teljesen ura a szellemi képességeinek.

Így „kell" hamisan lerombolni, illetve felépíteni politikusi imázsokat. S tegyük hozzá: a CNN nemcsak a választási kampányban füllentgetett szakmányban, hanem több olyan esetben is, amikor a balliberális érdekeknek megfelelően kívántak hajlítani a valóságon.

Nem tett másként a 2024-es választási kampányban sem. A 2024-es választás éjszakáján szinte nevetséges volt, amikor John King – az a híradós műsorvezető, aki az elmúlt években a választás napján az aktuális történéseket szokta felidézni és kommentálni, sorolni az adatokat és mutogatni a térképeket – hosszasan időzött Florida térképénél. Florida 2024-ben teljesen bepirosodott, azaz soha nem látott mértékű lett a republikánus áttörés. Egyetlen kis megyécske akadt, valahol a félsziget középnyugati részén, ahol némi kék szín is megcsillant. Ott voltak demokrata párti szavazók is. King erre hosszasan részletezte a kékek szavazati arányát az adott megyében, és szintén hosszasan fejtegette, hogy lám, lám, a demokraták még itt is győzni tudnak...

Az MSNBC a mostani választási éjszakán éppen Floridáról jelentette ki, hogy ez a tagállam szélsőjobboldali és fasiszta lett. Amúgy Kamala Harris is szeret a fasisztákkal és a nácikkal kínlódni (valószínűleg nem sok fogalma van a kettő különbségéről): Wisconsinban az egyik kampányrendezvényen közölte, hite szerint Trump fasiszta, egy másik rendezvényen pedig Washingtonban, két héttel a voksolás előtt azt állította, Trump csodálja Hitler tábor-

nokait. „Ez mélyen aggasztó" – nyilatkoztatta ki Harris, akinek a történelmi ismereteiről képet alkothatunk, ha felidézzük, mit mondott Ukrajnáról. „Ukrajna egy ország Európában, egy másik nagy ország mellett helyezkedik el, azt Oroszországnak hívják. Oroszország nagyobb ország. Oroszország nagyhatalmú ország. Oroszország úgy döntött, hogy lerohan egy kisebb országot, amelyet Ukrajnának hívnak. Ez pedig, lényegében, helytelen volt" – fejtegette 2022-ben, az egyik, telefonon adott rádióinterjújában.

„Kamala Harris geopolitikai ismereteit egy retardált vízilóéhoz lehet hasonlítani" – idézte a Fox televízió az X-en (a volt Twitteren) megjelent egyik kommentárt.

Nehezen vitatható az is, hogy a mostani választás egyik nagy vesztese a média volt. Afféle népszavazás volt ez az amerikai médiáról, amely a választás finisében Trump Madison Square Gardenben tartott nagygyűlésén a teljes Reichet (a náci Németországot) fedezte fel, az egyik színész-komikus Puerto Ricóról tett vitatható vicceskedését pedig Trumpra és választóira kente. Négy hosszú napon keresztül.

A szavazók azonban fütyültek a hitelüket veszített újságírók erőfeszítéseire és a megmondóemberek és elemzők fontoskodásaira. Elmentek és – Trumpra voksoltak. Arra a Trumpra, aki már évekkel ezelőtt megmondta: a fősodratú médiumok nem sajtóvállalkozások, hanem politikai entitások.

Az amerikai baloldal újságíróinak függetlenségéről és elfogulatlanságáról táplált illúziók persze már régen semmivé foszlottak.

Emlékszem, 2010-ben mennyire meglepődtem, amikor a Fehér Ház-i tudósítók szokásos évi washingtoni gálavacsoráján, amely az amerikai főváros egyik fontos társadalmi eseménye, Barack Obama, a frissen megválasztott elnök így fordult a médiamunkásokhoz: „önök közül nagyon sokan tudósítottak a kampányomról, de szavazni mindannyian rám szavaztak!". Az újságírók tomboló tapsát üdvrivalgás és brávózás kísérte. Senki nem kérte ki magának ezt az állítást. Az inkább a republikánusokkal rokonszenvező Fox-tévé munkatársai csöndben somolyogtak.

A „The Washington Post" lapfején, pont a lap neve alatt, ez olvasható: „A demokrácia meghal a sötétségben". Nos, akár már aktualizálni is lehetne ezt a kevély szöveget: „A média pedig meghal a hazugságban" ...

Az amerikai média egy része rendszeresen farkast kiált, amikor a republikánusokról és a jobboldali szavazókról beszél. Bár egy idő után arról is vita indult, hogy vajon ezek a minősítgetések nem váltanak-e ki a reméltnél ellentétes hatást? Valóban jó-e ez a demokratáknak? Valóban hasznos-e „rakás szerencsétlenségnek" vagy éppenséggel „hulladéknak" minősíteni a republikánus szavazók egy részét csakis azért, mert Donald Trumpot támogatja? Hoz-e hasznot a demokratáknak, hogy állandóan, alkalmasint évtizedek óta, farkast kiáltanak?

Országos a vita erről. A „The New York Times" az egyik véleménycikkének azt a címet adja: „Farkast kiáltani, aztán szembenézni Trumppal". A (Buckley alapította) konzervatív „National Review" szerint éppen hogy Trumpot

segítették és segítik a média törekvései a republikánusok lejáratására.

Howard Wolfson, Hillary Clinton 2008-as elnökjelölti kampányának kommunikációs vezetője a „The New York Times" hasábjain ismeri el, hogy a korábbi republikánus elnökjelölt, John McCain arizonai szenátor ellen, és általában a republikánusok ellen használt nyelvezet „pontatlan", és ezzel lerombolja azt a lehetőséget, hogy „a mai dolgokról megbízhatóan és hitelesen beszélhessünk".

Jonah Goldberg a „National Review"-ban szintén azt pedzegeti, hogyan segítik a média republikánusokat lejáratói történetei Trumpot?". Goldberg szerint a jobboldali jelölteket lejáratói médiakampányok a II. világháború végéig nyúlnak vissza, s (a „National Review" hasábjain) idézi Roosevelt elnök megjegyzését, miszerint ha a republikánusok visszatérnek a hatalomba, akkor az Egyesült Államok megismerkedhet a fasizmussal. (Reagan elnök ezt úgy fogalmazta meg: ha Amerikában egyszer felüti a fejét a fasizmus, az baloldali lesz...) Goldberg még sok példát hoz, a többi között a CBS televízióét, amely 1964-ben, az egyik esti híradójában úgy kommentálta Barry Goldwater, republikánus elnökjelölt nyári európai vakációját, hogy a politikus „Hitler egykori terepén" egyezteti erőfeszítéseit „a jobboldali németekkel".

De hasonló baloldali hiszti és hazugság-áradat kísérte George W. Busht, aztán John McCaint és Mitt Romneyt is. A 2012-es elnökválasztás republikánus elnökjelöltjét, Mitt Romneyt ugyanúgy rasszistának bélyegezték, mint később Donald Trumpot. Azt a Trumpot, akit fiatalon

az Ellis Island-díjjal tüntettek ki „patriotizmusáért, toleranciájáért, testvéri megnyilvánulásaiért és a másság tiszteletéért", Muhammad Alival és Rosa Parks fekete polgárjogi aktivistával együtt.

„A szerkesztőségek vezetői már készítik a vádiratot, amelyben Donald Trumpot hozzá nem értőnek, bigottnak, és autoriternek minősítik. S Trump munkatársai erre kétségtelenül azt válaszolják majd: 'de hát ezek mindig is ezt mondták a republikánusokról'. És igazuk lesz" – írja elemzésében Jonah Goldberg. Mit lehet erre mondani? Igaza van.

Persze, Trump sem megy a szomszédba a csípős-sértő szavakért. Ő szívesen nevez néven valakit, utal előnytelen kinézetére-megjelenésére, igyekszik nevetségessé tenni a kipécézettet. És a kampány-szakemberei is javában dolgoztak, 2024-ben is, az elnökjelölt „felépítésén" és kampányüzenetein. Ahogyan Trump „megcsinálta" az imázsát üzletemberként, úgy iparkodnak kialakítani az imázsát elnökjelöltként. Aki ezt a munkát irányítja: Corey Lewandowski, kollégájával, David Bossie-val együtt. Ők az előző kampány történéseit – na, jó: történéseinek egy részét –, és egynémely kulisszatitkát könyvben is megörökítették. A mostani kampányról szóló könyvre még várni kell.

Lewandowski leírja például azt, hogy Trump igencsak babonás ember, hogy nem szereti azokat, akik fád és nyűgös figurák, mert szerinte nem hoznak szerencsét, ezért kerüli is őket, hogy munkatársainak soha nem engedi meg a győzelem előtti ünneplést, nem engedi, hogy előre igyanak a medve bőrére, s ezért nem volt előre megírt győzelmi

beszéde sem a 2016-os győzelem éjszakáján sem. 2024-ben, amikor pedig jóval nagyobb – földcsuszamlásszerű – győzelmet arat, győzelmi beszédében szintén nem papírból olvassa fel mondandóját, csaknem félórán keresztül szabadon beszél a floridai Mar-a-Lagóban.

Lewandowskiék könyvének címe – „Hagyjuk Trumpot, hogy Trump legyen" – híven kifejezi a kampányszakemberek krédóját. Végül is nem sikerült teljesen átalakítani Trumpot, sőt, a kampánytanácsadók ötletei sem mindig találnak meghallgatásra. Ahhoz az elnök túlságosan is erős egyéniség, túlságosan is öntörvényű, de hívei és szavazói valószínűleg éppen ezért is szeretik őt.

Sok – Lewandowski felidézte – epizód tanúskodik erről.

Trump szereti kezébe venni a dolgokat. Az elnökválasztási kampány egyik délutánján két munkatársa egymás után teszi az orra elé azoknak az újságíróknak és főleg rádiósoknak a névsorát, akiknek fontos lenne interjút adni. Minden infóhoz hosszas magyarázatot körmölnek arról, hogy az illető mióta rádiós, mekkora a közönsége, milyen a hallgatottsága... Trump megelégeli: „mi a szösz ez? Nincs nekem szükségem ezekre! Csak adjatok egy telefonszámot és egy nevet, és máris intézem!" – morrantja oda a tanácsadóknak. Aztán felemelte a telefont és maga bonyolított mindent. Élőben jelentkezett be a rádióadásokba. Mindezt abban légkörben, amikor szinte mindenki a vereségére fogadott. Még a környezetében is. „Donald Trump esélyei a győzelemre a nullához közelítenek" – írta 2016 októberében a liberális „The Washington Post". A radikális balos „The Huffington Post" ezt a címet adta cikkének: „Donald Trumpnak igazi esélye van rá, hogy a modern választások történetében ő legyen a legnagyobb vesztes". A választás napján pedig a szintén liberális „Los Angeles Times" szintén a demokrata jelölt nagyarányú győzelméről fecsegett.

Ráadásul a belberkekben kiszivárgott az is, hogy Sean Spicer, a Republikánus Országos Bizottság (RNC) főstratégája és kampánytanácsadó a választás előtti héten újságírókat hívott össze, és közölte velük, hogy Trumpnak várhatóan kevés az esélye a győzelemre, és még az abszolút republikánus Georgiában is a demokrata elnökjelölt az esélyes...

Trump soha nem is bízott az RNC-ben. És a republikánus korifeusok jó részében sem.

Árnyalatnyival enyhébben ugyan, de ugyanez történik a 2024-es választásokon. (Bár a „szaftosabb" történetek nyilván később kerülnek majd nyilvánosságra.) A közvélemény-kutatók és a nagy televíziós állomások folyvást azt sulykolják, hogy Trump és Harris „fej-fej mellett halad". A főbb médiumok unisonóban Kamala Harrist dicsérik, védik és óvják, hogy – amennyiben lehet – ne nyilatkozzon sokat, mert akkor kiderülhet az, amit a választások után a demokrata párti korifeusok is elismernek: a nő abszolút alkalmatlan jelölt. A CBS televízió még azt is megtette, hogy az egyik vasárnapi nagyinterjújában Harris válaszait, amelyek nem voltak különösebben értelmesek, úgy vágta össze, hogy elfogadhatóbbak legyenek, mint az eredeti felvételen elhangzottak. Csakhogy az előzetes reklámban

az eredeti, még nem megszépített riportrészlet szerepelt. Donald Trump azonnal vizsgálatot is követelt.

Ezzel együtt is, ez az üzletember-politikus, aki gyakran mond olyasmit, amit tipikus politikus soha nem mondana, de ő mégis kimondja a washingtoni establishment kudarcáról, ez a Donald Trump, aki nem mindig válogatja meg szavait, amikor vetélytársairól beszél, nos, ő olyan alázatról, ékesszólásról, barátságosságról tanúskodó, elegáns és inkluzív beszédeket képes mondani, amelyeket még politikai ellenfelei is elismernek és dicsérnek.

Ahogy' mondani szokták: hosszú és göröngyös az út a választási győzelem (vagy vereség) éjszakájáig. Mindkét esetben óriási a gyűlöletcunami, amelyet ellenfelek, vagy éppenséggel a párttársak zúdítanak. 2016-ban az establishment republikánus politikusai is összeszövetkeztek az újdonsült politikus ellen, nem tartozott a köreikbe, és a sajtó és a washingtoni bürokraták – köztük nem megválasztott hatalmi tényezők is –, valamint az úgynevezett „Never-Trump" republikánusok, vagyis a „Soha Trumpot!" zsolozsmázó republikánusok együttesen mindenáron el akarták buktatni. Lényegében már attól a pillanattól kezdve, hogy először bejelentette az indulását. Nem jártak eredménnyel. Elnökségét az úgynevezett Mély Állam igyekezett folyvást aláásni, ez 2020-ra sikerült is.

„Az egyetlen bűnöm, hogy rendíthetetlenül védtem a nemzetünket" – ezt már 2023 tavaszán jelenti ki Trump, abban a Mar-a-Lagóban tett nyilatkozatában, amelyet néhány órával azt követően tett, hogy hazatért a manhattani bíróságról, ahol rövid időre őrizetbe vették. (Manhattanben egy Alvin Bragg nevű kerületi ügyész emelt vádat ellene, miután ismételten vizsgálódott a kampányfinanszírozás esetleges megsértése miatt indított, de korábban már lezárt ügyben. E szerint Trump a 2016-os kampány idején az ügyvédje révén pénzt adott egy Stormy Daniels „művésznevű" pornószínésznőcskének, hogy hallgasson az évekkel korábbi egyéjszakás kalandjukról. A nő már elismerte, hogy korában nem mondott igazat, Alvin Braggről pedig kiderült, hogy ügyészi jelöltségének támogatására óriási összegeket adott Trump megveszekedett ellensége, George Soros.)

2024-ben a republikánus Trump-ellenes ágálók már nem hallatják a hangjukat. Részben, mert az elnök győzelme átütő, részben pedig mert az ágálók többsége mindegyszerűen megöregedett.

Trumpot keményfából faragták, és őszintén hitt és hisz a saját jelszavában, abban, hogy Amerikát naggyá teszi. Ezért volt ütésálló a 2016-os kampányban, majd az egyébként izgalmas-turbulens elnöksége idején és az elnöksége utáni Biden-érában, amikor a hatalom eszközeit is felhasználták ellene az ellehetetlenítésére.

De a Szamárnak csak nem sikerült legyőznie az Elefántlovaglót.

Ennek sok oka-magyarázata van. A sajtómanipuláció nem szükségszerűen segít, és a jó kommunikáció önmagában nem elég.

Trumpnak, persze, megvan a tehetsége a kommunikációhoz: jól beszél, felméri a közönségét, gyorsan alkal-

mazkodik hozzá, s ha a pódiumon több személyiség van, pillanatokon belül ő veszi át a vezető szerepet.

Erre is van nem kevés érzékletes példám.

Még 2014-ben történt, hogy az északkeleti New Hampshire állam legnagyobb városában, Manchesterben, Szabadság Csúcstalálkozót tartottak. Fontos helyi és orszagos republikánus politikusok jelennek meg: köztük Ted Cruz, texasi szenátor, Rand Paul Kentuckyból, Mike Huckabee Arkansas volt kormányzója, Newt Gingrich volt házelnök, Utah szenátora, Mike Lee, Marsha Blackburn Tennesseeből, vagy az iowai „nehézsúlyú" republikánus, Steve King. Okos emberek, okos beszédeket mondanak, vannak köztük korlátozott államot hirdető konzervatívok és libertáriusok egyaránt.

Két évvel vagyunk a 2016-os elnökválasztás előtt, de Donald Trump már itt topog. És „övé" a konferencia. Frank Sinatra „New York, New York" című örökzöld slágerére lépked be a pódiumra, kereskedelemről és gazdaságról beszél, azonnal meghódítja a politikus-publikumot. Bele-beletapsolnak a szövegébe. A legnagyobb tapsot akkor kapja, amikor erőteljesebb határvédelemre szólít fel. S megfogalmaz egy olyan mondatot, amely szinte észrevétlen marad. „Van valami, amit meg kell csinálnunk, méghozzá gyorsan kell megcsinálnunk: ismét naggyá kell tennünk Amerikát!" – mondja.

Trump nem először vesz részt komoly politikai rendezvényen. 2013 óta megjelenik és beszédeket mond a CPAC-tanácskozásokon is, de ez a manchesteri beszéde talán az, amely már jelzi, hogy politikusként hogyan kam-

pányol majd: elegyíti Teddy Roosevelt szócsaták iránti szeretetét, Ronald Reagan sármját a saját hetykén merész, gyakran tapintatlan modorával.

Manchesterben elbájolta ugyan a sajtót is, de a fősodratú médiumok riporterei húzódoznak attól, hogy interjút készítsenek vele. Trump ugyanis még nem „személyiség", még nem számít a politika világában. „Csak" milliárdos üzletember, aki szokatlan dolgokat mond. Egyetlen újságíró van, aki alig várja, hogy rádiós műsorában megszólaltassa őt: az illető a Sirius rádióban a Breitbart műsorát vezeti, Steve Bannonnak hívják.

Bannont David Bossie – Lewandowski kampány-munkatársa – mutatja be Trumpnak. Bossie és Bannon 2006 óta együtt készített dokumentumfilmeket, például a Tea Party asszonyairól vagy a pénzügyi összeomlás globális gyökereiről. Bossie a producer, Bannon a riporter és a rendező. 2010-ben Bossie felteszi a kérdést Bannonnak: nem akarja-e megismerni Trumpot?

„Ugyan, miért?" – kérdezi Bannon, akit ekkoriban lefoglal a Breitbart szerkesztése és a dokumentumfilm-készítés.

„Mert azon gondolkodik, hogy indul az elnökségért" – válaszolja Bossie.

Bannon elneveti magát: „Igen? És melyik országban?"

Aztán elmegy a manhattani Trump-toronyba, és hosszan fecsegnek politikáról, választásokról, megvitatják, hogy melyik tagállamban mi érdekli az embereket, menynyi lehet a költsége egy-egy választási kampánynak.

Trump lelkes, Bannont pedig elbűvöli Trump érdeklődése és gyors tanulási képessége.

Amikor kijönnek, Bossie megkérdezi Bannontól: szerinte milyen esélye lehet Trumpnak a 2012-es elnökválasztáson?

„Elképesztő, milyen gyors felfogású és milyen gyorsan ismer fel dolgokat! De nulla esélye van. Kevesebb, mint nulla" – dünnyögi Bannon. 2014-re azonban felülvizsgálja álláspontját. 2016-ban már Trump elnökválasztási kampányának egyik fő atyamestere, 2024-ben pedig éppen pályán kívülről szurkol neki.

„Amikor hivatalos találkozóm van, nem vesztegetem az időmet. Gyorsan és röviden a lényegre térek" – ezt a mondatot gyakran idézik a munkatársai Trumptól. Azt is mondják róla, hogy vág az esze, mint a borotva, keményen dolgozik, odaadó a munkában és nagyon nagylelkű.

Ezek a tulajdonságok az üzleti életben aranyat érnek és pénzt hoznak. S a politikában? Ott kicsinyég másképpen mennek a dolgok. Trumpon is először gúnyolódtak, aztán támadták, a győzelem után pedig melldöngetős támogatóivá váltak. Mármint a republikánusok. „Csak a barátainktól ments meg Uram, minket, az ellenségeinkkel magunk is elbánunk" – szoktuk mondogatni, s ez bizony így igaz. Trumpnak a legtöbb baja éppen a sajátjaival volt, a republikánusokkal. Első indulásakor a republikánus establishment nem állt őszintén mögötte. Nikki Haley, akkor még dél-karolinai kormányzó, később az első Trump-adminisztrációban ENSZ-nagykövet, a retorikáját szidta és tragédiákat előidézőnek minősítette. Lindsey Graham,

dél-karolinai szenátor azt szajkózta, „uszító, xenofób és vallási bigott", Rick Perry volt texasi kormányzó pedig azt tudta kijelenteni, hogy Trump „rákos daganat a konzervativizmus testén". (Ez a rákos daganat vissza-visszatérő epitheton ornans, amerikai tévés újságírók egész sora, köztük az érdemtelenül dicsért, ellentmondásos Fareed Zakaria is kijelentette.)

Ha el nem is fogadható, de megérthető ez a fenekedés. Okát talán Carlo Maria Viganó érsek, volt washingtoni apostoli nuncius fogalmazta meg a legradikálisabban. „Trump a Mély Állam démoni erői ellen harcol" – írta az érsek az Országos Katolikus Imareggelihez intézett nyílt levelében 2020-ban.

Donald Trump győzelmeit mindazonáltal nem elsődlegesen a saját kiváló kommunikációs képességei és tehetsége magyarázzák. Hanem a Demokrata Párt elmúlt években követett őrült és kártékony politikája, amellyel majdnem romba döntötte Amerikát, s amellyel az amerikaiak elsöprő többsége torkig lett: a woke-mozgalom, a gender-ideológia, a transzneműség oktalan támogatása, a gyermekek „érzékenyítése", amelyet nevezhetünk nyugodtan indoktrinálásnak is a homoszexualitás népszerűsítésével, az illegális migránsok erőltetett bevándoroltatása. S az identitáspolitika mellé a rossz gazdaságpolitika.

A demokraták külpolitikájáról még nem is esik szó. De szó, ami szó: az amerikai választók többsége nem a külvilággal bíbelődik, hanem a saját bajai késztetik választásra.

VÁLTOZTASSUK MEG A KULTÚRÁT!

A híres és tekintélyes amerikai egyetem, a Harvard, még 2022 végén a többi között azt közölte a hallgatóival, hogy a ciszneműség – vagyis amikor valaki azonosnak érzi magát a születéskori nemével, a nemi tudata és a biológiai neme megegyezik – szóval, ha valaki vállaltan normális nemiségű, azzal „folyamatosan erőszakot gyakorol". Továbbá visszaélésnek számít, ha valakivel kapcsolatban nem azt a személyes névmást alkalmazzuk, amelyet ő szeretne, vagyis ha férfi létére nőként azonosítja magát és azt akarja, hogy mások is ekként szólítsák meg, akkor ez kötelező érvényű.

Mindezt nem egyenként közölték a Harvard diákjaival, hanem ezek annak a kötelező online-kurzusnak a témái, amely kurzust el kell végezni, és helyes eredménnyel kell elvégezni ahhoz, hogy valaki egyáltalán elkezdhesse a félévet, felvehesse a tárgyakat. Az online kurzuson szerepel még a transzfóbia, vagy az idegengyűlölet is... vagyis az összes, újabban Amerikában divatos téma (amely, sajnos, átszivárog Európába is, és nem is lassan). „Ennek a kurzusnak az elvégzése kritikus lépés a Harvardon vallott értékrendünk kölcsönös megértéséhez" – menny-

dörögte a hallgatókhoz intézett videóüzenetében Rakesh Khurana, a Harvard College indiai gyökerű dékánja, szociológus. Khurana a sajtó, ez esetben a „The Washington Free Beacon" című portál megkeresésére nem kívánta kommentálni e gyakorlatot.

Az igazság az, hogy – a „Harvard Crimson" című egyetemi lap szerint – ezt a fajta kurzust már 2018-ban bevezették, de úgy látszik, időről időre szükségesnek látták figyelmeztetni az ifjúságot, hogy mihez tartsa magát. Vagyis: a nevelésben, pontosabban átnevelésben, lankadatlannak kell lenni. A kultúrharc az kultúrharc.

Mert a Biden/Harris-kormányzat Amerikájában erőteljes (volt) a kultúrharc: a remélt tartós politikai hatalom megszerzése érdekében. (Igaz, ez nemcsak ott van így. A 2022-es magyarországi választások előtt az egyik magyar baloldali közszereplő is azzal képzetlenkedett, hogy az Egyesült Államokból érkezett óriási összegek nem kampánycélokat szolgáltak, hanem a kultúra – a magyar kultúra – megváltoztatását.)

A radikális baloldal több mint évszázada ezen sürögforog: megváltoztatni a kultúrát. A saját szája íze szerint. Merthogy ennek nyomán a politikai hatalom is alkalmasint könnyebben ölbe hullik. Elemzők idézik is Antonio Gramscit, az olasz marxista filozófust – nem mellesleg az Olasz Kommunista Párt megalapítóját –, aki szerint hegemóniát kell kiépíteni kulturális téren, majd a kultúrharcban elért győzelemmel jön a politikai hatalom is. Ez a kulturális tér nem csupán a szorosan vett kulturális életet, vagyis például a színház-, vagy filmművészetet je-

lenti; hanem a kulturális és történelmi hagyományok visszamenőleges megtagadását, jobb esetben „csak" átírását, a normalitás szabályainak kétségbe vonását, az emberek mindennapi életének átalakítását, a kultúrák szándékos összekevertetését a bevándoroltatással.

Az Egyesült Államokban az erőteljesen balra tolódott, magyarán, radikalizálódott Demokrata Párt és hívei – demokrata párti vezető politikusok tevőleges támogatásával – pár évvel ezelőtt, Donald Trump első elnökségének éveiben, látványosan kezdték meg ezt a kultúrharcot. A múlt megtagadásával, szobordöntögetésekkel, az ország alapító atyái szerepének és jelentőségének megkérdőjelezésével, keresztény templomok felgyújtásával, az úgynevezett eltörlés kultúrájának napi gyakorlatával (ha az eltörlésnek van egyáltalán kultúrája), a súlyosan kirekesztő identitáspolitikát hirdető woke-mozgalommal, genderelméletekkel, liberálisnak mondott és aktivista bírók megválasztásának pénzügyi segítésével. És persze mindennek és mindenkinek a leszélsőségesezésével, ami, és aki nem hajlandó elfogadni e liberálisnak nevezett szélsőbaloldaliságot.

Így születhetett meg a Disney véleményterrorja a filmekben és a floridai szórakoztatóparkokban. Emlékszünk: betiltották a világhíres „Elfújta a szél" című filmet Georgiában, és a floridai Disneyworld vezetői vitába keveredtek Ron DeSantis republikánus kormányzóval, aki megtiltotta az esetleges homoszexuális propagandát a parkban. A Disney nem volt hajlandó elfogadni a kormányzói utasítást, mire a park területének bérleti díját

a karakán DeSantis úgy megemelte, hogy némi átmenet után a dölyfös szórakoztatóipari cég mégis csak tárgyalt...

Így forgalmaz az egyik amerikai streaming-szolgáltató gyermekeknek filmet (!) azonos neműek szerelméről, ezért perelhettek be Colorado államban cukrászt, mert nem volt hajlandó homoszexuális pár esküvőjére tortát készíteni, illetve ezért vádolták meg alkotmányellenességgel és az abortusz betiltásával az amerikai szövetségi legfelsőbb bíróságot, pedig csak pusztán visszaadta az abortuszról szóló döntés jogát a tagállamoknak.

Jelenségek állíttatnak be úgy, mintha jogok, vagy megszerzendő-kivívandó jogok lennének. Pedig csak jelenségek, nemegyszer mesterségesen generált botorságok, amelyek szimplán a kultúrharc részei. A lelkekért és a lelkek feletti, majd a politikai uralomért folyik ez a küzdelem.

Joe Biden a megválasztása után azt ígérte: „minden amerikai" elnöke lesz, még azoké is, akik nem rá szavaztak. Sokan, nagyon sokan voltak ilyenek. Ennek ellenére, hivatali ideje első heteiben – megkerülve a Kongresszust – több olyan elnöki rendeletet írt alá, amely mélyen megosztotta a társadalmat. Több tagállam fel is lázadt ellene.

Az egyik rendelete megtiltja a nemi alapon történő diszkriminációt, s erre hivatkozva kötelezővé teszi az iskolákban a kislányok és a kisfiúk közös illemhelyeit, a női sportokban szintén kötelezővé teszi, hogy férfinak született transzneműek is indulhassanak a női versenyeken. Ezen kívül az egészségbiztosítóknak fizetniük kell a nemátalakító eljárásokat, az orvosoknak és a kórházaknak pe-

dig kötelezően el kell végezniük az ezzel összefüggő hormonkezeléseket és műtéteket.

A józan amerikaiak többsége enyhén szólva is berzenkedik. Sőt: hangosan morog. Részben mert Biden már a megválasztása előtt az egyik televíziós vitában arról beszélt, hogy a nyolcéves gyermek már van annyira érett, hogy maga döntsön arról, milyen nemű akar lenni, a nemátalakításhoz vezető hormonkezeléshez és műtéthez pedig a demokrata párti kormányzat szerint nem is szükséges a szülők beleegyezése.

A kínos – már-már aberrált – döntéssorozat sok nehézséget és fejfájást okozott az amerikaiaknak. Több tagállamban helyi törvényt dolgoztak ki és fogadtak el, például a női sport védelmében, Greg Abbott, texasi kormányzó, szintén republikánus politikus, pedig közbe is lépett az egyik ügyben, amikor az elvált, és kisfiát egyedül nevelő anya – az apa akarata ellenére – meg akarta változtatni a hétéves kisgyermeke nemét.

Mivel mindig kislányt szeretett volna, az anya úgy döntött: erőszakkal leánnyá alakíttatja James fiát. Erre kapóra jött neki, hogy a gyermek egyszer olyan játékot kért tőle, amellyel többnyire kislányok szokták múlatni az időt. A „gondos" mama azonnal elsietett az egyik LGBT-orvoshoz, aki közölte vele: ez a fiúcska „nyilvánvalóan" kislány szeretne lenni, tehát segíteni kell őt ebben, a legjobb, ha már azonnal a Luna kislánynéven kezdi szólítani. Sőt: a mama kezdje csak meg a gyermek „társadalmi tranzitálását", vagyis kisfiúból kislánnyá történő átalakításának elfogadtatását a környezetével!

A gyermeket elvitték arra a klinikára, amely hormonterápiát kínál. Ilyesmivel újabban nem kevés klinika foglalatoskodik az Egyesült Államokban.

Az egészből, szerencsére, nem lett semmi. Igaz, ehhez az édesapának bíróságra kellett mennie (a tárgyalásról a „The Texan" című helyi lap részletesen tudósított), és a kormányzónak közbe kellett lépnie. Texasban pedig egész mozgalom bontakozott ki. „Mentsük meg James Youngert" – felhívással indítottak petíciót annak érdekében, hogy a kisfiú kisfiú maradhasson. Még Camille Paglia, a radikális feminista és baloldali szociológus is arról beszélt nyilvános fórumokon, hogy a gyermekeknek adott hormonok a pubertás elfojtására emberiség elleni bűncselekménnyel érnek fel.

A transzneműség miatti zűrzavar halállal végződő orvosi incidenseket is okozott. Még 2019-ben történt, hogy Michiganben 32 éves állapotos nő jelent meg a kórházban, erős hasi fájdalmakra panaszkodva. A nő azonban férfiként azonosította magát, a hivatalos dokumentumait is férfinévre állították ki, így a kórházban kizárták annak lehetőségét, hogy szülésről lenne szó. Ezért késve, és nem megfelelően látták el őt. Az újszülött halva született.

A „The Washington Post" című liberális lap akkor úgy tudósított a tragédiáról: „egy férfi életképtelen csecsemőt hozott a világra".

Kiderült, a nő évekig férfihormont szedett, de aztán – amikor elveszítette az egészségbiztosítását – leállt vele és

a szervezete rövid átmenet után ismét nőként kezdett el működni.

Ezek után joggal fogalmazódik meg a kérdés: kinek az alkotmányos joga előbbre való? A transzneműeké, akiknek radikális mozgalma kivált divatban van, vagy a hippokratészi esküjükre és a lelkiismereti megfontolásaikra hivatkozóké? És mihez van joguk a szülőknek?

A bideni években igencsak gyakran idézték az Egyesült Államokban Mark Twaint, s a híres írótól is azt, amit állítólag az iskolai vezetőségekről mondott. Hogy tudniillik: „Isten először megteremtette az idiótákat... Aztán az iskolai vezetőségeket".

A megjegyzés bölcsességéről sokan és sokáig értekeztek kisdiákok szülei és normális gondolkodású publicisták egyaránt, szerte Amerikában. Két, nagyon is kacifántos – vagy ha úgy tetszik: vérforralóan felháborító – ügy miatt.

A Washington DC (a szövetségi főváros) közelében fekvő, virginiai Loudon megye egyik állami iskolájában ugyanis, miután kötelezővé tették a transznemű gyermekek koedukációját, az egyik, magát lánynak érző vagy legalábbis ezt mondó, és ezért lányruhában járó kisfiú megerőszakolta az osztálytársnők egyikét. Az iskola vezetése megpróbálta gondosan elleplezni a szörnyűséget. A másik ügy még ennél is rémesebb: Merrick Garland igazságügyi miniszter arra utasította a Szövetségi Nyomozó Irodát (FBI-t), hogy indítson vizsgálatot azon szülők ellen, akik amiatt tiltakoznak, hogy az állami iskolákban az LGBT-mozgalom idétlenségeit és az úgynevezett kritikai fajelméletet tanítják a kiskorúaknak. „Természetesen"

a szülők tudta nélkül. A tárcavezető szerint a mérges szülők „belföldi terroristák" ezért jogos a megfigyelésük és az ellenük indított vizsgálat is.

A morgás – lassan, de biztosan országossá terebélyesedett.

„Gyermekeknek gendert és faji kérdést tanítani? Ellopjátok az ártatlanságukat!" – nyilatkozta egy Rhode Island-i anyuka. A 38 éves Nicole Solas, akinek a gyermeke még óvodás, és már ott is zaklatják gender-elmélettel és az úgynevezett kritikai fajelmélet áltudományának lózungjaival, írásban kért magyarázatot az intézmény vezetőjétől. Válasz helyett őt kezdték el zaklatni, majd bő hónap elteltével ellene indított pert az országos oktatási szövetség, nehogy nyilvánosságra hozza az óvodára vonatkozó információit.

Több vidéken szervezkedtek a szülők, hogy megvédjék a gyermekeiket. Virginiában, Észak-Karolinában, Pennsylvaniában, Ohióban a tagállami iskolaszékek szakítottak az országos szervezetükkel, mert az egyetértett a tiltakozó szülők ellen elrendelt FBI-vizsgálatokkal. Felháborodott szülők tüntettek Washingtonban az igazságügyi minisztérium előtt. Nagygyűlésüket „A szülők nem belföldi terroristák" címen hirdették meg. Az Egyesült Államok 17 tagállamának igazságügyi vezetői közös levélben ítélték el az igazságügyi tárcát és az FBI-t, mert – ahogyan fogalmaztak: – „el akarják hallgattatni az iskolaszékek tanácskozásain felszólaló, tiltakozó szülőket". Az utasítást megfogalmazó levelében Garland miniszter arra bátorította a Biden-kormányzatot – illetve az FBI-t –, hogy éljen

az Egyesült Államok Hazafias Törvénye biztosította módszerekkel, mivel a szülők tiltakozása „egyenértékű lehet belföldi terrorizmussal és gyűlöletbűncselekménnyel".

A Hazafias Törvényt a 2001. szeptember 11-i terrortámadások után hozták, a terrorizmus elleni küzdelem jegyében.

A „The Daily Wire" című portál idézi Victoria Spartz, indianai republikánus politikust. Spartz képviselő-asszony a valahai Szovjetunióban született, és most azt mondja: az igazságügyi miniszter utasítása az egykori Szovjetunióban alkalmazott gyakorlatra emlékezteti őt. A botrány okán a kongresszusban meghallgatták Garland minisztert, s ott a politikusnő azt vágta oda neki: „az FBI kezd a régi KGB-re hasonlítani, engedély nélküli titkos megfigyelésekkel, lehallgatásokkal, és az állampolgárok megfigyelésével".

A kiskorú gyermekek szexuális nevelése körüli vita egyre erőszakosabb. A virginiai kázusba belebukott a demokrata párti kormányzó, Terry McAuliffe (nem mellesleg: a Clinton-házaspár közeli barátja), aki a kampányában ráadásul még azt is szajkózta, hogy „Virginiában túl sok a fehér bőrű tanár"...

A háborgó polgárok McAuliffe helyett a republikánus üzletembert, Glenn Youngkint választották államuk vezetőjéül. Youngkin, aki az egyik befektetési alap társelnöke, a virginiai iskolai rendszerben eluralkodott káoszt kárhoztatja, a homoszexuális szervezetek iskolai jelenlétét és a kritikai fajelmélet oktatását ostorozza, és mindezért

a demokratákat és George Sorost teszi felelőssé, mondván, Soros „politikai aktivistákat helyez az iskolaszékekbe".

Sorossal az amerikaiak jó részének már korábban is meggyűlt a baja. 2017-ben mintegy 140 ezren írták alá azt a petíciót, amelyben arra kérik a Fehér Házat, hogy nyilvánítsa őt terroristává, mert – a petíció szövege szerint – Soros „szándékosan és folyamatosan megpróbálja destabilizálni" az Egyesült Államokat, és „létrehozott és finanszíroz több tucatnyi, talán több száz szervezetet, amelynek egyetlen célja, hogy az Alinsky-modell szerinti terrorista módszereket alkalmazza az Egyesült Államok intézményi rendszerének és alkotmányos kormányának a megdöntésére". A petíció szerint Soros „egészségtelen és illetéktelen befolyásra tett szert a Demokrata Pártban és a szövetségi kormányzat nagy részében is".

A petícióban szó esik az Alinsky-modellről. Pici magyarázat hozzá: Saul Alinsky orosz bevándorlók gyermekeként született az Egyesült Államokban, 1972-ben hunyt el és közösségszervező volt. (Pont, mint a fiatal Barack Obama.) Arról híres, pontosabban hírhedt, hogy könyvet állított össze „Szabályok radikálisoknak" címmel, amelyben összefoglalja azokat a radikális – sőt, fogalmazzunk úgy: terrorisztikus – módszereket, amelyeket szerinte a hatalom megragadása érdekében alkalmazni lehet. A könyvet a demokrata párti politikusok tisztelik, és szívesen forgatják is (igaz, nemcsak az Egyesült Államokban).

A Soros-hálózat mások mellett Hillary Clintont is nagy pénzekkel támogatta, és – mint sajtóhírekből kiderült és

elemzésekből is tudjuk – befolyása volt Clinton külügyminiszteri döntéseire is. A Fox-televízió például 2016-ban nagy teret adott annak, hogy Hillary Clinton csapata és George Soros (az egyik alapítvány révén) együttes erőfeszítéssel hogyan próbálkozott katolikus főpapok „megvásárlásával" és a katolikus egyház manipulálásával a saját, szélsőliberális agendája érdekében. Nem jártak sikerrel.

De visszatérve arra, hogy nem mindegy, ki és mire tanítja a gyermekeket!

A republikánus kormányzók nem fanatikus politikusok. Ez az elmúlt négy évben egyértelműen bebizonyosodott. Észak-Karolina republikánus kormányzóhelyettese például „mocsoknak" nevezi az iskolai LGBT-propagandát, és a liberális támadások ellenére sem változtat az álláspontján. A „The News and Observer" című észak-karolinai lap tudósítása szerint az állami iskolák könyvtáraiban fellelhető, homoszexualitással foglalkozó könyveket erősen bírálva úgy fogalmaz: „Nincs ok arra, hogy bárki, bárhol Amerikában transzneműségről, homoszexualitásról vagy bármiféle ilyes mocsokról beszéljen a gyermekeknek. Igen, azt mondom: mocsok!" – ismételte meg a gondolatot.

De mit mondjanak akkor, ha mindez kormányzati szintre emeltetik? Vagyis a kormányzat tisztségviselők kiválasztásánál nem figyelnek? Erre sem.

A Biden/Harris-érában ez is megtörtént.

EGY „KIRÁLYNŐ" AZ ENERGETIKAI MINISZTÉRIUMBAN

Nem is tudom, hogyan mutassam be az amerikai energetikai minisztérium volt helyettes államtitkárát...? A használt nukleáris fűtőanyagok elhelyezéséért és a hulladékgazdálkodásért volt felelős, mérnöki diplomával rendelkezett, atomfizikából szerezte a mesterdiplomáját a Yale-en. Egyszóval, valószínűleg okos és képzett volt. De – valahogyan mintha mégsem illett volna oda... a tárca vezető posztjára. Mert Sam, azaz Samuel Brintonnak hívták ugyan, de közben: király*nő* volt; és erre büszke is. A szubkultúrájában drag quennek, azaz transzvesztita királynőnek hívják. Férfi, aki nőnek öltözik, többnyire extrém, feltűnő ruhákba, úgy is sminkeli magát, tűsarkú cipőt hord, jelmezes szerepjátékokkal incselkedik.

Amikor – még 2022 elején – Biden elnök felkérte őt erre a felelősségteljes posztra, akkor a Twitteren mindjárt közölte is országgal-világgal, hogy ő lesz az első gender fluid, vagyis szexuális hovatartozásában bizonytalan személy az amerikai szövetségi kormányzat vezetésében. Sam Brinton persze nem gender fluid, hanem határozot-

tan a saját neméhez vonzódó: férje is van, egy férfi. Ez önmagában még nem is annyira meghökkentő, kivált, ha azt is tudjuk, hogy megválasztása előtt Biden nemcsak arról fecsegett, hogy az amerikai jogrendszer a „fehér emberek kultúrája", hanem azt is hangoztatta, hogy a transzneműek „ügye" korunk polgárjogi harca, és szerinte „nincs helye kompromisszumoknak, amikor alapvető emberi jogokról van szó".

Ennek jegyében használhattak fiúk közös toalettet kislányokkal, versenyezhettek biológiailag férfiak női sportolókkal, és kerülhettek női börtönökbe férfinak született...

De Sam Brinton valamiben mégis más volt. Maga Brinton is nyilvánosságra hozta, hogy aktív tagja a drag queeneket, vagyis hát transzvesztita „királynőket" tömörítő „Örökös Kényeztetés Nővérei" nevű, transzvesztita társaság washingtoni szervezetének. A homoszexuális közösségek egyik honlapján nyilvánosságra hozott életrajzában azt is megírták róla, hogy bátorítja a szerinte bizonytalan nemi orientációjú fiatalokat, nyugodtan legyenek ők is drag queenek. Aztán kiderült róla az is, hogy kutyafetisiszta, vagyis szereti a partnerét kutyapórázon „vezetni". Mindezen „furcsaságok" – amerikai lapokban megjelent kommentárok szerint is – szinte pszichiátriai esetek.

Hogy az Egyesült Államokban ez így van, ez megtörténhet... hát, Istenem. Már ekkor sokan igazolva látták Ronny Jackson doktor Biden elnökhöz intézett levelének igazságát: Jackson korábban 14 éven keresztül a Fehér

Ház orvosa volt, és levelet intézett Bidenhez, azt kérve, hogy vesse alá magát kognitív vizsgálatnak. A nyilvánossággal is megosztott levelében az elnök mentális állapotára utalva, Jackson azt írta: az amerikai elnök állapota egyre rosszabb.

Ez a gender-mánia persze nem csak Bidentől ered. De azért ő nevezte ki Rachel Levine-t is egészségügyi miniszter-helyettesnek.

Különös figura volt ez a Rachel Levine.

Arca kerekded, mondhatnám pufók, vállig érő haja szőkített és bodorított, s bár a mosolya nem igazán nőies, de az amerikai „USA Today" című lap úgy vélte, hogy mégis ő a legjobb nő/asszony az Egyesült Államokban, és 2022-ben őt jelölte az év amerikai asszonyának. Mert életútját – mint írták – inspirálónak, azaz ihletőnek találta.

Ha egyáltalán nem is ihlető, de Rachel Levine élete minimum különös. A 64 éves nő ugyanis – férfi. Úgy bizony. Ezért nem igazán nőies például a mosolya. Férfinak született, Richard néven, és sokáig az is maradt. Több mint évtizede váltott nemet, büszke is rá, ami hát, Istenem... mindenkinek megvan a maga boldogtalansága.

Levine-re egyébként 2020-ban figyelt fel először az amerikai közvélemény. Akkor Pennsylvania egészségügyi tárcájának vezetője volt. Már javában pusztított a koronavírus, és két, demokrata párti irányítású tagállamban – New Yorkban és Pennsylvaniában – úgy döntöttek a baloldali vezetők, hogy a kezelt, de még nem meggyógyult koronavírusos idős betegeket a kórházból visszaszállítják az idősotthonokba, sőt, pozitív vírustesztes pácienseket

is idősotthonokban helyeznek el. Meg is ugrott a halálozás, kivált New York állam idősotthonaiban. Pennsylvaniában is így volt, ám a rendelkezés életbe lépése előtt Rachel Levine nagyon „gondosan", nagyon „humánusan" a saját, 95 éves mamáját még gyorsan hazavitte az idősotthonból. Nehogy megfertőződjék.

Volt is felháborodás, vizsgálódás, miegymás, de semmi nem történt. Sőt, az akkori demokrata párti kormányzó elégedett is volt a munkájával. És 2022-ben pedig gratulált az egykorvolt Richard Levine-nek, hogy őt jelölték az Év Asszonyának. „Micsoda jól megérdemelt kitüntetés!" – lelkendezett mikroblogjában a kormányzó.

A nőjogi harcosok meg sem mukkantak. Sem akkor, sem később. Azok, akik valaha oly' sokat és oly' keményen küzdöttek a nők jogaiért! Vajon nem érezték úgy, hogy megfosztják őket a relevanciájuktól, a méltóságuktól, a női identitásuktól? Egy túlsúlyos, feltételezhetően mentálisan zavart férfi révén...?

Megőrült a radikális baloldal! Épelméjű emberekre van szükség – ezt már Donald Trump mondta ki az egyik közleményében. Igaz, ezt azzal kapcsolatban fogalmazta meg, hogy New Yorkban megszavazták, Thomas Jefferson szobrának eltávolítását a városháza épületéből.

Thomas Jefferson az Egyesült Államok egyik alapító atyja, a Függetlenségi Nyilatkozat egyik megalkotója volt. De a demokratáknak most nem „komilfó". Fehér ember volt, rabszolgákat tartott ugyanis, és az egyik rabszolgájával élettársi kapcsolatban élt...

De az amerikaiak többségének elege lett abból, hogy le kellett venni Abraham Lincoln nevét az iskolákról, hogy elmebajos javaslatokat valóra váltva egynémely balos városban megvonták a rendőrség anyagi támogatását, ennek és az illegális migránsok bevándoroltatásának „köszönhetően" megugrott a bűnözés, és hogy újabban utálni kell a fehér embert, mert a fehér bőrű ember mihaszna és pfúj, bűnös önmagában azért, mert fehér...

Amerikának elege lett a demokraták erőltette woke-mozgalomból. Kamala Harris még a választási kampányban is arról vihorászott az egyik pódium-beszélgetésen, hogy „muszáj woke-nak lenni, mindegy, hogy kicsit woke, vagy nagyon woke valaki, de mindenképpen legyen woke"...

A „woke" angol kifejezés, annyit jelent: „felébredt". A woke-mozgalom a magukat progresszívaknak tartó amerikai balosok mozgalma, és alig pár év alatt futott be hihetetlen „karriert". Beletartozik annak sulykolása, hogy a fehérek bűnösek, még akkor is rasszisták, ha nem tudnak róla, az amerikai társadalomban pedig rendszerszerű a rasszizmus, amelyet ki kell irtani. Ezt a butaságot még Joe Biden elnök is ismételgetni szokta.

A woke mozgalom szélsőbaloldali és fanatikus hívei általában feketébbek a feketéknél, tüntetéseiken a szerintük Amerikát uraló fasizmusról tartanak fel táblákat, letérdelgetnek sportrendezvényeken és igyekeznek megmásítani az amerikai történelmet is.

AZ ÁLLÁSOMBA KERÜLT, HOGY FEHÉR VAGYOK...

Szerencsére még képes nagy vihart kavarni az az igazán szomorú és letaglózó levélféle, amely a konzervatív amerikai lapban, a „The Wall Street Journal" hasábjain jelent meg. Nem is levélféle, inkább tényeket leíró, szinte száraz beszámoló, amelyet a lap a publicisztikai oldalán közölt. S ez nem lehet véletlen: Laura Morgan ugyanis annak a történetét írta meg, hogy miért dobták ki az ápolónői állásából.

„Kirúgtak, mert nem voltam hajlandó részt venni a 'Rejtett előítélet' nevű tanfolyamon. Miután 39 éven keresztül valamennyi páciensemet egyforma gondossággal láttam el, függetlenül a faji hovatartozásuktól, elleneztem ezt a kötelező kurzust, amely azon az elven alapszik, hogy rasszista vagyok, mert fehér vagyok" – fogalmazott az ápolónő.

Morgan nővér Texas állam legnagyobb egészségügyi hálózatának egyik – ha nem „a" – legjobb kórházában dolgozott, Dallasban. És nem hajlandó szégyellni magát azért, mert fehér...

A Baylor Scott & White Health nevű egészségügyi hálózat ugyanis kiadta a klinika dolgozóinak az évente szo-

kásos és egyben kötelező továbbképzési programokat, s ezek között szerepelt a „Hogyan legyünk úrrá a tudatalatti előítéletességen" című kurzus is. Laura Morgan azonnal felvette a kapcsolatot a főnővérrel és a személyzetissel, vagy ahogyan mostanság nevezik, a HR-igazgatóval. Felmentést kért a tanfolyam alól, tekintettel eddigi, több évtizedes munkájára. A főnővér azonban a helyettesét küldte a megbeszélésre, a személyzetis pedig meg sem jelent. A főnővéri iroda képviselőjével kétszer találkozott, és kiderült, hogy nem kapja meg a kért felmentést. Sőt, a főnővér képviselője azt vetette oda neki: „nem akarom, hogy ezen a kereszten halj meg!".

Pedig így történt. Az ápolónőnek távoznia kellett a kórházból.

A „rejtett előítéletesség" elvét erőltetők szerint a fehér bőrűek hátrányosan, rosszabbul kezelik azokat, akik nem fehérek. Az egészségügyben is.

Ez annak a rémes woke-felfogásnak a része, miszerint az amerikai társadalom rendszerszerű rasszizmustól szenved. Biden is elmondta ezt párszor, jóllehet, fiatal politikusként ő is azokkal tartott, akik a fekete és a fehér diákok részleges elkülönítésének, külön buszon szállításának volt a híve, és egyetértett George Wallace volt alabamai kormányzó rasszista nézeteinek némelyikével. Ezt a 2020-as elnökválasztási kampány egyik vitájában Kamala Harris, a most bukott alelnök-elnökjelölt fel is hánytorgatta Bidennek.

Szóval, a „rejtett előítéletesség", a hirdetői szerint, megrögzött rasszizmust jelent és gyökerestől ki kell irtani.

Annak ellenére, hogy ezt az egészet csupán feltételezik a fehér emberről, aki szerintük akkor is rasszista, ha nem rasszista. Aki ugyanis fehér bőrrel született, az szerintük eleve rasszista, csak nem tud róla, mert hiszen a lelke mélyén ott kuporog az a fránya rasszizmus. Ezért aztán a nem-fehéreket előnyös megkülönböztetésben kell részesíteni.

Némi malíciával tehetjük hozzá: valószínűleg ezért lehet oly' sok baj a Boeing-gépekkel is, merthogy talán nem szaktudás, hanem bőrszín alapján alkalmazzák a dolgozókat.

Magyarán: legyünk rasszisták a fehérek kárára, ráadásul úgy, hogy ezt egyfajta, nem létező rasszizmussal igazoljuk... Szép.

Morgan nővér még a kirúgása napján, mivel jövedelem nélkül maradt, eladta az autóját. Aztán megpróbált állást keresni, az egészségügyben persze. De senki nem alkalmazta. Azt feltételezi, érdeklődtek utána a dallasi kórházban, ahol nyilván elmondták, miért váltak meg tőle. Most azon is aggódik: más egészségügyi dolgozókat szintén arra kényszerítenek, döntsenek, megtartják-e az állásukat, vagy alaptalanul, hamisan elismerik magukról, hogy rasszisták.

Elismerik.

Egyik gyermekkori barátom Amerikában orvos, nagynevű kórházban dolgozik Baltimore városában, és kijárja a tanfolyamot, nehogy útilaput kössenek a talpára. A kurzus évente kötelező. Hátha egy év alatt kiújul a rejtett rasszizmus.

Az Egyesült Államok egyre több tagállamában követelik meg, hogy az orvosi, vagy ápolónői, vagy egészségügyi szakalkalmazotti működési engedélyeket a „rejtett előítéletességi" tanfolyam elvégzéséhez kössék. Így van ez Kentuckyban, Michiganben, Massachusettsben vagy Marylandben is, ahol a világhíres Johns Hopkins klinikán szintén kötelező a tanfolyam. Van, ahol személyes részvételhez kötik a kurzust, s van, ahol online-tanfolyamon, teszteket kitöltve kell részt venni, mint például a Johns Hopkins-on.

A működési engedélyek minden egyes megújításakor szintén kötelező a tanfolyam elvégzése. Ez pedig azt sugalmazza, hogy a rasszizmus (amely, ismétlem, feltételezett!) lényegében véve állandó és gyógyíthatatlan, és hát... hiábavaló minden, minden korábbi tanfolyam...

Laura Morgan nővérnek igaza van: mindez a legtöbb bajt a pácienseknek okozza. Hiszen, mondjuk, a fekete bőrűek vagy az ázsiaiak miért is mennének olyan orvoshoz, aki ugyan kiváló diagnoszta vagy elsőrangú sebész hírében áll, de mivel fehér bőrű, ezért a felettesei eleve azt feltételezik róla, hogy rasszista, és nem kezeli megfelelően a pácienseit...?

Amerika mintha megint rasszistává kezdett volna válni a Biden/Harris-érában... Fehér-fóbiássá. Bár ez nem is nagyon meglepő; hiszen az országnak olyan alelnöke volt, Kamala Harris, aki a Floridát is sújtó egyik hurrikán után azt nyilatkozta, hogy az áldozatoknak nyújtandó szövetségi segítségből mindenkinek egyenlően kell juttatni, és ez

szerinte azt is jelenti, hogy a fekete közösségeknek többet kell adni.

Ez a fehér-ellenesség, amelyet – tegyük hozzá – a demokraták szítanak, 2020-ban erősödött fel, a választási kampány derekán. Sokkoló videó járja be ekkor Amerikát és az egész világot is: Minneapolisban a rendőrök igazoltatás közben az úttestre nyomnak egy férfit, megbilincselik, és az egyikük rátérdel a nyakára. Majdnem kilenc percig térdepel rajta. A férfi rosszul lesz, kórházba szállítják, de már nem tudják megmenteni az életét.

A negyvenhat esztendős, afroamerikai George Floydról van szó, akinek az élete utolsó, tragikus perceit immár az egész világ ismeri. Miként a rendőri brutalitás képeit is. Tüntetéssorozat robban ki miatta, egész Amerikát elborítja a véres erőszak, nagyvárosok állnak lángban, az egyikben a háborgók még el is barikádozzák magukat, a belvárosban kikiáltják a maguk „köztársaságát", előkerülnek a fegyverek is. Amerika egy csatatér.

De nem egyszerűen csak a George Floyd halála miatti felháborodásról, a rendőri erőszakról vagy netán a rasszizmusról van szó.

A rendőri erőszak nem amerikai sajátosság. Emlékezzünk csak a francia rendőrök durvaságára, amikor az úgynevezett sárgamellényes tüntetőket gumibotozták! A feketékkel szembeni előítéletes gondolkodás sem általában jellemző az amerikaiakra, hiszen Barack Obamát kétszer is megválasztották az Egyesült Államok elnökének. Hát akkor?

George Floydról kisvártatva kiderül, hogy köztörvényes bűnöző volt, erőszakos bűncselekményekért ítélték el, és az igazoltatásra is azért került sor, mert lopott a boltban, mire a vezető kihívta a rendőröket. Aztán az is kiderül: a halálához nagy valószínűséggel az is hozzájárult, hogy születésétől kezdve szívrendellenességgel élt, korónavírus-fertőzéssel küszködött és a szervezete tele volt kábítószerrel is.

Aranykoporsóban (!) temetik. Az elnökségért kampányoló Joe Biden személyesen hajt fejet előtte, a Floyd-családnak dollármilliókat gyűjtenek, a balliberális sajtó pedig gondosan elhallgatja a Floydra vonatkozó tényeket. A tragikus eset „jól jön" a kampányoló demokratáknak és politikusaiknak, s bár Trumpra nehéz azt mondani, hogy rasszista volna, de kitalálják, hogy meglehet, ő nem fajgyűlölő, de a beszédei és a vehemenciája gyűlöletet kelthetnek...

Feléled a Black Lives Matter (BLM, a Fekete Életek Számítanak) nevű mozgalom, amely korántsem mentes a fajgyűlölettől, s amelynek soraiban szép számmal vannak az erőszakot kifejezetten szító antifák is. A BLM aktivistái garázdálkodnak, fehéreket támadnak meg, kiráncigálják őket az autójukból, fehérek boltjait zúzzák össze. Jómagam is alig merek kikukkantani az utcára. Amikor kimerészkedem, látom, hogy Washington belvárosát szinte teljesen összetörték, Georgetownban az előrelátóbb boltosok bedeszkázták a vitrinjeiket és a Fehér Házhoz vezető egyik úttesten ott sárgállik a tévében már látott, öles betűkkel pingált felirat: Black Lives Matter. Az őrjöngő garázdákat

a washingtoni polgármester-asszony – szintén demokrata párti – kifejezetten támogatja. Kiveszi a részét az úttest színezésében is.

Az elszabadult indulatokat a demokrata párti politikusok nem csillapítják, sőt, Kamala Harris – akiről még nem lehet tudni, hogy majd alelnököt „csinálnak" belőle – pénzzel támogatja az egyik olyan alapítványt, amely kaucióval szabadítja ki a garázdaság és utcai erőszak miatt letartóztatottakat.

Vajon a demokrata párti politikusok mennyire viselték szívükön az áldozatok – akár George Floyd, akár a csőcselék által az utcán megtámadott fehérek és feketék – igazságát?

A demokrata párti törvényhozók, Nancy Pelosival – aki ekkor házelnök – az élen, a berendelt kamerák nyilvánossága előtt a képviselőházban letérdeltek, csaknem kilenc percig, addig, ameddig George Floyd nyakán térdelt a rendőr, és mindehhez az egyik ghánai törzs, az ashantik mintás sálját rakták magukra. Azt mondták azért, mert az első rabszolgákat Ghánából hurcolták be. Aztán sajtómunkások kiderítették: ezt a sálat éppen a fekete rabszolga-kereskedők viselték.

Egy másik alkalommal a demokrata párti kongresszusi vezetők Floyd emlékének akartak adózni. A nyilvánosság előtt, persze. A beszédében Nancy Pelosi először George Kirbynek nevezte George Floydot, Chuck Schumer szenátor pedig Floyd Taylorként említette őt. Nos, George Kirby komikus színész volt az 1960-as években, gyakran

szerepelt a híres Ed Sullivan show-műsorában, Floyd Taylor pedig blues-énekes, aki 2014-ben hunyt el.

De egyetlen demokrata párti politikus szinte bizonyosan ebbe a cinizmusba bukott bele. Eliot Engel, aki New York egyik kerületének képviselője volt a szövetségi Kongresszusban, és ekkor még az újraválasztási kampányát viszi (mint később kiderül, sikertelenül), ellátogatott a választókerületébe, Bronxba, ahol az emberek összeverődve diskuráltak és tüntettek George Floyd halála miatt. A protestálók rövid beszédeket is mondtak, és a demokrata párti politikusnak várnia kellett a sorára, hogy ő is szóhoz juthasson. „Ha nem lenne kampányom, akkor nem is törődnék ezzel az egésszel!" – mondta a mellette álló Rubén Diaznak, Bronx elöljárójának. Pechére, valaki a mobiltelefonján rögzítette az épületes mondatokat, és a bronxi helyi televízióban le is játszották. Engelt nem választották újra.

Ezek azok a hónapok, amikor egy 15 éves kislány, bizonyos Izabella a déli Louisiana államból, a sajtó sztárja lesz.

A gyerek ugyanis kisírt szemmel tudatja a nagyvilággal, hogy gyűlöli, mégpedig nagyon gyűlöli a szüleit. Az egyik közösségi portálon közzétett videójában hosszasan taglalja is ezt. Azt állítja, a szülei rasszisták, mert szóba hozták, hogy George Floyd többszörösen büntetett előéletű volt, és az újabb rendőri fellépés is jogos lehetett ellene. Izabella, aki fehér bőrű amerikai, „elsírja" azt is, hogy nem akar a szüleivel, és nem akar Louisianában élni, mert ott szerinte mindenki rasszista.

Az „Insider.com" című internetes portál szerkesztője, Hanna Lustig megírja a történetet, nagyon megdicséri a lányt és azt találja írni, hogy a viselkedése „modell lehet mások számára". Modell lehet: vagyis bátorítson más gyermekeket is a szüleik gyűlöletére...

A portálon a szerkesztőnő hoz még példát más gyermekek szüleik iránti gyűlöletére, és helyeslően azt állítja, hogy egyre többen vannak ilyenek ebben a tinédzsernemzedékben, és egyre többen rokonszenveznek a BLM-mozgalommal.

Közben a nagy televíziós csatornákon és a fősodratúnak mondott, írott sajtóban elszaporodnak a gyermekeket a szülőkkel szembefordítani akaró megnyilvánulások. Tévedés ne essék: a fehér amerikai szülőkről és gyermekeikről van szó! A CNN-ben egy Tim Wise nevű ember, akit antirasszista aktivistaként mutatnak be, azt nyilatkozza: az amerikai fehér gyermekek mindaddig nem érdemlik meg az ártatlan gyermekkort, amíg az országban, szerinte, a fekete gyermekeknek nincs lehetőségük az ártatlan és félelem nélküli gyermekkorra. És nagyon fontosnak mondja, hogy a fehér szülők ezzel legyenek tisztában.

Amerikába megérkezett a kulturális forradalom, tart az agymosás – kommentálja a jelenséget Tucker Carlson, a neves újságíró, tévés személyiség. Ekkor még a Fox televíziónál dolgozik, a hét öt napján este nyolckor van műsora, naponta öt-hatmilliónyian nézik. Kulturális forradalomnak nevezi ezt az egész felfordulást. A „The Wall Street Journal" később jakobinizmusnak minősíti a jelen-

séget. „Nincs guillotine, de ami most folyik, abban megvan a forradalmi elme féktelen és válogatás nélküli ítélkezése" – írja a lap. S ez a fékevesztett ítélkezés a gyakorlatban emberek és karrierek tönkretételét, lemondások és lemondatások sorozatát, a kényszeres és kikényszerített bocsánatkéréseket és a letérdeltetéseket jelenti.

A híres bostoni műegyetemen, a MIT-en, káplánt bocsátanak el, mert elítélte ugyan a Floyddal történteket, de utalást tett Floyd büntetett előéletére; az északkeleti Vermont államban azért rúgnak ki iskolaigazgatót, mert a Facebook-oldalán azt fejtegeti: erősen hisz abban, hogy a fekete életek számítanak, de attól még nem rasszista, hogy nem jár ilyen feliratú trikóban.

A józan emberek erősen kritizálják a Black Lives Matter mozgalom soraiban is felbukkanó neomarxista és anarchista térhódítást. Amely főként a gyerekeket és a tinédzsereket látszik célba venni.

Példák? Tömegével vannak.

New York állam egyik városában, Rochesterben az iskolákban Black Lives Matter-témájú órákat kezdenek tartani. Az oktatóanyagban fontos szerepet kap annak kiemelése-hangsúlyozása, hogy az alapvető amerikai intézményrendszer – és ezzel maga Amerika – lényegileg, eredendően rasszista. A gyermekeknek megvitatásra javasolt egyik kérdés: „hogyan működik a tömeges bebörtönzés, mint a faji alapú társadalmi kontroll mechanizmusa?".

Piha.

A szövetségi fővárosban, Washingtonban, az egyik általános iskola igazgatója levelet kanyarít, amelyben bejelenti: „szükséges, hogy még több fehér szülő beszélgessen a gyermekeivel a faji hovatartozásról". A megfogalmazásnak az egyik, nem is kicsi hibája, hogy az egész emberiség egyetlen faj... A levélben az igazgató külön kiemeli, hogy a fehér munkatársak és a fehér közösség tagjai „makro- és mikroagressziókat követtek és követnek el a színes bőrű munkatársak ellen". Hogy ki, mit, mikor csinált, arról nem esik szó. De talán nem is kell. A szülők egy része „érti" a trendet, és letérdepel vagy letérdepelteti a gyermekét, mert „lelkiismeretfurdalása van" a fehér bőrszíne miatt, vagy csak úgy csinál, mintha az lenne, s az erről készült fotót igyekszik minél több helyen nyilvánosságra hozni. A szülők másik része azonban nagyon is zokon veszi ezt a hercehurcát. Őket azonnal megbélyegzik, és arra buzdítják a gyerekeiket, szálljanak szembe velük!

Jaj!

Tucker Carlson kommentál, és öt-hatmilliónyi nézőjének azt mondja: attól tart, hogy Amerikában is megjelennek a Pavel Morozovok.

Pavel Morozov, ismert becenevén Pavlik Morozov orosz kisfiú volt, akit az 1930-as évek sztálini Szovjetuniójában a propaganda hősként ünnepeltetett. A gyermek ugyanis 13 éves korában arra a „nagyszerű és erényes cselekedetre" ragadtatta magát, hogy feljelentse a saját apját a titkosrendőrségen, mert szerinte „ellenforradalmi cseleke-

detet követett el". Az édesapát árulónak nyilvánították és kivégezték.

Morozov története kötelező olvasmány lett a Szovjetunió iskoláiban, dalok, versek, színházi és opera-előadások, valamint életrajzi könyvek is születtek róla. Kultusza gyermekek nemzedékeinek erkölcsi normáit befolyásolta.

Amerika persze 2020-ban sem tart itt. De érdemes emlékeztetni arra, hogy 2020-ban a Pulitzer-díjat a „The New York Times"-nál dolgozó történelemhamisító Nicole Hannah-Jones kapta. Aki arról írt esszét, hogy az amerikai függetlenségi háborút a rabszolgaság megtartásáért vívták. Sok iskolában rögvest kötelező olvasmánnyá is tették ezt a butaságot. Hannah-Jones egyébként egyszer azt is írta, hogy „a fehér faj barbár és vérszívó"...

Rémes, rút, és halált is hozó hónapok ezek az Egyesült Államokban. Bár a legtöbb rendőri brutalitást a demokrata párti Barack Obama elnöksége idején követték el, de őt valahogy „nem sikerült" felelőssé tenni ezért. Donald Trumpra viszont minden eszközzel igyekeznek áthárítani – majdnem azt írom: rákenni – a felelősséget. De választási kampány van, és nagy a tét. Donald Trump megbuktatásáért semmi sem drága.

A demokratáknak és az őket támogató erőknek nem az a bajuk, hogy Trumpnak nyers a stílusa, hanem az, hogy sok területen szembemegy az 1990-es évek óta az országot irányító politikusokkal; lett légyen szó akár demokrata pártiakról, akár republikánusokról. Trump el-

lenőrizni akarja a bevándorlást. Vissza akarja telepíteni az Amerikából Indiába vagy Kínába kiszervezett munkahelyeket. Az amerikai érdekeknek megfelelőbb kereskedelmi megállapodásokat akar. A balliberális és aktivista bírák túlhatalmának kiegyensúlyozására sok konzervatív bírát jelöl. Nem akarja, hogy nemzetközi szervezetek mondjanak ki döntő szót az egyes országok, így a saját hazája belügyeiben. A nemzetállam és a hazafiasság híve. Szorgalmazza az iskolákban a hazafiasság oktatását.

Valamikor 2020 tavaszán a „Financial Times" című brit lap az egyik publicisztikájának azt a címet adta: „A globalisták utolsó reménysége Joe Biden".

Ez mindent elmond a Trumpot 2020-ban megbuktatókról. Viszont az, amit ők az elmúlt négy évben Amerikával műveltek, mindenben igazolja és megmagyarázza, hogy miért aratott Trump 2024-ben földcsuszamlásszerű győzelmet. Micsoda csúf időszaka volt ez az elmúlt négy év az Egyesült Államoknak! Nem lesz büszke rá. S azok a republikánusok sem, akik – Trump akkori megbuktatásában – összejátszottak a demokratákkal. Igaz, többségük politikai karrierjének most már vége is van.

De maguk mögött hagytak egy mélyen megosztott társadalmat és egy kisiklatott gazdaságot.

Nem tagadható ugyanis: az amerikaiak 2020 óta fokozatosan egyre rosszabbul éltek. Ennek oka nem csupán a többnyire elhibázott gazdasági döntések sora, a 2022 óta Ukrajnának ömlesztett rengeteg pénz, hanem az erőteljesen támogatott – és a szövetségi kormányzat elősegítette – illegális migráció is, amely nem mellesleg nemcsak

„vitte" a pénzt, hanem „hozta" a kábítószer-kartelleket, emberkereskedőket és bűnözőket. Becslések szerint több, mint tizennégy millió ember él illegálisan az Egyesült Államokban.

OLVASZTÓTÉGELY, SALÁTATÁL, PARADICSOMLEVES

„Kedves honfitárs! Ez az útikönyv néhány gyakorlati tanácsot ad, amely hasznos lehet, amennyiben úgy döntöttél, hogy hazád határain kívül keresel munkalehetőségeket magadnak. A legbiztonságosabb persze, ha a külügyminisztériumtól útlevelet kérsz, az illető országnál pedig, ahová utazni szándékozol, vízumért folyamodsz. De ha mégsem így vágsz neki az útnak, hát, íme, hol és mit kell tenned!"

Így kezdődik az a csinos könyvecske, amelyet még 2005-ben adott ki a mexikói külügyminisztérium mindazoknak, akik illegálisan akarnak átszivárogni az Egyesült Államokba. S a bevezető után valóban gyakorlati tanácsokkal látják el az átszökőket; olyanokkal, hogy például sós vizet igyanak, ha Arizona sivatagi vidékein bóklásznak, mert így akadályozhatják meg a kiszáradást; vagy: ha eltévednek, akkor figyeljék a villanyvezetékeket és a vasútvonalakat, mert ezek útjelzőként szolgálhatnak. Továbbá: kerüljék a kocsmai vitákat és a feleségverést.

A könyvecske 31 oldalas és tulajdonképpen képregény (!). Feltételezhetően azért, mert többnyire nem egyetemi pro-

fesszorok szoktak illegálisan átkúszni-csúszni-úszni a határon. A betűkkel bíbelődni nem szeretők – vagy nem tudók – baseballsapkás mexikói családokat ábrázoló rajzocskákból tudhatják meg a legfontosabb információkat, tudnivalókat. Még azt is, hogy ha az amerikai hatóságok mégis fülön csípnék őket, akkor milyen jogaik vannak.

Az illegális migránsok minden tiltás ellenére, változatlanul szorgosan és szép számban araszolnak, nyomakodnak, vergődnek át Amerika déli határain: ki földalatti alagutakon, ki a Rio Grande folyót átúszva, ki pedig bozóton átvágva. Sokuknak a zsebében talán még ma is ott lapul a képregényes útmutató, de ma már a legtöbben embercsempészek segítségével – és nekik fizetve tetemes összegeket – jutnak át a határon. Sőt: 2020, vagyis Joe Biden elnöksége óta, minden korábbinál többen érkeznek az Egyesült Államokba. A Biden/Harris-kormányzat tényleg hathatós támogatásával szinte naponta gyarapszik a lélekszámuk. Bidenék képesek (voltak) perelni még tagállamot, nevezetesen Texast is, mert megpróbálta megvédeni az országhatárt. Amelynek védelmével, pontosabban a migránsválság megoldásával Biden éppen az alelnökét, Kamala Harrist bízta meg. Harris semmit sem tett, ámbátor nem tudni, hogy ez az állandóan nevetgélő asszony egyáltalán csinált-e valamit alelnökként (és korábban szenátorként)...

Az illegális bevándorlás régóta nagy gond az Egyesült Államokban. Már Bill Clinton elnök is próbálkozott a szabályozással, aztán George W. Bush is előterjesztett ötpontos programot (a többi között a határok megerősítésével,

vagy ideiglenes vendégmunkás-programmal), sőt, akkoriban, 2005-2006-ban, már speciális, önkéntes lovas határőrök, úgynevezett minutemanek járják lovaikkal a határvidéket, de mindhiába. Az Obama-kormányzat már azt tartotta szem előtt, hogy a szabályozás a „sokszínűséget" szolgálja, mármint az ország sokszínűségét, és fokozatosan ugyan, de legalizálta volna az illegális migránsokat, míg Donald Trump használhatóbb programot terjesztett elő, és a bevezetését meg is kezdte. Ennek értelmében a többi között az angol nyelv tudását, állampolgári ismeretek igazolását, iskolai végzettséget, valamilyen szakmát vártak el az érkezőtől, amellett, hogy megszigorították a határőrizetet, falat építettek a mexikói határ mentén, és a mégis „becsusszanókat" letartóztatták és bevándorlási kérelmük elbírálásáig őrzött szállásokon helyezték el.

Persze tudjuk, hogy Amerika a bevándorlók országa, mozaiknemzet, ahogy' mondani szokták: olvasztótégely. Az 1600-as évek elején, vallásszabadságra áhítozva érkeztek az első bevándorlók, Európából, aztán jöttek a szegénységgel, éhínséggel küszködő vidékekről írek, olaszok, lengyelek, a XIX-XX. században már németek és kínaiak is. A XIX. század végére azonban a nyitott ajtókat szűkebbre zárták: prostituáltakat, bűnözőket, alkoholistákat és kínaiakat nem engedtek be. A XX. század elején kvótákat vezettek be az egyes országokra, ezt a rendszert azonban 1965-ben eltörölték. Azóta kell küszködni a tömeges bevándorlással, amely főleg Mexikóból és Latin-Amerikából érkezik. Az amerikai életre vágyakozók közül azonban egyre többen illegálisan jönnének. Köztük bűnözők is.

Az amerikaiak elsöprő többsége, amely mindig büszke volt országa „olvasztótégely" mivoltára (már ez a kifejezés a brit írótól, Israel Zangwilltől származik), arra biztatta az újonnan érkezőket, hogy asszimilálódjanak az amerikai kultúrához, teljes egészében fogadják el ezt, így olvadjanak be az amerikai mindennapokba. Csakhogy az olvasztótégely-imázst kezdte felváltani a multikulturalizmus, s vele a „salátatál" teória, amelyben a bevándorlók beilleszkednek ugyan, de megtartják saját, eredeti nemzeti identitásukat. Egyes történészek, köztük például a Harvard Egyetem 2008-ban elhunyt híres politika-tudósa, a híres Samuel Huntington szerint ennek a „salátatálnak" a bővülése-szélesedése, főként a spanyolajkú bevándorlókkal, már-már az amerikai identitást veszélyezteti. Huntington, aki „A civilizációk összecsapása" című, 1996-ban megjelent nagyívű munkájával lett világhíres, még egy fogalmat vezet be az amerikai történelem leírására: a paradicsomlevest. 2004-ben megjelent könyvében („Kik vagyunk mi. Az amerikai nemzeti identitás kihívásai") írja azt, hogy az amerikai történelem olyan, mint a paradicsomleves: új ízek belekeverése zamatosabbá teszi, anélkül, hogy ez veszélyeztetné a paradicsom jellegzetességét. „Az emigráns kultúrák hozzáadása módosította és gazdagította az alapító telepesek angol-protestáns kultúráját. Ennek az alapító kultúrának a lényege az Egyesült Államok identitásának alapja, legalábbis így volt ez a XX. század utolsó évtizedeiig" – fogalmaz. De hozzáteszi, hogy erre az amerikai identitásra nagyon nagy fenyegetést jelent a mexikói bevándorlás, amely szerinte kettéhasítja Amerikát. „Ahogyan növekszik a lélekszámuk, a mexikói amerikaiak úgy érzik egyre inkább a saját kultúrájukban otthon magukat, miközben gyakran lenézik, megvetik az amerikai kultúrát" – hangsúlyozza.

Mindezt persze le lehetett volna írni – komoly elemzésként – az 1920-as években az ír és az olasz bevándorlókról is. A bevándorlók megváltoztatták Amerikát és Amerika is megváltoztatta őket. Csakhogy ők legálisan, dokumentumokkal felszerelkezve, engedéllyel léptek be az országba, ahol úgy illeszkedtek be, hogy mindenképpen büszke amerikaiak akartak lenni. Az elmúlt évtizedek illegális bevándorlása ezért nem azonosítható a korábbiakkal. Legfőképpen azért nem, mert ezek a tömegek illegálisan és ellenőrizetlenül áramlanak az országba, jórészt emberkereskedők bonyolítják utaztatásukat, s velük bűnözés és kábítószer özönlik be. Ráadásul a válogatás nélkül megtelepedők gyakran egyáltalán nem akarnak integrálódni, még az angol nyelvet sem hajlandók megtanulni, minek is, hiszen élnek a maguk kis zárt enklávéjában. Magam is találkoztam Los Angeles egyik, bevándorlóknak fenntartott úgynevezett képzési központjában olyan asszonnyal, aki több, mint húsz éve él az amerikai nagyvárosban, de nem beszél angolul, a központba is csak azért látogat el, hogy trécseljen, nem dolgozik, és ingyen élvezi mindazon szolgáltatásokat, amelyekért az amerikai állampolgároknak fizetniük kell. S aki netán később dolgozik is, nem akarja az amerikai kultúrát magáénak.

Éppen a liberális Kaliforniában morgolódnak a legtöbben, hogy ebből elég, de a morgolódás az állampol-

gároké, a döntés a kormányzóé. Gavin Newsom, demokrata párti kormányzó azonban az ország egyik legliberálisabb politikusa, „jóemberkedik", azt mondja, segíteni kell ezeknek az embereknek, és hallani sem akar az illegális bevándorlás megfékezéséről. Az általa irányított állam nagyvárosainak egy részét „sanctuary city"-nek, azaz „menedékvárosnak" nyilvánította – csakúgy, mint más, baloldali kormányzók irányította tagállamokban – és amikor Donald Trump kormányzása idején ellenőrizni kezdték az illegális migránsokat a szövetségi hatóságok, munkatársaikat a helyi hatóságok be sem engedték a „menedékvárosokba".

Nem úgy, mint Texasban, ahol nincsenek menedékvárosok és a kormányzó szigorú bevándorlás-politikát folytat – a Biden-kormányzat ellenében. Texasnak 3200 kilométeres határa van Mexikóval, és Greg Abbott személyében bátor republikánus kormányzónak örvendhet.

Abbottot és Texas államot a Biden-kormányzat 2023-ban képes volt beperelni, mert a texasi hatóságok nagyméretű bójákból álló és a folyómederhez rögzített úszó kerítéseket telepítettek a Rio Grande határfolyón, legalábbis a migránsok által leggyakrabban használt részeken, hogy megakadályozzák az illegális migránsok áramlását. A Fehér Ház álláspontja szerint ez veszélyeztette a migránsok és a határőrizetben dolgozók életét és aláásta az elnök határvédelmi politikáját. Ezt a „határvédelmi politikát" azért tegyük idézőjelbe!

„Texas megsértette a folyókra és kikötőkre vonatkozó szövetségi jogszabályt, amikor szövetségi engedély nélkül

létesített vízi infrastruktúrát!" – mennydörögte közleményében Vanita Gupta, a szövetségi igazságügyi tárca miniszterhelyettese, majd később a Fehér Ház közleménye is. A minisztériumi kommüniké szerint a texasi intézkedés nehezíti a hajózást és az úszó kerítés humanitárius aggályokat is támaszt, no és Mexikó tiltakozása miatt árt az amerikai külpolitikának.

A szövetségi misztérium bírósági keresetet nyújtott be, s ebben azt kérte a bíróságtól, hogy tiltsa meg Texasnak további úszó határakadályok felállítását, az eddig kialakítottakat pedig bontassa le. A pereskedés több mint egy évig tartott, az egyik alsóbb fokú bíróság a szövetségi kormány álláspontját támogatva az úszó kerítés lebontását rendelte el, de 2024 nyarán az illetékes fellebbviteli bíróság felülírta ezt a döntést, és kimondta: igenis, maradjon a sok bója, mert bizonyítottan csökkentette az illegális migránsok számát. Legalábbis azon a határszakaszon.

Texas amúgy saját határvédelmi műveletet is indított Operation Lone Star (Magányos Csillag Művelet) néven, s ennek keretében nem csupán a folyón telepített bójás kerítést, hanem a szárazföldön is felállított szögesdrót-akadályokat. (A Lone Star egyben Texas neve is, mivel lobogójában egy, azaz egyetlen csillag szerepel.) Greg Abbott kormányzó pedig levelet írt Biden elnöknek, és tudatta vele: „Texas minden rendelkezésére álló alkotmányos eszközt felhasznál az Ön által okozott válság kezelésére"...

A migránsválság az amerikaiakat legjobban aggasztó krízisek egyike. Nem véletlen, hogy újbóli megválasztása

után Donald Trump egyik első intézkedése az új „határcár" megnevezése volt: Tom Homant, a Bevándorlási és Vámigazgatási Hivatal korábbi igazgatóját kérte fel a migránsválság megoldására.

TRUMPORSZÁG

2024. november 6-án a hajnali órákban zsibongó tömeg várja Donald Trumpot a floridai West Palm Beachben, és nagyon megosztott társadalom „epekedik" utána, szerte Amerikában.

A végleges eredmény ekkor még nincs meg, de az már egyértelmű, hogy az Egyesült Államok 47. elnöke Donald Trump. Óriási történelmi visszatérés. Ezt onnan is lehetett tudni, hogy a balos MSNBC tévécsatorna műsorvezetője azonnal közli: az Egyesült Államok alapító atyái igenis, nagyot tévedtek, amikor létrehozták az elektori testületet (amelynek tagjai választják meg az elnököt), mert ez szerinte csak arra jó, hogy „elnyomja a nép akaratát". De boronganak a szintén a demokraták szekerét toló NBC televízióban is. Ott az egyik neves történész arról értekezik, hogy Trump győzelme önkényuralmat és diktatúrát hoz, s tán már rendes történészi munka sem jelenhet meg, mert a kiadók csakis republikánusoknak tetsző témákat és szerzőket adnak majd ki. „Hát így van ez, amikor erős emberek kerülnek hatalomra. Ez történt Itáliában az 1920-as és 1930-as években és Németország-

ban, az 1930-as esztendőkben. Nyilvánvaló, hogy ez történt most Magyarországon is. Orbán Viktor természetesen Donald Trump egyik legismertebb hőse. Azt mondta, nekünk is azt a modellt kellene követnünk, tehát lehet, hogy így is lesz" – okoskodik az NBC stúdiójában Michael Beschloss történész.

Tény, hogy Magyarországot és a magyar kormányfőt nagyon sokszor említette a kampányban példaként az immár megválasztott elnök. S az is tény, hogy a magyarok sok megélt és átadható tapasztalatot kínálhatnak. S az is igaz, hogy Donald Trump most szinte teljesen és hosszú időre átalakíthatja Amerikát, hiszen nem egyszerűen győzött, hanem nagyon győzött. Övé a Fehér Ház, a republikánusoké a többség a szövetségi Kongresszus mindkét házában: a szenátusban és a képviselőházban is. Az emberek ujjonganak, az ünneplők partikat szerveznek, lakásokban és parkokban, éttermekben és countryklubokban. Több helyen felcsendül a régi sláger: „Happy days are here again", azaz a „Boldog napok ismét itt vannak". Ez az örökzöld egyébként ez egyik korábbi amerikai elnök kampánydala is volt, és a II. világháború utáni napok felszabadult örömében az utcán táncolva énekelték, szerte Amerikában.

„Nagyon is egyetértek vele, boldog napok jönnek, boldog napok nemcsak az én hazámnak, az Egyesült Államoknak, ahol végre hátat fordíthatunk a megosztás politikájának, az egész woke-mozgalomnak, de nagyon boldog vagyok Magyarország miatt is. Mert Donald Trump személyében nagyszerű hátvédre talál, és Brüsszelnek is két-

szer meg kell gondolnia majd, hogy erőszakoskodjon-e" – ezt Rod Dreher mondja nekem, itt, Budapesten, a választás utáni napon.

Dreher író, újságíró, aki kutatói ösztöndíjjal két éve él nálunk, Budapesten. Nagyon lelkes, szinte győzelmi mámorban leledzik, és máris sorolja a legfőbb gondokat, amelyeket szerinte az új republikánus politikának, illetve kormánynak meg kell majd oldania:

„Az egyik legfontosabb probléma ma Amerikában az illegális migráció. Joe Biden kormányzata idején a déli határaink gyakorlatilag megszűntek létezni. Ezt a legtöbb ember gyűlöli. Maguk a spanyolajkúak is, nem véletlen, hogy ők is oly' nagy arányban szavaztak rá. Szóval, Trumpnak ezt okvetlenül meg kell oldania. Megoldásra várnak a gazdasági nehézségek, az infláció rémes, s még az átlagembernek is vannak gondjai élelmiszer-vásárláskor."

Dreherből ömlik a szó. Az Amerikát szerinte is megosztó társadalmi problémák közül az erőltetett genderelmélet visszaszorítását, sőt, eltüntetését szeretné látni. Erre egyébként egyáltalán nem kell sokat várnia. Trump ugyanis még novemberben, megválasztott elnökként bejelentette, hogy hivatalba lépése után valamennyi tagállamban betiltatja a nemváltó műtéteket.

Rod Dreher örvendezik:

„Nagyon nagy gondnak látom a transzneműséget, az egész gender-ideológiát. A demokraták erőltették, meg sem kérdezték róla az embereket, rájuk erőszakolták, s aki csak kérdezni merészelt, vagy még kifogása is volt ellene, arra rásütötték, hogy bigott. Trump kampányának volt

erről egy fantasztikus – és szerintem nagyon hatékony! – reklámja. Azt hirdette: 'Kamala Harris értük dolgozik, Donald Trump értetek'! Erre rezonáltak az emberek. De ne feledjük azt sem, hogy az amerikaiaknak elegük van az Egyesült Államok állandó háborúiból. A Biden-kormányzat egészen arrogáns volt: azt gondolta, hogy az akaratát ráerőltetheti a világban más népekre is, akár pénzzel, akár katonai erővel. Trumppal ebben is egészen mást fogunk megtapasztalni. Új korszak kezdődik majd Amerikában és Európában."

A republikánusok győzelmet arattak a társadalom minden nagy csoportjában; az országban élő összes spanyolajkú 45 százaléka Donald Trumpra szavazott, aki megduplázta támogatottságát a feketék körében is. Texas egyik déli, Mexikóval határos megyéjében 1892 óta nem győzött republikánus elnökjelölt, és Iowa Kossuth nevű megyéjének 71 százaléka is Donald Trumpot támogatta. Hagyományosan demokratákra szavazó, úgynevezett kék államokat is – mint például Minnesotát, Wisconsint, Michigant – Trump „vitt", mind a hét ingadozó államban reá szavaztak.

Az Egyesült Államok ma már Trumpország.

A Republikánus Pártot a visszatérő elnök szintén meglovagolta. A pártban ma már az ő akarata és szava a döntő, megszabadult a sok RINO-tól, azaz a csak névleg republikánusoktól és mozgalmat hívott életre fiatal republikánusoknak. (A RINO mozaikszó, az angol Republican In Name Only, vagyis csak nevében republikánus kifejezésből.) A megújuló Republikánus Párt ezúttal nagy valószínűséggel hosszú időre rendezkedhet be. Annál is inkább, mert Trump fiatal politikust választott maga mellé alelnöknek: a még csak negyvenéves James David (vagyis: JD) Vance, ohiói szenátort. Emblematikus alakja ő a megújuló Republikánus Pártnak. Nagyon szegény családból származik, gyermekkora környezetét híven örökítette meg „Hillbilly Elégia" című könyvében. A regényből, amelyet méltatói az amerikai álomról írt vidéki balladaként, a szegényes és szenvedő Amerika megörökítéseként írnak le, bestseller lett, a Netflix meg is filmesítette.

J.D. Vance felmenői Kentucky keleti tájainak dombvidékéről származnak, de a szülei Ohióba költöznek. Az Appalache-hegység több tagállamon át tekergő vidéke ez, nehéz körülmények között élő családokkal, az amerikai rozsdaövezet szíve. (Az Appalache-vidékek általában is az Egyesült Államok legszerényebben élő családjainak otthonai. Szegénység, kilátástalanság, erőszak, kábítószer, diszfunkcionális családok jellemzik egész Appalachiát.) Vance ott, az ohiói Middletownban látja meg a napvilágot, Beverly Vance és Donald Ray Bowman fiaként. Még csecsemő, amikor a szülei elválnak, anyja később még négyszer megy férjhez, végül J.D-t a saját vezetéknevére íratja. Az anya drogproblémákkal küszködik, ezért a gyermek Vance-t jórészt anyai nagyszülei nevelik fel.

Alig tizenkét esztendős, amikor elszenvedi élete egyik – később meghatározónak bizonyult – rémes élményét. Édesanyja érte megy a nagymamához, hogy elvigye kirándulni, ám az utazás közben felgyorsít, és azt ismételgeti a fiának, hogy összetöri az autót, és megöli mindket-

tőjüket. A gyerek erre hátra mászik, de ezzel annyira feldühíti az anyját, hogy lehúzódik az útról és megáll. J. D. gyorsan kimászik az autóból, és addig fut, amíg egy házhoz nem ér.

Az eset után az anyját letartóztatják, a gyermek pedig választás elé kerül: vagy elmondja az igazat a hatóságoknak, de akkor kiszakítják a családjából és nevelőszülőkhöz kerül, vagy nem mond semmit. A bíróságon letagadja, hogy az édesanyja bármivel is fenyegette volna. Végül a nagymamánál maradhat.

A kábítószer-fogyasztás őt is elragadja; igaz, csakis egyetlen alkalomra. Tizenhárom-tizennégy éves, amikor maga is kipróbálja a kábítószert, de a nagyanyja időben észreveszi, és örökre elveszi tőle a kedvét. A nagymamának egyébként sokat köszönhet. A többi között azt is, hogy megtanulja a hit fontosságát. Már fiatal felnőttként konzervatív és Istenhívő.

A középiskola elvégzése után beáll a haditengerészethez, szolgál Irakban is, majd a tengerészgyalogság után az Ohiói Állami Egyetemen végez, summa cum laude, politikai tudományokból és filozófiából diplomázik, és a tekintélyes Yale Egyetemen folytatja, ahol jogot tanul. Ő az egyetem büszkesége, ám az alma mater az alelnök-jelöltségéhez nem gratulál. A megválasztásához sem. Nem tette ezt 2022-ben sem, amikor J.D. Vance-t 38 évesen szenátorrá választják a washingtoni Kongresszusban. Pedig ő az amerikai álom hús-vér megtestesülése.

Felesége, Usha, indiai gyökerű, az egyetemen ismerték meg egymást. Három gyermekük van. Mindketten konzervatív republikánusok, családszeretők, ellenzik az abortuszt és az azonos neműek házasságát. J.D. arról is ismert, hogy csodálja és szereti a magyar családpolitikát. Ezt hangoztatja is.

Trump két fia, ifjabb Donald és Eric szorgalmazta, hogy ő legyen az alelnökjelölt, de befolyásos republikánusok, például Elon Musk vagy Peter Thiel is erre ösztökélték az elnököt.

„Amerika aranykor előtt áll" – fogalmazott azon a novemberi hajnalon a győzelmi beszédében a régi-új elnök, Donald Trump, hangsúlyozva, hogy „a leghihetetlenebb politikai győzelmet értük el". Ez így igaz: valóban nagy és erős mandátumot kaptak Amerika átalakítására. Van is mit átalakítani, helyrehozni.

„A mostani választások legfőbb tanulsága az amerikai állam jelenlegi működésének, az intézményrendszernek, benne a felsőoktatási rendszernek a teljes elutasítása. Az amerikaiak torkig vannak azzal, hogy azt szajkózták nekik, ők rasszisták, Trump fasiszta. Erre azt mondták: nem, mi nem vagyunk azok, és ő sem az! A voksukat pedig Trumpnak adták, ez szerintem fantasztikus dolog!" – mondja nekem, Rod Dreher.

„Az amerikai balliberális elit hiába gondolta úgy, hogy bebetonozza az uralmát, ez nem sikerült, bár mindent megtett érte" – ezt már Gladden Pappin, a magyar Külügyi Intézet amerikai igazgatója mondja. Elemzésében a Dallasból érkezett politológus azt emeli ki, hogy az amerikaiak számára most az elsődleges a nemzeti ipar és gaz-

daság megtámogatása, a határvédelem és a társadalom szövetét pusztító woke visszaszorítása.

„A közvélemény-kutatások már a választások előtt jelezték, hogy az amerikaiak 75 százaléka úgy gondolja, az ország rossz úton jár. Az emberek érzékelték a déli határokon dúló masszív migránsválságot, látták városaikban a bűnözés növekedését, szélesedését, látták a hajléktalanságot, érezték az utcákon terjengő kábítószerek szagát a nagyobb városokban, például Philadelphiában, Washingtonban, New Yorkban. Ugyanakkor azt is megtapasztalták, hogy csökkennek a lehetőségeik, az árak rendkívül magasba ugrottak. Szerintem a győzelemhez az is hozzájárulhatott, hogy a baloldal nagyon keményen próbálta démonizálni Trumpot, kitörölni őt a közéletből, és az emberek fellázadtak ez ellen. Trump rendkívül sok nagygyűlésre ment el, személyes kapcsolatokat tartott az emberekkel, akik látták, készen áll akár az élete kockáztatására is azért, hogy velük lehessen. A végén rá szavaztak" – emlékeztet Pappin arra, hogy Trump ellen a kampányban háromszor is kíséreltek meg merényletet, egyszer el is találták, de szerencsére csupán a fülét sebezték meg.

„Mintha a balliberálisok – beleértve a Biden/Harris-kormányzatot is – azon iparkodtak volna, hogy félelemre építsék a politikájukat, nem?" – vetem közbe Pappinnek. Egyetért.

„2020-ban kezdtek túl messzire menni. Azt állították, Donald Trump egzisztenciális fenyegetést jelent az Egyesült Államok számára, és meg is akadályozták a győzelmét, alkalmasint néhány mocskos trükk segítségével, és amikor

hatalomra kerültek, úgy döntöttek, legázolják, megsemmisítik a republikánus, a konzervatív életrendet. Tehát beindították a woke-agendát, de ezzel is túl messzire mentek, hiszen már az első osztályos kisiskolásoknál bevezették. A tanárok mindenféle, oda nem illő tananyagfélével látták el. Az LGBT-ideológia szinte mindenütt megjelent. És Amerika elitintézményeit is manapság mindenütt a balliberálisok uralják. Nagy és komoly küzdelmek várnak még ránk. Olyanok, amilyeneket például Floridában és Texasban már megvívtak: ott az állam eszközeivel kényszerítették az egyetemi rendszert arra, hogy korrektebb és reprezentatívabb legyen, vagyis ne 100 százalékig és csakis a balliberális gondolatokat hangoztassák. De szomorú példa az is, ami a hadseregben történt. A Biden-kormányzat idején csökkenni kezdett a hadseregbe jelentkezők száma, mert ekkor kezdték reklámozni, hogy az új amerikai hadsereg legyen LMBT-hadsereg, igen, ha transznemű vagy, akkor is lehetsz tengerészgyalogos – hirdették. De hát ilyen körülmények között ki akar a hadsereghez csatlakozni, melyik normális, keménykötésű, fiatal férfi? Másfél évvel ezelőtt még a Biden-kormányzat is felmérte, hogy nem jól van ez így, és kicsit kevesebb gender-ideológia kell, de már késő volt. Most megkapták érte a büntetésüket. Visszajött Trump."

Ám a közigazgatás minden szintjén, középszinten is balliberálisok vannak. Tudjuk, hogy az úgynevezett Mély Állam, vagyis a washingtoni bürokrácia és politikai osztály változatlanul ott lapul. S ahogyan 2016 után, feltételezhetően most is mindent megtesz Trump ellehetetlenítésére.

Akkor alig állt fel a kormányzat, máris megpróbálták gyanúba keverni, lejáratni, azzal a vádaskodással, miszerint Trump „az oroszok embere". Ehhez a demokraták megrendelésére, és az azóta elhunyt John McCain republikánus szenátor közreműködésével, hamis dossziét is gyártottak. Két és fél évi nyomozás után azt kellett nyilvánosságra hozniuk: egyáltalán nincs bizonyíték Trump és Oroszország összejátszására. Aztán jött a következő ügy: 2019-ben alkotmányos felmentésre irányuló eljárást (úgynevezett impeachmentet) indítottak ellene, egy Volodimir Zelenszkij ukrán elnökkel folytatott telefonhívásra hivatkozva, amelyben Trump a többi között azt is felvetette, hogy leállíthatja a fegyverszállítást. Az impeachment-eljárás is sikertelen volt. (A Nemzetbiztonsági Tanács ellene valló egyik munkatársának, bizonyos Alex Vindmannek az egyik jogásza a magyarországi amerikai nagykövet, David Pressman volt.)

2020-ban a Mély Állam és az elit győzelmet aratott Trump és az amerikai nép felett. Vajon most nem kell ettől tartani?

Pappin szerint nem. Mint mondja, 2017 és 2021 között, első elnökségekor Trumpot úgy állíthatták be, mint véletlen balesetet az amerikai politikában, és a republikánusok között is sokan voltak ellene. „Akkori győzelme tényleg meglepetés volt. De mára széles koalíciót épített ki, még a fiatalok is elpártoltak a Biden-kormányzattól és Harristól. Mindez változást hoz az egyetemeken is és az oktatásban is, a washingtoni bürokráciát pedig Trump,

korábbi tapasztalatai alapján, megtisztítja majd" – mondja.

Nevetve teszi hozzá: a sokszínű Trump-tábor konzervatívjainak hangja nem csak most hallatszik majd, nem egyszeri jelenségről van szó, hosszú-hosszú évekig így lesz...

Győzelmi beszédében Donald Trump csupa olyasmit ígért, ami – ha sikerül valóra váltania – valóban hosszú évekig tartó republikánus kormányzást hozhat.

Kilátásba helyezte a dokumentumok nélküli, vagyis illegális migránsok kitoloncolását, beígérte az infláció és az adók csökkentését, sőt, egyes adótípusok teljes kivezetését, az amerikai portékákat védő vámok kivetését, szavát adta a klímaváltozás elleni lépések és szabályozások visszafogására, s ezzel egyidejűleg az olajkitermelés újbóli beindítására több helyen és a fosszilis energiaforrások kitermelésének fokozására megfogadta, hogy nem ír alá olyan szövetségi törvényt, amely betiltja az abortuszt, s ígéretet tett az ukrajnai háború lezárására és általában is arra, hogy az Egyesült Államok visszavonuljon a külföldi konfliktusokból.

Donald Trumpnak van vér a pucájában. Ennek, bizony, sok tanújelét adta. A legutóbb akkor, midőn az egyik kampány-rendezvényen rálőttek, meg is sebesítették, másodszor is merényletet kíséreltek meg ellene, és hírszerzési jelentések szerint Irán is megpróbálta volna meggyilkolni – és ő mindennek tudatában változatlanul tartotta a kampánygyűléseit. Borítékolható hát: a politikai döntéseiben is ilyen rettenthetetlen és tántoríthatatlan lesz.

Amúgy ez már látszik is: leendő kormányából láthatóan kihagyja a RINO-kat (így nem kerül be az adminisztrációba az ukránokkal seftelő Mike Pompeo, volt külügyminiszter, vagy a Trumpot többször hátba szúró, és a kampányban is őt minősíthetetlen jelzőkkel illető Nikki Haley, az első Trump-kormányzat ENSZ-nagykövete).

A demokrata pártiak sírni fognak. Vagy listázni? Emlékezhetünk: egyik kongresszusi képviselőjük 2020-ban, a több elemző szerint is igazoltan „kékcédulás választás" veresége után az egyik Twitter-bejegyzésben arra buzdított, hogy támogatói kezdjék összeírni azokat, akik a kampányban Donald Trumpot támogatták. „Ugye, valaki listázza Trump talpnyalóit, arra az esetre, ha letagadnák bűnrészességüket?" – fogalmazott Alexandria Ocasio-Cortez.

De vajon ma mire mennének az efféle megfélemlítésekkel? Igaz, a „New York Times"-nak „sikerült" a győzelmet is fenyegetést érzékeltető kifejezésekkel leírnia: „Trump visszaviharzott", miután „sötét és dacos" kampányt folytatott. A lap egyik sztorija szerint a megválasztott elnök „meghódította a nemzetet, de nem erőszakkal, hanem egy megtévedt engedékenység következtében". A „megtévedt engedékenység" valószínűleg a választók (demokraták szerinti) maflasága.

Trump persze meghódította az országot, amelyről a Frontpage elemzője azt állítja: a polgárháború óta nem volt ilyen megosztott, szinte két amerikai nemzet él egymás mellett. Ez a Nagy Megosztottság azonban nem a gazdasági elképzelések, még csak nem is annyira politikai

ideológiák okán alakult ki, hanem értékrend, erkölcs, kultúra, érzékenységek különbözőségében érhető tetten.

Az egyik oldal (vagy „egyik nemzet"), szereti, tiszteli és őrzi a hagyományokat, családbarát, patrióta és konzervatív, s ennek hangot is ad. Illetve: ennek megfelelően szavaz a választásokon. A másik tábor, avagy a nemzet másik része szereti magát „elitnek", „progresszívnek" és „világpolgárnak" nevezni, és inkább bízik a „szakértőkben", mint az alkotmányban, lenézi a vallást, mint a marxisták, akik szerint a vallás ópium, elítéli a hazaszeretetet, amelyet jobb esetben idegengyűlöletnek és nem rasszizmusnak minősít. Közéjük tartoznak azok, akik a nem hozzájuk hasonlóan gondolkodókat „szánalmasaknak" nevezik, mint pár éve Hillary Clinton, vagy „hulladék"-nak mondják, mint volt szíves a lassanként teljesen eszét vesztő Joe Biden kifejteni a mostani választási kampány hajrájában.

Oh, boldogok a konzervatívok! – mondom, s nem teljesen ok és alap nélkül. Eszembe jut, hogy három éve a „The New York Times" beszámolt két tudományos kutatásról. A New York Egyetem két professzora és a Floridai Egyetem két munkatársa egymástól függetlenül végzett kutatásokat, és jutott arra a megalapozott megállapításra, hogy a konzervatív vagy jobboldali emberek boldogabbak, mint a liberális vagy baloldali népek. Miért? Mert a szilárd konzervatív értékrend érzelmi támaszt nyújt a társadalmakban tapasztalható egyenlőtlenségek negatív hatásai ellen. A konzervatívok általában helyesen értelmezik az egyenlőtlenségek okait, nem rugaszkodnak el a való-

ságtól. Egészségesebb lelkületűek, mert az egyén erejében és az egyén felelősségvállalásában hisznek, ez pedig hagyományosan a pozitív életszemlélethez, a tisztességességbe és az erkölcsbe vetett hithez köthető.

A New York Egyetem kutatásainak egyik résztvevője, John Jost szociálpszichológus arra jutott, hogy a liberálisok, a baloldaliak kevésbé képesek az önkontrollra és erkölcsi meggyőződésük változékony. A „mindig minden relatív"-felfogás szerint élnek, hibádzik a stabil értékrendjük, mindent viszonylagosnak gondolnak és ezzel fel is mentik magukat a cselekvés és a felelősség alól, másban és a külső körülményekben keresik a hibát.

S mindettől boldogtalanok.

SOMOGYI KÖNYVTÁR
1881
SZEGED

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ 5

BEVEZETŐ 9

NEM SZERETEK ELNÖKIES LENNI! 15

EGY ÜZLETEMBER „MEGCSINÁLJA" MAGÁT... 19

LINCOLNTÓL TRUMPIG 35

RAGYOGÓ VÁROS A HEGYEN 47

A LAZA, A RÉMISZTŐ, AZ ELBUKOTT ÉS A DERŰS, VAGYIS IKE, BARRY, DICK ÉS RONNIE 51

EGY KÜLÖNÖS VILÁG: AZ EVANGÉLIUMI KERESZTÉNYEK 79

GIGÁSZOK HARCA: SZAMARAK ÉS ELEFÁNTOK ERŐLKÖDÉSEI 97

A DEMOKRÁCIA MEGHAL A SÖTÉTSÉGBEN,
AVAGY A MÉDIA MEGHAL A HAZUGSÁGBAN 107

VÁLTOZTASSUK MEG A KULTÚRÁT! 123

EGY „KIRÁLYNŐ" AZ ENERGETIKAI
MINISZTÉRIUMBAN 135

AZ ÁLLÁSOMBA KERÜLT,
HOGY FEHÉR VAGYOK... 141

OLVASZTÓTÉGELY, SALÁTATÁL,
PARADICSOMLEVES 155

TRUMPORSZÁG 163

AZ IDŐJEL KIADÓ MEGJELENT KÖNYVEI:

Lélek és szögesdrót – Szolzsenyicin, magyar ecsettel – Domonkos László
(2018)

A Fallaci – Harcban a világgal a világért – Wéber Krisztina
(2019)

A mindenség visszaperlése – Szentesi Zöldi László
(2020)

A doni halálbánya – Kádár Lajos
(2020)

Évszámnovellák, 1919,1940,1944 – Kós Károly
(2020)

Föl a bakra – Ligeti Ernő
(2020)

Tamási Áron nyomában – Féja Géza
(2021)

Lombhullás – Féja Géza
(2021)

Hoztam utat – Wéber Krisztina
(2021)

A szív teológiája – Memorial Blaise Pascal –
Pardi Anna
(2021)

Népiség, Erdély, Trianon – Medvigy Endre
(2021)

Mézet ont az ég – Szarka Tamás
(2021)

Fekete Gyula 100 – szerk.: ifj. Fekete Gyula
(2022)

Áldott berlini fal – Pozsonyi Ádám
(2022)

Otcsenás – Borbély László
(2022)

Optya, a gyilkos, Optyina, a kolostor – Jegyzetek F. M. Dosztojevszkij életéhez – Pardi Anna
(2022)

A Kárpát-haza őrei – Zana Diána
(2022)

A bőrönd titkai – Ivan Szerov
(2022)

Bajcsy-Zsilinszky Endre és a Szózat –
szerk.: dr. Zétényi Zsolt
(2022)

Elszállt a fehér madár? – Járai Judit
(2023)

Történelem, vadmalacokkal – antológia –
MásfélE Írók Társasága
(2023)

Magyar Evolúció – Mihály András
(2023)

A Gonosz lépéselőnye – Pardi Anna
(2023)

Hallgat az osztály – Dietrich Garstka –
ford.: Wéber Krisztina
(2023)

Régi Kalotaszeg – Kós Károly
(2023)

A túlvilági utas – novellaválogatás –
szerk.: Pozsonyi Ádám
(2024)

Önreflexiók (1948–1973) – Vaskori tekercsek a remény országából – Pósa Zoltán
(2024)

„Ithakám partját elértem... lekötöm hajómat” –
Alexa Károly
(2024)

Hol voltunk? – Domonkos László
(2024)

Elsüllyedt világ – Szentesi Zöldi László
(2024)

Trump, az elefántlovagló – Járai Judit
(2024)

Sztárok-Sztorik – Gyökössy Zsolt
(2024)

ELŐKÉSZÜLETBEN:

A Téboly sorozatvetőinél – Tari István

Antant-misszió – Budapest, 1919 – Gál Vilmos

A Trianon gyermekei – Gáspár Ferenc

JÁRAI JUDIT

Újságírói pályáját a Képes Újság című hetilapnál kezdte, majd a Magyar Hírlap külpolitikai rovatának munkatársa volt. 1987-től a Magyar Televízió Külpolitikai Szerkesztőségében dolgozott, több külpolitikai műsor (Panoráma, Szemtől szemben, Tájak, városok, emberek) felelős szerkesztője és műsorvezetője. Közülük a legismertebb a Panoráma című heti külpolitikai magazin, amelyben helyszíni riportokban számolt be a világpolitika fontos eseményeiről. Így a többi között a megszállt palesztin területekről és az Intifádáról, a szudáni puccsról, az algériai lázongásokról, a történelmi jelentőségű dél-afrikai választásokról. Ott volt a világpolitika „forró pontjain": Afganisztánban, Ruandában, Zaire-ban, Kasmírban. Nagyinterjúkat készített a világpolitika befolyásos személyiségeivel (mások mellett Nelson Mandelával, Desmond Tutu dél-afrikai érsekkel, Arafat PFSZ-vezetővel, Rabin izraeli kormányfővel, Kissinger amerikai külügyminiszterrel, Mitterrand és Giscard d'Estaing francia államfőkkel, Craxi, Andreotti, Berlusconi olasz kormányfőkkel, Soares portugál államfővel). Egyetlen nőként készített interjút Golpayagani iráni nagyajatollával. Afganisztánról készült dokumentumfilmjéért, melynek címe „Afganisztán – Koranisztán?", a Monte Carlo-i televíziós fesztiválon oklevéllel tüntették ki.

Kétszer dolgozott állandó tudósítóként Washingtonban: 2003 és 2009, valamint 2015 és 2020 között.

Öt nyelven beszél, eddig 12 könyve jelent meg. Horvátországban Aranytoll-díjjal, Magyarországon Jótollú Újságíró-díjjal, az MTVA-ban Életmű-díjjal ismerték el, több műsorát szintén kitüntették az MTVA-ban.

A 2024-es esztendő kimagaslóan legnagyobb jelentőségű – és erőteljesen magyar vonatkozású – eseménye az amerikai elnökválasztás és annak eredménye. Az Egyesült Államokról már korábban az *Elszállt a fehér madár?* című könyvvel jelentkező, az egykori legendás *Panoráma* című külpolitikai televíziós magazinműsorból is ismert újságíró, Járai Judit ezúttal Donald Trump, a megválasztott elnök életébe, valamint a Republikánus Párt történetébe és politikai csatározásaiba nyújt betekintést – egyúttal abba is, hogyan lovagolta meg Trump az Elefántot, vagyis hogyan hódította magához az amerikai Republikánus Pártot, amelynek jelképe az elefánt.

Járai Judit több mint egy évtizedet töltött az Egyesült Államokban, rendkívül gazdag ismeretanyaga, felkészültsége, komoly empatikus készsége és eszmei elköteleződése egyaránt garancia arra, hogy a nagy fordulat kulcsfigurájáról, Donald Trumpról, az immár másodjára megválasztott elnökről, emberi-politikai hátteréről (és az amerikai jobboldal, republikánus párt hátteréről is) pontos, eleven és hatásos képet kapjunk.

Domonkos László

Ára: 4490 Ft
ISBN-13: 978-615662708?
9 786156 627087